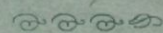

Ado Reinwald'i Laulud .S. .S.

Rokku kogutud, parandatud
ja täiendatud

Ada Reinwald'i Laulus.

Reinwald.

1001

Ado Reinwald'i * *

* * * * Laulud.

Dr. F. H. Kreutzwald'i

Õigupoolest tõlkinud ja parandanud — kirjastus "Õigupoolest" 1901

Kokku kogutud, % % % %

parandatud ja täiendatud.

Tartus — Tartus, ♦ ♦ ♦ ♦

E. Kukke trükk ja kirjastus.

162.

* * i'blawmizft o6A
* * * * *

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 15 Юля 1904 г.

ENSV TA Fr. R. Krentzvahti nim.
Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU

J. R. 2199

♦ ♦ ♦ ♦ ♦
S. Kupp's trükk ja kirjastus.
Järvenpää — Suome.

Eesti rahwa lauluisa,

Dr. F. R. Kreutzwald'i

tänulikuke

mälestuseks.

162

Dr. F. R. Krentzwaldi

maestruceke

Isamaa laulu.

I. o s a.

Isamaale.

Kui on sul ilmas isamaa,
Siis teda tõega armasta:
Üks sõna sellest huuldel
See olgu säde südame!

Kes isamaale laulu loob,
Ja altarile ohwrid toob,
Sel olgu ohwer ainsale
Nii puhas, püha, tõsine!

Mis pöues paisutasin ma
Nii mõne aasta kümnega,
Siin woolab wanast südamest,
Kui hallik kalju mägedest!

Eesti palwe.

Juur Jumal andis seda maad,
Kus meie rahwas asuwad ;
Eht kül see maa on weikene,
Ta toidab lapsi lahkeste.

Siin rahwas elas rahu sees
Ja pärast ohkas filma wees :
Kui seati siia jumalust,
Siis riisuti ta wabadust !

Siis tuli pil ja pime öö
Ja rahwas köitis orja wöö —
Ta õnne täht, nii särawal,
Siis kustus kauaks taewa all !

Ea Jsa kuulsid walu healt
Siis kõrge kohtujärje pealt
Ja peastsid jälle meie maad,
Nüüd sind su lapsed tänawad.

Meid hoia Jsa armus weel,
Käi tule sambaks meie eel,
Et meid ei mata laente wood,
Ei murra aja torni hood !

Kui rahwas, usk ja tema keel
On sinu meelest armsad weel,
Siis kaitse sina igawest
Mu kodumaad ja rahwakest !

Isamaa.

Kus on mu kallis isamaa,
Kus tahaks rõõmsast elada,
Kus üli õnnis oleks ma
Ja kellest võiksin kiidelda?

Ei ole seal mul isamaad,
Kus wennad wenda wihtawad,
Kus iga mees end targaks teeb
Ja sala kiusust üle keeb.

Ei ole seal mul isamaa,
Kus tõde püütaks surmata,
Kus wagaduse fatte all
On öö ja udu õitsewal.

Seal on mu armas isamaa,
Kus tõde hakkab tõujema,
Kust kaob öö ja widewik,
Kus rahwas rõõmus, rahulik.

Seal on mu armas isamaa,
Kus rahwas lepib rahwaga,
Kus waenlane ja wihamees
On ümber kaela silma wees.

Oh fellel wäga armsal maal
Ma elaks, laulaks igal a'al!
Saa sarnaseks, mu Eesti, ja,
Siis oled minu isamaa!

Kase puu.

Minu õndsja isa õues,
Kõrge kast weel kohises
Siis, kui lapse meeled põues,
Mängsin murul lilledees.

Kase lehte kallis kaha
Rõõmustas mind sügisel,
Kase lehed täpsid maha,
Kolletasid sügisel!

Mina naersin kase kurba
Lapseliku lustiga,
Pilkasin, et oksa, urba
Pidi paljaks puistama.

Kase raod wingsid nutul,
Tahtsid nagu ütelda:
„Lapsukene, sulle rutul
Elu talwe tuleb ka!

Loodus wiib meid suwe ilust
Piskuks ajaks puhkama,
Pea aga talwe wilust
Saame jälle ärkada.

Uga sulle, lapsukene,
Kaua õitsseb kewade,
Sul on talwe igawene,
Elu aeg on üürife!

Sinu isa-isa juba
Muiste minu mahla jõi,
Mina warjasin ta tuba,
Kui ta lapse laulu löi.

Ammu haua künkad kat'wad
Sinu waga wanemaid,
Kui nad sindki mulda mat'wad
Kuuldaks weel mu kohinaid."

Mulle tungis tume koha
Südamesse walusast,
Päike, taewas, lilled puha
Maeratasid kurwemast.

Ja ma läksin, muret peites,
Tuppa teise mängile,
Ema sängi maha heites
Tungis pisar filmasje.

Müid, kus mulle elu teele
Paistab talwe kurwem kuu,
Tuleb ikka tihti meele
Kahiseja kase puu.

Ja ma aiman omal haa
Igapäese talwe ees —
Kasf jääb kasuma weel kaua,
Kahiseb mu õue sees!

Sakala maa.

Ma olen käinud palju radu,
Ma olen näinud mitu maad,
Ei olnud kuskil leida kodu
Mii armast, uhked, ilusad,
Kui kaunis, kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin wilja põllud lainetawad,
Siin lille luhad liiguwad,
Siin aasad magust lõhna a'awad,
Siin fõrged metsad kiiguwad.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin niidud palju heina kandwad,
Siin kallilt kosub käte-töö,
Siin põllud palju wilja andwad,
Siin rahwas rõõmus päew ja öö.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin kägu kullub kulda keelel
Ja ööpik laanes laulab ka,
Siin rahwas ühenduse meelel
Käib üle kõige Gesti maa.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin jookswad hallikad ja ojad
Kui hõbe linnid läbi maa,
Siin käiwad waba rahwa pojad
Ju ilma wõera iffeta.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh seda maad ja seda linna
Ma kiidan kõrgeks otsata :
Siit päew ei raatsiks looja minna,
Ta lahkuw nagu nutuga!
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh wõeras! kas ja oled käinud
Mu kaswu kohas Sakalas?
Kas oled kaugelt teda näinud?
Siis jüda tõesti rõomustas —
See on mu kallis isamaa,
Mu Sakala! —

Ja õnnelikuts mõttes kiitsid
Sa rahwast, kes siin asuwad,
Seal kaua aega mõttes wiitsid
Kus arm ja truudus kosuwad.
See on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh maa, kes täis on kaunist kiitust
Ja kuulus wana wägedest,
Kui lahkun ma su orust, niidust
Ja sinu püha mägedest,
Siis wõta oma hõlma ja
Mind, Sakala!

Linnutaja waim.

Oh häda, häda, häda mulle
Nii kaeban kurwa meelega
Mis, Linnutaja, koston sulle,
Kui aru nõnda nõuad sa ;
„Kus on mu haud mu wiimne ase?
Oh wasta mulle, isamaa !
Sa wandsid truudust, ei ma lase
Su surma paika sökkuda ;

Sa nutsid — kõrge taewas waatis —
Mind hauda kandes käte peal,
Sealt minu waim sind kodu saatis,
Ta elab praegu siin ja seal.

Nüüd seisad sõnata ja norus
Sa nõuta minu haa ees :
Kas seda sinu mäel ja orus
Sull' õpetasin elu sees ?

Ma tõstan tähte kessel nuttu,
Ma kaeban koidu eha a'al
Et minust wõerdunud nii ruttu
Mu õed ja wennad muistsel maal ;

Et ära kuiwan'd waimu osad,
Mis pidid mereks paisuma,
Et äratatud Gesti pojad
Ei astu enam minuga !

Ded, wennad ärfage weel üles,
Oh igaweseks ärfage!
Siis rõdmustan ma taewa süles
Ja rahu saab mu põrmule!

Eesti rahwa

50-aasta priiuse mälestuse-pühaks,
26-märtzil 1869.

Priius, priius sulle hüian
Täna suure healega,
Suud ja südant tõsta püian
Taewa-Isa tänama!
Kes ei tunneks taewa wäge
Surma hauast ärkades,
Kes ei aimaks orja mäge,
Tema kurjas kõrguses?

Oh kui hirmsas ahastuses
Agasid sa, isamaa!
Masta sajad sügawuses
Põrgu piina kandsid sa!
Sinu õnnepäew läks looja
Wärisedes, weriselt,
Sulle sadas tuld ja tõrwa
Maaft ja taewast ülewelt!

Taewas kuuldi hädakisa,
Kuuldi waluwingumist,
Gale'ist waatis Wana-isa,
Ahwardates põrgulist,

Saatis walgunooled alla:
Aleksander, aita sa,
Peasta ütsford rahwas-walla,
Peasta põrgust Gestimaa!

Lõppes were-pulmapidu
Wiiekümne aasta eest,
Murtud sai siis orja-idu,
Wälja fistud söödi seest;
Tema ohakased juured
Wõrsufid weel sala wael,
Need ei olnud enam suured —
Kistaks wälja kahel kael.

Sa ei märka, nooremjugu,
Sa ei aima südames
Orjapõlwe piinalugu,
Täies jõus ja kurjuses!
Keda orjakapid lõiwad,
Need su wagad wanemad,
Kelle werd su nurmed jõiwad
Ammu nullas magawad!

Priius, priius, sulle hüian
Täna suure healega,
Suud ja südant tõsta püian
Taewa-Isa tänama!
Isamaa, su mets ja meri,
Kõik ta täius, kohise!
Gesti laste waim ja weri —
Priiusete hõiskage!

Palumine.

Paista mulle, lahke päike,
Õõilmi warjab warifuid,
Soojenda neid pilwe käike,
Mis siin külmen dawad suid!

Jõua põrgu wärawalta,
Kallis Kalew, koju sa!
Ammu sind ju wangi maalta
Dotab ohkel isamaa.

Sinu õnne, sinu waewa
Leinab suur ja weifene —
Aeg, kus sind sai wiidud täewa,
Lõpetas meil priiuse!

Wana-isa, ise tarla
Taara, taewast kuule sa,
Anna Manal seda märka:
Peasta Kalew külgesta!

Särana.

Kuis käib sul kuldne päike,
Mu armas isamaa,
Kes muiste õnneläike
Sul süitas särana?

Ta tõuseb Taara tojas
Kül endse iluga,
Näeb aga sinu majas
Kõik kurtes puhkama!

Oh et üks taewa wägi
Sind wõtaks ärata,
Kül siis su õnne mägi
Läeks uuesti sõrama!

Kodumaale.

Mu kallis Eesti kodumaa,
Su auu ma tahan kuuluta:
Su sees ma sünd'sin ilmale
Ja nägin taewa walguse,
Siin ema kandis kätel mind,
Ma kaswastu kui pesas lind --
Mu armas, kallis kodumaa!

Mu kallis Eesti kodumaa,
Kuis wõib su laps sind unusta!
Su armu olen joonud ma
Ju sisse ema piimaga;
Kui noorepõlwe eluteel,
Nii rõõmustad mind täna weel --
Mu armas, kallis kodumaa!

Mu kallis Eesti kodumaa,
Kui uhke, ilus oled sa!
Su lehtis metsjad kohawad,

Su aasad haljad, ilusad,
Su päite paistab heledast,
Su linnud laulwad ilusast —
Mu armas, kallis kodumaa!

Sa, kallis Gesti kodumaa,
Ei lapsi saalis kaswata:
Su tütreid süstki ilusad,
Kui roosililled rõõkawad,
Su pojad priisked, tugewad
Ja sirged, nagu oblikad —
Mu armas, kallis kodumaa!

Ei armsamat, kui kodumaa,
Siit taewa alt ma himusta,
Sa kannad, katad, toidad mind,
Gesti püha on mul sinu pind.
Su põrmust ilma sünd'sin ma,
Su põrmus tahan puhata —
Mu armas, kallis kodumaa!

Oh armas Gesti piirefe,
Kui taewa-koidu wiirefe
Mu elu õhtul paista weel,
Kui paistid wara hälliteel,
Siis kata, kallis Maarjamaa,
Mind oma pehme mullaga —
Mu armas, kallis kodumaa!

Rahetus.

Oh võeras maa, kuis sina
Mind petsid rängasti!

Sind ifka nõgin mina
Täis õnne, kullane,
Sest jätsin maha Gestimaa,
Ja pean nüid raskest kaebama!

Ma jätsin kodu maha,
Kus toitis tööga muld,
Sealt lootsin leida raha,
Mu silmis säras kuld,
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüid raskest kaebama!

Siin võeras keel ja rahvas
Siin võeras iga koht,
Mu elu on kui pahmas,
Siin tuleb hädaoht!
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüid raskest kaebama!

Riist, viletsus ja valu
On siin mu vaevapalk,
Siin mulla urtsik, talu
Ja võera rahva salt!
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüid raskest kaebama!

Ma jätsin sõbrad maha,
Kes kullast kallimad,
Kõik koduraja taha,

Kus armud õitsewad —
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüüd raskest kaebama!

Seal hing'wad Maarja nullas
Mu armsad wanemad,
Seal Gesti koidu-kullas
Nad jälle ärkawad —
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüüd raskest kaebama!

Seal kohiseb weel oja,
Kui nutaks taga mind,
Lein katab ijafoja,
Kurb seisab laululind —
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüüd raskest kaebama!

Oh et weel filmad näha
Sind saaksid, kodumaa!
Mu kõrwad enne eha
Su keelt weel kuulata!
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüüd raskest kaebama!

Oh et weel saaksid jalad
Su murul kõndima,
Sa maa, kes õnne walad
Ja armas otsata!
Sind jätsin maha, Gestimaa,
Ja pean nüüd raskest kaebama!

Rahule!

Ruule, öde, wennake,
Jääme jälle rahule,
Kui on taewas pilwi täis,
Nende wahel wälku näis.

Ruule, öde, wennake,
Jääme jälle rahule,
Kui on wõimus teiste käes,
Midagi ei meie wäes.

Kiirelt lendab ajawoog —
Küllap tõuseb tuulehoog,
Ujab ära siit ja sealt,
Pikse pilwed taewa pealt.

Wälk siis kaob kahjuta,
Õnnes hõiskab isantaa —
Wõimus jälle meie wäes,
Kitsikus on teiste käes.

Seni, öde, wennake,
Jääme jälle rahule —
Segane on aja sõit,
Tõe päralt wiinne wõit!

Oma linnale.

Hui Wanemuine peidu a'alt
Mull' kannelt lainaks kõrgelt maalt,
Siis Wiljandi, mu Gesti linn,
Sull' kaunist kiitust laulaksin.

Rui pruut seal mäe peal paistad ja,
Su ümberringi wiljamaa,
Ju õisi kannab nurm ja aas,
Sull' rahwas peiuks ärkamaš.

Ei õitsenud sul läinud a'al
Üht roosikille rinna na'al,
Waid leinalaulu hüidis lind
Ja orjawišad pekšid find.

Nüüd Maarja rüpes magawad
Need orjapõlwe pimedad,
Ei jõudnud teesda furjad käed,
Mis toimetasi taewa wäed.

Sind sõtkun'd sõjalaste jalg
Ja niiske seisnud sinu palg',
Kül põrgu tormid pimel ööl
Su ümber mäsšand wõidutööl.

Kõik aga ei sult häwita
Dõ jõudnud oma kattuga,
Gesti Gesti weri, wain ja meel
Su walw'ja wendes elab weel!

Neid kolme hoia, isamaa,
Neid truult pöues paisjuta,
Siis sinu muistne wägewus
On tulewiku õnnistus!

Nurin.

Guur nurin sortsilaste tõust,
Kui tuleks pime põrgu jõust,
Käib sala suure wihaga
Siit läbi armsa Lääne maa.

Waiw, soowil seisab Taara falk:
See piinajatel paras palk,
Müid ülesohtu loeg on täis —
Kas tuleb ette kodureis?

Nad puha, wiimane kui maik —
Kus on sell' põrgul pesapaik!
See muistfjelt maha jäetud maa
Ei tereta neid saagiga.

Seft kindlast kinni hoitawad
Nad maha murtud Maarja maad,
Ei tahaks siit nad lahkuda,
Kus rahwas õppin'd orjama.

Neid aga waewab külma rõhk
Ja päewatõusu tuuleõhk —
Meil' ukku uue õnne toob
Ja ilusama ilma loob!

Jüta!

Hing, oh jäta muret ruttu
Muisitse maale magama,
Tõtta unest tööle ruttu
Walju, kindla wainuga!

Pikka teed sa pead käima —
Jõua uhkelt edasi —
Maha murdma leina-äima,
Kes ei aita kedagi.

Tõsi, toona tuleb meele,
Paisub filmi pisaraks,
Jääma nõretuse weele —
Oh et süin sa unustaks!

Tugewaste töös ja teos —
Mätta neil' kui magaja —
Õigus südames ja peos
Siis su õnn ei wiivita!

Lindanisale. *N*

Kus kallim koht kui Lindanisa,
Kus püham mälestuse paik?
Seal hingab Kalewite isa
Ju aastasajad rahus, wai!
Seal ema, Linda, leina walus
On järwe jätnud murule
Ja selles kuninglikus talus
Meil kaswis Kalew ülesse.

Mull' tihti rääkis isa pere,
Kui alles murul mängisin,
Et üle maa ja üle mere
On Tall'na üksi neitsi-linn;
Nad teadsid pikka juttu westa,
Kuis teda piir'tud asjata,
Ja et ta igaweste festa,
Kui festab ilm ja ilmamaa.

Kuis on seal kuulsas paigas lugu
Nüid Taara tõu ja waimuga:
Kas mäletab weel Gestiisugu,
Et pühas paigas rändab ta;
Et tema tõstab oma kanda
Nüid Kalewite rinna peal'
Ja et wõib tema mereranda
Weel eluks tõusta taadi heal?

Oh mäletaks sa, kes ju põues
On ammu, ammu hingamas!
Oh teaksid sa, mis Gesti õues
Kord Linda filmist laenetas!
Nüid aga pead sa tõusma üles
Ja südameks meil olema,
Sest sinu põues, sinu süles
Meil magab armu otsata!

Ja mis see on, mis mina nõuaks,
Mu Lindaniisa, sinu käest?
Et sina kõigist mööda jõuaks
Ja lahki peaseks sortsi käest:
Et sina käiksid Gesti hõimus
Ja Keisri armus kõigest eel,
Et su sees elaks auus ja wõimus
Mu püha Gesti emakeel!

Kalewite kodu.

Kuldne Kalewite kodu,
Taaralaste lõbus maa :
Sulle laulab lahkest kägu,
Õopif suure healega!

Lõuna wõlwiſt päikse palge
Särab sinu oru öös,
Põhja wirmaliste walge —
Selle paistel palju töös !

Lääne lained laſſ'wad lusti,
Rõõmsalt kuulab rand ja rand,
Wana waima jälle uſ'ti,
Wõrsub Kalewite kand.

Jälle rääk'wad rindus healed
Wanast wabaduse a'ast,
Laulikute kandle feeled
— Kõlijewad kodumaast.

Jälle kuuluks kanget kuha
Ennemuiſtse hiie puist,
Ditseb Emajõe luha,
Lehtab lillelijest suist.

Maru möllab.

Kas tuleb koju kuningas,
Kes Põhja-merel purjetas —
Sest kägu kukub koidu a'al,
Koer haugub haljal Murumaal ?

muud!

17. juunil 1881

Ei wennad, ei see rõõmuheal,
Koer uriseb ju meie peal
Ja tahab salwa walusast,
Kui peaseks lahti ahelast.
Kui libitseb ta sabaga,
Siis tahab saaki meelita,
Mis ettewaates anna sa,
Sest — maru möllab üle maa !

Kaljuwaim.

Weel elab kõrge kaljuwaim
Siin Eesti pinna peal;
Ja suigub sala udu sees
Ja mängib, läigib Lääne wees —
üts imeline heal !

Poeg, hoia pehme kätte peal
Ja soojas südames !
Poeg, eks sa kuule kiusu wiit,
Kui waimu seob siidi niit
Siin sala, deluses ?

Ras tunned, kallid kodumaa,
Kui wali waimu tuul —
Ja õues möllab maruwing,
Sest ehmatagu sinu hing —
Sa seisad surmakuul !

Sest kaljuvaimu käiafse
Su süles sidumas;
Nad rööwiks ta su rinde alt
Ja paneks põrgu palawalt,
Kus suitseb saadanas.

Sa aga, kõrge kaljuvaim,
Sa räägid röömuga:
Mis weremäng mull' teha wõis?
Ei sureta mind siidi kōis —
Jäe julgeks, isamaa!

Jäe julgeks, hõiska, röömusta,
Mu kodu, kaljuma!
Meil kõrges Taaral wägesi,
Sest surma all ei seisagi,
Ei seisja ilmas sa!

Pisarad.

Kewadisel koidu a'al
Wara kõndsin niidu ra'al:
Tuhat, tuhat pisarad
Kasteheintel k iik'siwad.

Küsin ühest sedamaid:
„Pisar, kust sa siia said?
Kiigud tormi, tuule ees,
Koidu paistel rohu sees?“

Kostab wastu : „Kuuled sa,
Muru all mu kodumaa ;
Sinna sinu wanemad
Muistena meid külw'siwad.

Tasa õhtul tuleme
Mustast kodust murule,
Õõsel teine teisega
Nutu külwi mõtlema.

Paistab taewas päikene
Lähme jälle mullasse —
Õõ meid walus ilma löi,
Sest ei walgust näha wõi.“

Kuulsin kurbu kaebamist ;
Silmad läif'sid pisarist —
Palju neist siis nutsin ma
Teiste hulka kastesja !

Nutjale neitsile.

Ja pähid palgelt pisarad,
Su silmalaud on ligedad,
Ja rinna põhjas sügawas
Su hinge kuulen ohkamas.

Kus, neitsi, kõik su kallid jään'd
Su luulelised looted lään'd,
Mis peitastid targas peas
Ja reisi'd taewatähte seas ?

Nüid kurdad kurwalt ilmale:
Siin aiman hauaafeme —
Mull' saatus jagab pisarad,
Mis tema rüppe langewad!

Sind trööstin ma, mu neitsike:
Koit punab weel su pärjale
Ja kõrgel käiwad kallid wäed —
Oh oota, ehk weel peiu näed!

Oh looda, usu, armasta,
Su saatus saab weel leppima —
Sind, armast, waga neitsikest,
Truu Jumal aitab ülewest!

Wõerasisa.

Mõi wõerasisa hea —
Ma kuulsin seda s'uld —
Mu sõber, meeles pea:
Kuis andis sulle tuld!
Sa ise seda tead,
Ei tohi tunnista,
Waid oma teada pead,
Et wihaseks ei saa.
Kus on su poja lugu,
Su auu, su warandus?
Su waba maa ja sugu,
Su priius, wägewus?
Kõik see on wõerasisa,

Kõik see on tema käe,
Weel nõuab juure lisa
Ja sinult iga päe.

Wõi wõerasija hea —

Kül teda tunnen ma!

Ta süda külm kui ea,

Ta rõõm sind rõhuda!

Kui surma jõgi, sügaw

Ta nõu ja kawalus,

Oh pojandil on igaw

Mill' lõpeb kannatus?

Orjöö.

Orjöösel surmawikat niitis,
Koidu piirel päike tõusta wiitis,
Lootus langes hauda filmaweel,
Tulesambad paistsid surmateel!
Tondid tantsisid, su hana peale
Panti ilma süita ristife,
Osaks said ja palwe, laulu heale —
Maga ori, nagu Gesslane!

Önn ja noorus — walulilledega factud,
Kurwalt Marja maale maha maetud,
Hingab ööde wilus surma wäsimust,
Surnud lootuseta, kangel hommikust!
Hana pimeduse pehmed ilmad
Kooljat ema armul katsiwad,
Kui watasid pisarates filmad,
Mured, walus maha matsiwad.

Hirmuks kõit su ihkamised jõudsid,
Surma hellad soovimised jõudsid :
Wahwus wangis, randus wäriſes,
Larkus taga taewa uinudes
Kaugel kõndis Kalewite kodust
Wargſel wiisil, walju nutuga,
Müid ſa peased piinajate rodust —
Arka hauast üles, ifamaa !

Hh minu rahwas, tõtta ſa
Sealt laanest wälja rutuga,
Kus ekſil luuſib ſinu hing,
Su walguſt katab uduring !
Kül äratas ſull koidukuld
Ju muiste igatsuſe tuld,
Et õnne püüdmas olid, tõöl,
Sind rikkus wõit, mis oli õöl !

Müid ſumab ſoit ju taewa all,
Sull' päike jälle tõuſewal,
See hiilget ſinu orgu ſa
Saab taewa õueſt külwama,

Mäed ſa ta walguſt, ifamaa ?
Siis tõtta laanest rutuga,
Seſt taewas luuſib pilwe, must,
Wõib matta waimuilmma uſt !

Hoiatusüks.

Gesti rahwas, ära sa
Kõigu iga tuulega!
Kus sa astud, waata ette
Oma selge silmaga,
Muidu langed fillalt wette,
Upud ilma armuta.

Gesti rahwas, ära sa
Papistil põlwi painuta!
Wastu õigust õpetusjst
Talla julgest üle sa!
Ilmas rahwa rumalusjst
Püütaks wilja lõigata.

Gesti rahwas, ära sa
Wõera naerul punasta!
Drjaöö sind kinni kattis
Hirmsa pimedusega,
Eha walgust su eest mattis —
Kuis weel wõisid rutata!

Rutata nüüd, mu rahwale,
Drust üles mäele!
Ära küsi wõera keelust,
Põlga pettust, rumalust,
Tema waranduse neelust
Said ju muiste õpetust.

Küsimised.

Kas kõrged kalju mäed
Peats pehmeks sulama?
Kas rõõvijate käed
Ei saagil' siruta?

Kas kaarnad, kullid kiitwad,
Et nad on mõrtsukad?
Kas papstikesed wiitwad,
Kui rahwast rõhuvad?

Kas rikkad meeles fandwad,
Et nähtaw — ajalil?
Kas ahned waestel' andwad,
Eht neil kül wõimalik?

Ei ole ilmas head,
Ei õigust olemas,
Kuid elama ja pead,
Kui ilm fa waletas.

Weel.

Weel wihawaenu aiad
Siig kõrged, kõwerad,
Need teera'ad on laiad,
Kus õelad tallawad.

Weel kiusu-kõied kõwad
Siin siidil sidumas,
Sell' lubatakse taewas,
Kes jüita kannatas!

Weel pilwes seisab taewas
Ja udu warjab maad,
Siin õigus nutab nurgas
Ja --- wõerad wägewad!

Mu kannel kaebab, kurdab
Su pärašt, ifamaa!
Ta keelel leinakõla:
Oh Jumal, halasta!

Oh Jumal, halasta!

Palwe.

Mu kodutaewas pikse pilwis,
Ja surmaw nool on siin ja seal,
Kõik wõitlejad on ära läinud,
Ma seisjan hana ääre peal!
Siin, Jsa, sinu trooni ette,
Su tähte poole tõstan käed,
Sa waatad iga südamesse,
Sa minu puhtad palwed näed!

Oh Jsa, ära jäta mahalised
Mu Gesti rahwast ilma peal!
Su tähed langewad ja tõuswad,
Sa igaweste seisad seal.

Oh Jsa, hoia warjupaika
Weel Wene kotka tiiva all:
Laf' minu rahwast mööda minna
Kõik sõjamarud mürinal!

Oh Jsa, lase waimutähti
Weel tõusta kodu taewasse,
Kes walgustawad Gesti rada,
Et tõetee pealt tagane!

Oh Jsa, lase igaweste
Mu kodus kosta Gestifeel,
Et tema kallist, püha kõla
Mu lastelapsed kuuleks weel!

Oh Jsa, jäta rahwa nime
Siin põhjailmas paistma weel —
Mis aastajadad ehitanud,
Wõib hoida sinu helde meel! —

Oh Jsa, anna waimuwihma,
Sest põuast põleb Gesti hiis
Su taewa kastel läheb õitsma
Ta igaweste jälle siis.

Oh Jsa, põhjamata rivas
Sa halastusest, heldusest:
Too tagasi mu langend lapsed
Mu rahwa sülle igawest!

Et Gestimaa ja Gesti rahwas
Rääks kindlas seisus kõrgemal,
Et nad nii kaua kestma jäeksid,
Kui päike paistab taewa all!

Su trooni ette alanduses
Ma langen maha põlwili,
Sa, Jsa, kuuled minu palwet — —
Su saatus juhib ilmafi.

Kalewi kojutulek.

Ma oot'sin koju kangelast
Ju ammu põrgu wärawast,
Sest lausa leekis tuluke
Siit Gesti õuest ülesse.

Nüüd mures kurdab minu meel:
Ei wõi sa, Kalew, tulla weel,
Peerg kaotanud tule jõu
Ja wingu täis on Gesti õu!

Kui jõuaksid mu kodu sa,
Siis läeks su wiha leekima,
Sest sinu lapsed siin ja seal
On käimas sortsi teede peal.

Sa küsiks kohe, kallis kaim:
Kus on mu wana kaljuwaim?
Kus ühendus ja wennaheel?
Kus folkimata Taara keel?

Ja nüüd sa näeks, mis usmata:
Kõik lagunemas forraga,
Kõik maha murdnud tormijõud
Ja ära põletanud põud!

Su laste püüded pilwe peal,
Nad ots'wad õnnetähti seal —
Neil unustub on põhjanael
Ja linnuteeks on petupael.

Kül sortilased kolki saaks,
Sa kodumaalt neid wälja a'ats,
Sest sul on, Kalew, rusikas,
Mis põrgu müüri rakfatas!

Ja palju minu wendadest
Saaks wärijema südamest,
Saaks parandama oma meelt
Ja ümber pöörma waleteelt.

Nüüd aga ei wõi tulla sa
Weel oma lapsi waatama;
Sa pead kaua kurtma weel,
Eht pöörab ilm ja laste meel.

Kül jõuab sinna kotta tiib,
Kül tuulehoog sull' teatust wiib,
Kui lausa lõttes isamaa
Siis, Kalew, koju tuled ja!

Kodukeel.

Kui kuninglikult kõliseb
Mu ema kodukeel,
Mis weikses jauna-urifikus
Ma kuulsin eluteel!

Sell' keelel ema fiigutas
Mind õhtul magama,
Sell' keelel rääk' sin eluaeg
Ma armsa isaga!

Müid igaford, kui kewade
Mull' laulab linnusuu,
Siis nagu Gestikeelega
Tall' kostaks iga puu.

Kui jõuab kätte talwekuu,
Ja sume sügise,
Siis nagu Gestikeelega
Mind hüiaks eideke.

Ja nagu manitseks ta mind
Sealt haa pühjast weel:
Laps, pea ehteks surmanü
Su ema kodufeel!

Ärge riielge!

Ma tõstan tihti omad filmad
Siit tolmust, tülist ülesse,
Sealt paist'wad mulle armsad ilmad,
Sealt woolab rahu hingesse.

Mu isa, elab tähte taga,
Ta kõneleb mull' armsaste:
Ma olen püha, olen waga,
Mu lapjed, ärge riielge!

Riid mustas madaluses lasub
Ja tüli tõuseb taewa all,
Suur rahu pealpool tähti asub,
Kõik kiusub kadun'd kõrgemal.

Maas keeb ja lohab mulla süli

Ja rahwas tapleb rahwaga :

Ma põlgan teie riidu, tüli,

Teist armu, rahu nõuan ma !

Need Isa healed kost'wad mulle

Sealt tagant tähti südame'

Ja, isamaa, ma hütan sulle :

Mu lapsed, ärge riie!ge !

Musta kuube.

Mu musta kuube kanda

Ma tahan auuga

Ja kätt see peale anda

Sull', armas isamaa !

Mu isaisad käisid

Rõik musta kuue sees,

Seist jäägu uued wiisid :

Ma olen Eesti mees,

Ja tahan julgest astu

Siin musta kuue sees,

Taj' tulla k a d a k waistu —

Ei kohku tema ees !

Sakalamees.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja elan kesk' isamaa südame sees!
Laf' läikida lõunapool päikesed puha
Ja läänepool mängida laenete kuha,
Mu ümber on isamaa hiilgawad piired,
Ja walwaja wendade sõbralik truu
Mu orusse walguwad walguse wiired,
Sest kodukest kiidab mu süda ja suu.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja kõnnin ta kullaste piirete sees.
Siin leian ma lilledest läikijad ra'ad
Ja sinajat, rohelist wiljakat maad;
Siin lendawad linnud ta metsade põues
Ja loowad mull' leheküüs lauluft küll,
Siin särawad tähed ta toredas õues
Ja kõnniwad foidud ta kaarete eel!

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja seisn kui sammas siin marude ees,
Laf' kiita, kohada, hulguda nad,
Ei jalge alt kiiguta kaljulist maad!
Kus rahwuse jälgi mu isade jalad
Du astund ta muistese mägede peal,
Seal niidawad minugi sammude salad,
Oh! wuhiseb, müriised marude heal.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja kõnnin weel kuninga, Kalewi, tees,
Kui kullased kujud ei peta siin mind,
Siin kergib weel kodumaa kaljune rind.

Meil sügawas südames sooja weel õhku,
Mis toonase tulede leekidest jäi ;
Ta ajuti põrinal põlema lahku,
Ehk kollete põhja kül maetud sai.

Ma olen sündinud Sakalamees !
Su muiste mu isade rahvus siin kees,
Kui sõjad ja katkud kõik keerasid tantsil
Ja wägewast wõideldi Wiljandi tantsil.
Oh nüüd on kõik kadunud, warmetes magab,
Ja haljendab werega wäetud muld !
Sealt Utku meil õhtutel õnne weel jagab,
Sest olgu see koht meile kallim kui kuld !

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja läigin, kui koidikul kullatud prees.
Ja waatan ma wendasi siia ehk sinna,
Kõik wiivad weel ohwrid mu hiie ja linna
Sest kindlaste seisab, ei karda nüüd kõdu,
Ta põhi on wahwuse wägedest paas.
Oh keeda weel, katel, kui muiste, meil' mõdu,
Me joome ta termiseks põhjani klaas !

Rodust lahkudes.

Nüüd lahkun sinust ära,
Mu kallid kodumaa,
Weel paistab päik'se sära
Mull' wiimse iluga !
Mu tutwad orud, mäed,

Ma tuttav murumaa,

Silm, wiimast forda näed

Oh nuta, nuta sa!

Siin kiigutas mind kätel

Mu hella eidefe,

Siin õnne keskelt lätel,

Suud andsin taadile:

Nüüd jääwad minust maha,

Nüüd pean lahkuma,

Ei enam sa neid näha —

Silm, nuta, nuta sa!

Siin tõstsin jalga, arga,

Ma kätes koplisse,

Siin punusin ma pärga,

Siin laulis linnuke:

Ei unustada jõua

Neid igaweste ma,

Kes wõib mull' tröösti tunna?

Silm, nuta, nuta sa!

Siin kaswasin ma mehaks,

Siin tegin wirgalt tööd,

Siin isamaa mul ehteks,

Tall' laulsin mitu ööd.

Nüüd kaugele ma lähe',

Nüüd lahkun waluga,

Ei kodumaad saa nähe —

Silm, nuta, nuta sa!

Rõik armud jätan sulle,

Mu õitsew Gesti pind!

Sa olid kuu mulle,

Kui kallim emarind!
— Ma wannun isa õues
! Sull' truudust surmani,
Oh hoia omas pües
Null' aset wiimati!

Wöeral maal.

Raugel kodust, wõera piiri peal,
Laulab leinates nüid minu heal,
Wara, lapse meelel, lustiga
Läskin kodu rüpest rändama;
Nüid mull' kurwalt kaebab wigatsus:
Kodus õitseb õnn ja iludus!
Kodus, kuldse koidu kaisu sees
Liigub lepi' sooja tuule ees;
Seal mu kaasikute kahinad
Õrna õhtu sülle surewad,
Ei neid minu kõrw siin kuulda saa—
Peau, wäeti, wõersil wiibima!
Kodus lill mul päikse sooja saab,
Õõpik lehte rüpes laulu a'ab
Linnu kari kisa kuldse kuul
Kohelisel, õit'wal toome puul
Fluhealed, ei nad ulata,
Minu kõrwu üle fauge maa!
Koduorus, kõrge kalda all,
Keerleb hõbehallik kõlinal;
Tähed kullatawad selge wee,

Järwe põhja paistab linnutee ;
Ei mu film siin nende üle näe —
Kaugel paistab minu kodu päe !

Wöeral maal — siin päewad pimedad,
Tuuled walufaste winguwad !
Metsa ilu, ei siin jõua ta
Kutsu künnilindu hõiskama,
Sest siin mures minu mõte, meel,
Käiwad ühtepuhku koduteel.

Wöeral maal siin taewas tumet täis :
Tähte läige läbi udu näis,
Tuttaw lillenutt ei nikuta
Pead mu poole kodu armuga,
Sest siin mures minu mõte, meel,
Käiwad ühtepuhku koduteel !

Wöeral maal siin kuivad kaljumäed,
Ümberringi raba, kõrbet näed !
Nagu jõgi kodu kauguses
Saadab hõbelainid läikides,
Seda minu film ei leia siit —
Janutöbes seisab nurm ja niit !

Jälle tahan, jälle rutata
Kalli kodu poole minema !
Seal mu süda lusti leiab weel,
Seal on jälle rõõmus minu meel,
Seal mind ammu ootab iluga,
Minu kallid, õitsew kodumaa !

Parem aeg.

Et kord olnud parem aeg ja põli,
Kes mõib selle vastu waielda ?
Lausa lõkendanud waimutuli
Üle Eesti rahwa, ifamaa ? —
Teaks sellest, peaks palju kiitma
Kuis siin kallis rahwas elanud,
Kalewite kuldseil aegil wiitma,
Kusja laulud, jutud kõlanud,
Mis me nõder ilm on põlanud.

Enne elastivad põhja piirel,
Lääne rannal rahwas tarkust käis,
Waata, nende waimutaewa wiirel
Möödanikust tuhat kiitust käis :
Taewatähed tunnistawad fugu,
Sao pilwed nende seadusi,
Laulud pajatawad püha lugu,
Toowad toonast meile teadusi,
Põhja ilmast palju headusi.

Kuulutas kord sarnw siin sõjamängi,
Weeres wärin läbi Lääne maast,
Ei siis wiibind peigmees pruudi sängi,
Galkas kurba käiki ööse a'ast,
Wabalt kodupinda faitisma minna,
Wõidelda ja surra wende eest :
Waata, meie põlwe poeg, sa sinna,
Leiad seda olemiku seeft,
Nimeta siis mulle seda meest.

Tahan teda taewapojaks panda,
Kiita kulbse kandli kõlaga,
Aga ei sa jõua ainuist anda,
Minuist, kallist poega, kaljumaa!
Paremusest pühad piired tühjad,
Nurmed nutwad armsaid aegasi;
Kuna kõitsid orjapõlwe ohjad,
Jumaliku siis sult häwi'ti —
Oh et tuleks jälle tagasi!

Tulge jälle, tulge, tulge ruttu,
Armsad ajad, taewast tagasi!
Mäed ja ojad tõst'wad kurba juttu
Iga õnneliku kewadi,
Dotawad kõik siia seda rahwast,
Keda muiste toitit Daara maa,
Rahwast, kesse töös ja teos wahwast,
Kõndis jumaliku palgega —
Aeg siis oli parem, parem oli ta!

Eesti rahwa
minewik — olewik — tulewik.

Wäga kaugelt, kaugelt
Altai mägedest
Leiab Eesti rahwas
Dma hällikest.

Mill' ta sinna tuli,
Kust ta sinna sai:
Kõigest sellest waitib
Wjalugu lai.

Kaljaturjad tõst'wad,
Pilwini seal päid,
Seal on kallid kofte,
Klusaid ja häid.

Seal on lillelehtu,
Pinnulaulu ka —
Maha jäid ja meitefi,
Kaunis, kallis maa!

Nagu mäsjaru meri
Maru mürinal
Kullib ilma otsa
Laencid sügawal.

Nagu tuuletuhin
Lendab üle maa,
Seisatab siis wiimaks
Waikse ilma.

Nõnda laineil liikus
Suure rahwa wool,
Seisatas siis wiimaks
Kaugel õhtupool.

Siin ta leidis asu,
Kaunist kodumaad,
Siin, kus Eesti rahwas
Praegu asuwad.

Siis, kui tema tuli
Kauget koduteed,
Loeti ta arwu
Mitmed miljonid.

Soomesugu asus
Külma põhjasse,
Ungarlased läksid
Donau kaldale.
Cesti rahvas jäiwad
Siia elama,
Kus ei kuuma, külma
Kaunis kosjuda.

Siin ta hakkas tööle,
Tööle wirgaste,
Murdis põlist metsa,
Kündis ülesse.

Siin ta haris põldu,
Haris heinamaad,
Raius ruttu üles
Hooned, ilusad.

Nõnda kaswis, kosus
Imeks ilma ees,
Elas aastasadad
Rahupõlwe sees.

Wara, rikkus kaswis
Silma nähtawal,
Õnnepõli õitses
Wanemate all. —

Uh mis magus sõna!
Muistne wabadus!
Sinna õndsä maale
Läeb mu igatsus.

Mets ja maa ja meri
Andwad toitust siin,
Pole kõrw weel kuulnud,
Mis on orjapiin.

Õits'wad aasad, luhad,
Niidud, järwed, jõed —
Neist kõik saaki saavad
Armsad wennad, õed.

Kerkib püha päike
Koidu kullasta,
Teretakse teda
Lahke lauluga.

Waat'wad tähed taewast
Waike wainule:
Õitseliste laulud
Helt'wad ülesse!

Tuuleke toob terwist
Kaugelt lõuna alt,
Põhjanaan see paistab
Soomes säravalt. —

Uga kas on ilmas
Õnne muutmata?
Kas ei murdu metsad
Tuule, tormiga?

Kas ei jäta maha
Meid wast jumalad?
Kes ei seda usu,
Need on sõgedad.

Keset kullast põlve,
Wabaduse a'al,
Tõus'wad pörgutormid
Meie isamaal.

Rüütlid tulid randa
Tuule, tormilla,
Tooma meile usku,
Tooma orjust ka!

Ust ja orjus, piinad
iibes rändawad,
Seda ajalugu
Tundwad rahwad, maad.

Nagu pörgupojad
Rüütlid rõõwivad,
Laastawad ja tap'wad
Waba rahwast, maad.

Külad, linnad lä'awad
Leegis taewani,
Aherwarred jääwad
Järel wiimati!

Goiab ema rinnal
Poega pehmeste,
Kellele ta kaswab?
Drjaks herrale!

Tema osa ilmas
Piits ja pisarad,
Kas wõib kuskil olla
Õnnetumat maad!

Oh ja rõõvlisugu,
Oh ja weremees,
Kuidas wõid ja seista
Wiimse kohtu ees!

Usku oled toonud,
Usku Jumalas,
Aga werepõllul
Lokkab ohakas!

— — — — —

Aga küll ka wõitles
Waba Gesti mees,
Seisis nagu kalju
Mere mäsku sees.

Kalewite faimud —
Nad ei kannata,
Ühel meelel ist'wad
Nemad sõdima.

Nagu loogu lang'wad
Sortsilaste pead,
Aga sest ei ole
Wõitlejatel' head.

Jälle uned hulgad
Siia jõuavad,
Kaudses riides randa
Abiks jõuavad.

Siiski wõitleb wahwast
Kaudne Gesti rind,
Kastetud ta werest
Püha kodupind!

Wiimaks rangeb rahwas,
Kaela kumardab —
Wabadus on läinud,
Serra orjaks saab!

Nüüd ei ole enam
Temal kodumaad,
Were kullid, kaarnad
Teda kujukad.

Lõppenud on ära
Waba rahwa töö,
Meie maale asub
Piff ja pime õõ!

Orjapõlwe piinad
Sõowad südame —
Kustunud on taewast
Wiimne täheke!

Maga, waba rahwas
Kaua, kaua sa,
Eht weel ilmas wõtab
Zumal halasta!

Kas ju ärkad üles
Rahwas, unine?
Kaugel taewakaarel
Kumab koiduke!

Uga kas sa kaua
Surmas suikusid?
Kaua werewäljal
Luimalt tuikusid?

Sa ei ole rahvas,
Sa ei ole maa,
Pime orjafari,
Kõrbe oled sa!

Uastafabad läinud
Mööda piinates,
Jme, et sul elu
Lufsub südames.

Südames, kus enne
Wõim ja wahvus fees —
Mälestad weel seda,
Kallis Gesti mees? —

Koidukuma särab
Kuulutades head,
Kuninglikult tõstab
Päike oma pead.

Gesti mäel ja orus
Nurab udu weel,
Kõrge Keisri sõna
Tulemas ju teel.

Nagu wälgu lõõgil
Ilmas kõlab ta :
Gesti rahwas peab
Waba olema! —

Keisri käsku wõetakse
Wastu hõiske all,
Orjaahel langeb
Rokku kõlinal. —

Oh sa kallis Keiser,
Kõige ilma ees
Sinu jalge ette
Roomas Gesti mees.

Sinu eest ta annab
Jhu, hinge, verd —
Sina kuivatafid
Rahwa nutumerd!

Nüüd on Gesti rahvas
Jälle rahwale —
Nagu ennemuiste
Olen inime.

See, mis orjaajast
Meile järel jääb,
Nagu uduwari
Tasakesti lä'äb.

Aga, oh mu rahwas,
Oh mu wennad, õed:
Kuhu poole jookfs'wad
Tulewifu jõed?

Jookseb Gema jõgi
Soome lahesse?
Wõi saab juhata tud
Düina kaldale?

Tulewad tal wastu
Welifaja weed?
Kas siis sõbralikult
Lä'awad ühte teed?

Ühte teed nad lä'avad,
Lä'avad meresse,
Mere sügavuses
Eftib laineke.

Kes võib mere mäsfül
Laineid lugeda,
Küfi fina ühte:
Kus fu kodumaa?

Laene keerab, kohab
Sügavuse jees,
Kaob sinu filmist
Otsatumas wees.

See, kes tuuli, tormi
Juhib mere, maa,
Selle poole palu:
Issand halasta!

Unusta?

Ma peaffin seda unustama,
Mis kannatafid, isamaa?
Oh ei, su möödaniku pörgus
Weel kannatan ma finuga!

Ma näen su piina werewermeid
Weel täna selge filmaga,
Su ahastus ja walukisa
Mu kõrwu kostab otsata!

Ei lepita mind ajalugu
Su riisuja, su rõõwliga,
Kes põrgut walmistafid sulle,
Neid näeks ma põrgus põlema.

See muistne ohakane seeme
Su õues õitseb, loffab weel,
Mu südames on walus wiha —
Neid kiitku kuri, kawal keel!

Wenemaale.

Huur ja fange, kuulus,
Wägew Wenemaa,
Kes wõib ennast ilmas
Suga wõrrelda.

Sinu põhi seisab
Kalju kindlaste,
Riigiraja kaswab
Ilmast ilmasse.

Siin ei lõpe suwi,
Siin ei lõpe talw,
Ilma rahwast toidab
Wene wiljasalw.

Ragu tammetüwi
Tormi, tuule ees
Seisab tema rahwas
Ilma maru sees.

Ei ta karda sõda;
Rahu nõuab ta;
Tema mehijusel
Kõhsub ilmamaa.

Riigi tüüril seisab
Wägew, wahwa Tsaar,
Onne, rahu külwab
Kõrge Keisri paar.

Kõrge, kalli Tsaari
Õndsad wänemad
Wägewaks on teinud
Püha Wenemaad.

Kole orjapõlwe
Nemad kaotasid,
Kõhujate wõimu
Põrmu waotasid.

Hariduses tõuseb
Riigi rahwas nüüd,
Tema waim on wärste,
Puhas tema püüd.

Riigi aluspõhi
Seisab Tsaari peal,
Seisab nagu kalju
Igameste seal.

Tema pühad lojad
Lugemata nüüd,
Lõpmata sealt tõuseb
Püha palwehüid.

Seisa igaveste,
Püha Wenemaa!
Sind ja sinu Tsaari,
Jssand, õnnista!

See muudkui
Su
Mu
Meid

Üles!

Üles, üles, Gesti lane,
Tõsta käsi kõrgele!
Rustas, mis raskab rauda,
See ei karda orjahanda —
Hoia, waenlane,
Ta eest põgene!

Üles, üles, Gesti lane,
Waata ümber uhkeste!
Lahti köididust su käed,
Gesti pinna orud, mäed,
Nurmed, niidud sa
Jõudsid lunasta!

Üles, üles, Gesti lane,
Astu sammul julgeste!
Astu nii et rada raskub,
Poula nii et lepi laskub:
See on meie maa,
Wäetud werrega!

üles, üles, Gestlane,
Wõitle, wõida wahwaste!
Ärfanud on wanad waimud,
Kalewite fanged kaimud —
Seegib tulufe,
üles, Gestlane!

Tööle!

Õõ möödas, uni magatud,
Kõik ilm on üles ärfanud :
Miks haigutame meie weel,
Ei tõtta kõige ilma teel ?
Meil orjaõõ on mööda läin'd,
Su koit on meie kodus käin'd,
Sest tööle, tööle usinast,
Kõik tõuskem üles magamast!
Kes kuuleb, kui me kordame
Siin möödanikust ilmale :
Maailmal pole südant sees,
Sa ise ole wahwa mees !
Sa wõida ära wastased
Ja kogu Gesti südamed,
Siis hüia koduühesse :
Müüd tööle, tööle wirgaste !

Emakeel.

Mu emakeel on fullane
Ning sütitab mu südame,
Ta auust laulab minu heal
Kui sõnake veel keele peal,
Mu kallis emakeel —
Sa kaswa, kosu veel!

Ta kõla kostku kaugele
Siit üle maa ja merede,
Et wastu kostab Põhjala
Ning hõiskab ühes minuga:
Mu kallis emakeel —
Sa ela, õitse veel!

Mu keel ei waifi kunagi,
Ma laulan eluotsjani,
Ja kui mu healed waifiwad,
Siis laul'wad järeltulejad:
Mu kuldne emakeel,
Sa kannu wilja veel! —

Sest emakeele põlgajad,
Te armetumad kadakad,
Nüüd pöörge ümber efsiteelt
Ning auustage emakeelt —
Teil' kõlab wastu veel
Kord helde emakeel!

Wõersile minnes.

Hüid tere, sinaw Soome maa,
Sa kaljukindl põhjala,
Oh tere, Soome wennad, õed,
Su finetawad järwed, jõed!

Mind Lindanisaft kannab laew,
Kui ferge on mu reisi waew :
Mu meretee lä'äb Soomesse,
Mis täidab terwe südame!

Ei jõua kauem kannata,
Laew, lenda ruttu, lenda sa ;
Seal saan ma näha seda maad,
Kus sugulased asuwad.

Kus ?

Kus on nii fanged kalsumäed ?
Kus ja nii uhkeid järwi näed ?
Kus kohisewad kosjed, jõed ?
Kus ühelmeelel wennad, õed ?
Kus rahwas kindl nagu raud ?
Kus waenlasel on surma haud ?
Kus elab Kalewite waim ?
Kus haridusest õige aim ?
Kus ? Kõrgel pühas põhjalas,
Kus sugulased asumas.

Soome süda.

Kui Soome süda kurbastab,
Ja rinnus leina piin,
Siis kurbtus minu südamel
Niisamuti ka siin.

Kui Soome süda rõõmustab
Ja hõiskab õnnela,
Siis, õnne-eha südames,
Ma hõiskan temaga.

Miskpäraft nõnda ligidal
Ma seijan Soomele?
Meil oli ennemuistena
üks häll ja emake!

Luule külaskäik.

Tere, Soome suguvennad,
Kalewite kallid kannud,
Lapsukesed laente langul,
Pojad põjapiiri kaldal!
Südamesta sügawasta,
Armu meelest awarasta,
Igatsused heljuwalla,
Rõõmud tõesti tõusewalla,
Kui teid tulen tutvustama
üle filla Soome maale.

Siin ma leian seda paika,
Kus meil õitsid õnnelilled
Wanaaegse wainudella,
Ennemuistse ilmadella ;
Kus me õnne kuldsel rajal,
Rõõmu, rahurikkal ajal
Isa kajas kaswasime,
Eide kätis kiikusime

Kuni kurjad kurnaiused,
Rõupilwe kargatused,
Rahupõlwe peletasid,
Kodupaika kolletasid.
Eiisep, langud lahku jäime,
Alma laande itkemaie,
Drja nurme nuutsumaie !

Siin ma leian seda paika,
Kust meid kandis Kalewala,
Wahwa wõidu walinates
Wõera wastu wõitlemaie,
Taewa piire taplemaie ;
Et ei peasen'd pealta päewa,
Alta ilma habemikud
Meie muru muljumaie,
Waba wendi waewamaie.

Siin ma leian seda paika,
Kus me isad enne käinud,
Emad, wennad wõerufella,
Piigad lusti pidudella ;
Kus nad kannud kofku lõõnud,
Rahupõlwe terwist joonud,

Ragu meie muistsed laulud
Pidupõlvest pajatawad :
„Nägin soo suitsewata,
„Nägin aru aurawata,
„Soo teil' sulas õluta,
„Aru auras aanifuta.“

Siin ma leian seda paika,
Kus weel tõus'wad täna päewa
Welled wirmaliste walgel,
Õed roosipuna palgel,
Ragu tammed taewa poole,
Pärnapuuda pilwedeni.
Meie, wennad wirulased,
Suure Soome sugulased,
Unest alles uimasella,
Piinapõlwest pödurala,
Waenuhaawad walutawad,
Waimuwalgust wangistawad !

Drjaöödes, hellad welled,
Aastafajad suikufime,
Ei meil päifest paistemassa,
Kuud ei öösel kumamassa,
Põhjamata ööde pimet
Walgud üksnes walgustasid !

Lootus jääb mul liikumata,
Soomes sõprust sobitada,
Jafodu istutada,
Kalguwalla kasufida.
Tõusku, tõusku taewasteni,
Pikaks tule-pilwedeni

Meie hõimlus õitsemaie,
Meie wennastus wenimaie!
Panen laulu lõpeteles
Kandli Soome kalju peale,
Dot'ma aege uuendusi,
Kalju-linna kaswamisi.

Põhja kannel.

Miks, põhja kannel, kõlised?
Su keeled kurwad, talised,
Kas küinlakuule laulad sa,
Wõi tahad suwe ärata?

Mull' undas laugelt helinad —
Ehk pulmalood ju oliwad —
Ei jure arm meil waheteel,
Oh mörjsja, mörjsja, oota weel!

Mu jüda, truu ja õiglane,
Sull' tuikab wastu, neiuke,
Sind lunastan ma, põue-lind,
Kas olgu elu selle hind.

Ei rikkust meil kül puuduwal,
Ei kulda kaljukünka all:
Miks wiibid weel, mu kallike?
Ah lähed leeri — sügise!

Imatral.

Kül fiies kohab õhtu a'al
Üks hõbe-jõgi põhjamaal,
Ta kumin kuuluts kaugele,
Wee läige tõuseb taewasse.

Ta laen'tel kiigub kuld'ne paat,
Seal püiab kalu wanataat.
Taat? Oh ei uju minu meel!
Ta sõidab lusti Wuoksa weel.

Kuuwalgel aga kiwi peal
On kaldal kuulda leina heal —
Seal laulab näkineitsike
Üht lugu lõuna piigale.

Oh tuleks taat see paadiga
Ka Lääne merde mängima,
Ma waataks waiksel, walgel ööl,
Kuis käib ta fenast taewa tööl.

Waat', wirmalised wuhawad
Ja merelained kohawad:
Taat esimeste walwaja,
Ja näkineitsi laentesja!

Kül wõin ma kaua oota sealt,
Ei aima paati, laulu healt,
Sest wirmalised — maru heal!
On näitus furja ilma peal!

Põhjanael.

Ma waatan laugelt koduilmast,
Kuis kõrgel liigub tähte pael.
Ei aga kustu minu silmast
Sealt Soome taewast põhjanael.

Ta läigib läbi külma, lume
Kui küinal taewa alt'ri ees,
Ei ole muutnud oma jume
Ta aasta tuhandate sees.

Mii, kuidas läigib ühtelugu
Täht tinakarwa taewa all,
Mii seisab kindlast Soome sugu,
Kui kalju meres sügawal.

Ei wiletsuse furnad, näsjad
Ta maad ja rahwast lahuta,
Ei jõua külmad jäädewäljad
Neil koduarmu jahuta.

Oh minu meeles mõnda kiigub
Siin kodu merekaldal peal,
Kui tähte kari kõrgel liigub
Ja põhjanael on paigal seal:

Mu mõtted tuhat terwist wiivad,
Kus wirmalised taewa lael —
Oh oleks minul kotka tiivad,
Su juure lendaks, põhjanael!

Oh põhjanael ja põhjarahvas,
Nüüd olge märgiks minule:
Et oleks ma nii truu ja wahwas
Ja seisaks nõnda kindlaste!

Siis on see mürin maru heal?
Kes sõibab Soome-silla peal?
Kas tuleb tuttav waat'ma mind?
Toob tedremuna põhjalind?

Maailm on argtuft, õnne täis —
Mis ime lugu fillalt näis?
Seal fillal kõlab tuttav feel,
Siit: tere, faim, kas elad weel?

Ju pidin lootust nutuga
Ma mulda wiima magama,
Nüüd paistab uuest õnnekoit
Ja ennemuistne armuloit.

Weel kõlab fillalt hõiskehüid:
Mu tuttav naaber tuleb nüüd,
Suurt hulka mõedab minu silm —
Nüüd õnnelik on põhjailm!

Arm elades ei waleta,
Ust tungib läbi taewa, maa

Sillal.

Mis — mis siis kuuluts kõrwe ra'alt ?
Tuul kannab kõma maisemaalt,
Waim wangub astumiste all —
Mu kasuija ligidal !
Ta tuleb hoidma oma last
Ja lahutama armsamast.

Ilm must ja pimes pilwes kõu
Siis mõidab kasuija jõu !
Sild rängast kõnnist katki lä'ab
Ta teine teise poole jääb
Ning laenis kuuluts kurba healt :
Weel wara kosida on sealt !

Kus mu kaasa.

Teate, sõbrad, kus mu kaasa,
Ütelge siis mulle ka,
Ilmaeagu otfin kava
Teda üle mere, maa !
Laente kohin — ei ta lausu
Temaft mulle sõnakeft,
Silm ei aima kosjarada,
Kändaks läbi ilmadeft.
Näguš neiu põhja piirelt —
Toob nüüd teatust tuule suu
Armastab sind animu juba,
Loodab iga lillekuu.

Läänemere kalda pinnal
Suigub armastaja film,
Igatseja hinges ilul
Ditseb kewadine ilm.

Minu hinges ärkab eha,
Kaasal' kaela langeks ma —
Laene, laene uhub jõudsast
Armu-randa liiwaga.

Poolringi.

Poolringi rikub õnneidu —
Kas märkad, muistne kaljuwe?
Poolringi kessel pulmapidu,
Seal mängitakse rõõmsaste.

Kuis võid ja koidu kaudu käia,
Kui ta on tee peal risti ees,
Weel oma mõrsljat kätte saia
Kui hingad tema hõlma sees?

Kül vaat'wad kaugelt igatsused
Kui tähed põhja taevasse —
Kül käivad kuldseid kujutused
Sealt siia põue, südame!

Oh oleks oimud mul ehk tiivad,
Siis ujaks, lendaks üle wee!
Nüüd lahked tuuled termist viivad,
Poolringi piff ja finni tee!

Luule kuningas.

Hälineitsi, noorufene,
Siugle lääne laenetesta,
Sügawuste sängidesta
Muistse tihlatiwi peale,
Siidi juukseid silitama,
Koidukulla karwaliseks,
Chakuma iluduseks!
Laula minu meele maalid
Dilmedesje õitsemaie,
Amarikul ärkamaie,
Siis ma liblik, lusti lindu,
Tallan tuulta salamahti,
Kui ma laulu kuningale,
Sõna-eie seadijale
Lähän kulda kuffumaie,
Hõbe läiget hõiskamaie,
Nuu kuuekest kuduma.
Meie kallis, kuulus Kalew,
Taewa tõusnud taimefene,
Õnnetuma õhtu tunnil,
Kui ta läinud lahingisse,
Kaudalasi roofimaie,
Matnud kuningliku kulla,
Rikka Gesti riigiwara
Põrmu põue peitewale,
Kust ei waras käppamaie,
Ega rõõwel riisumaie
Warandust wõin'd wähentada.

„Ditseb üksford ännaeaga,
Paistab parem päevakene,
Wõtame siis wara wangist,
Kulla koormad künka alta.“

Nõnda sõnand sõpradele
Kallis Kalewide poega,
Kui nad wara warju alla,
Kulda kufutanud kalmu,
Hauda haljast hõbedada,
Kuidas Kalew'poja laulus

Pikemalta pajatakse.
Pärast matmist pitseriksa
Sõlminud ta salasõnu,
Kõwemaid weel kinnituseks :
Kes neid ajus arwamaie,
Mõttes juhtub mõistemaie,
Pidi wara peremeheks
Õnnetunnil tõusemaie.

Näljapõlwe närtsumisel,
Orjaõõde ohkamisel,
Püidsid mitu Gesti poega
Kallist hauda kaewaneda,
Kui neil' eha helendusel,
Õõde hõlmas, õilme karwa
Murueide tütre maalid
Smeliffu ilmutanud.

Aga et ei salasõnu
Sündin'd meestel mõtetesja,
Agarail ei arudesja,
Jäiwad waranduse warmed,

Gaua kohud arvamata
Tulewiku tunnistuseks,
Meie põlwe päewadeni.
Taara nõude nifutajad,
Targa tööde toimetajad,
Walitsefid wanad targad,
Hiljem ilma aegadella,
Wabapõlwe Gesti walda.
Orjaaegseid astmeid mööda.
Mindi muistest otsimaie :
Kas ei Kalewite kolmest
Warjul' pandud warandusest
Riismeid wõinud riisuneda.
Etimest neist õnnelastest,
Kes taht' wara fergitada,
Wõtnud Taara üles taewa
Puhkepõlwe pidamaie,
Sest et mees siin küllalt tööda
Gesti tuluks toimetanud.
Teised tema teederadal
Kõndin'd õnne katsumaie,
Kellel tuuled teatusida,
Shud toonud targutusid :
Kuida kotka kulda kõned,
Kaarna hõbe kuulutusid.
Wõimsa õnne wõinud tuua.
Üks neist õppin'd linnukeelta,
Tükise Taara tarkust,
Kende abil astun'd argfelt
Jaani-õöl ta salateele.

Tuli teinud ette tähte,
Walgus hauda awaldanud:
Kusfa puhk'fid pärandused,
Wanad laulu warandused.
Siisap märkan'd mehikene,
Wötnud kolmi were wenda,
Witunud Wöru witsikusse,
Tapnud Taara meelitusse.
Selle peale salasõnu
Kääkin'd suula sõmerasse,
Kindlaimaida kalmudesse.
Kesse ime ilmumista,
Armsata awaldusta,
Wõimsamata walidusta
Wõinud ilmas enne näha,
Kui seal hauakaewajale
Sellel puhul filma juhtus?
Kui ta kalmust pisut mulda
Pealt sai ära pillutanud,
Paistis kallis wanawara,
Sigis filma nähtawale.
Murueit oli mulla põues,
Ulla ilmas aega wiites,
Pikapõlwe päewadella
Kulda lauluks forutanud,
Höbet sõnaks sulatanud,
Kalewite kalli krooni,
Kuningriigil kõrgemalla,
Mis weel jäänud muutemata,
Haljas auus audumata,
Andis hana leidijalle,
Päha pärja asemelle.

Murueite üteldesja :
„Tunistuseks tulewile,
„Kinnituseks kõikidele,
„Et sa sõna-wara wanem,
„Kuulus laulude kuningas,
„Oled oma seisusele
„Taewa wädest walitetud
„Selle põlwe Gesti pojad
„Sa ju auu ei filmamaie,
„Waimu rikkust waatamaie,
„Sest et nende nõdrad filmad
„Pikast ööst on pimestatud,
„Orja raisust räpastanud.
„Aga ilma aegadella,
„Pärast-põlwe päewadella
„Saad ja ilma hiihgamaie,
„Gesti piiril paistemaie,
„Herrandlikul iludusel,
„Kül siis pist'wad Gesti pojad
„Pärwel laulu padrikusse,
„Suure waimu waarikusse,
„Kus ju lilled kaswamaies,
„Kirjapõldu kaunistamas,
„Waimupõldu walitfemas.“

Loomade walitus.

Kord kuningliku krooni oli saanud karu,
Ei pidanud ta pikemalt nüid enam aru,
Suurt kändu paigast kandis warsti süles,
Nuujärjeks selle metsa seadis üles.
Seal lastis ta siis waljust lüia lofku
Ja kutsus metsaloomad trooni ette kofku.

„Siin surm ja elu seisawad ju minu käes,
Ma olen kuningas ja walitsen nüid wäes,
Nüid orjake ja tooge mulle rikast saaki,
Kes wastu paneb, lõugapidi tõmban haaki —
Sa katju loom, kas wastu panna jõuad!“

Nii rääkisid ta kuninglikud laiad lõuad.
Kõik armastasid metsa murrus elada
Sunt tuli warsti wana, suure lambaga,
Tõi rebane tall' lõhekalu, ani,
Ta trooni ette alandlikult maha pani:
Kõik loomad tõiwad toitu mitmed sugu:
Ei sellest paranenud orjapõlwe lugu,
Neil' rängemini koormat peale panti
Ja sõimusõnu, kepihoopa anti!

Kord jälle löödi wäga waljust loffu
Ja kutsuti kõik loomad trooni ette koffu.
Seal rääkis neile uhke kuningas ja karu:
„Teil mitu keelt, ma ühestki ei saa siin aru,
Te peate omaks wõtma minu, karu, keele
Ja unustama oma seisuse ja meele,
Teil oma keel on weike, jeganee ja kore
Mu nämin, see on üle ilma wäga tore!“
Nii kangel' oli karu juba asja jaatnud,
Said lõwi teenrid seda näinud, waatnud,
Siis läksid oma kuningale kaebama,
Et karu wõimus, wägi kaswab otsata.
Seal kuulas lõwi, mõtles, wäänas pead,
Ta teenrid andsid talle nõu nii head:
„Muukuningas, su wõimus suur ja ime,
Sind kartku kõik, ja kaota karu nime,
Su walitsus, see olgu ifka ühes meeles,

Su riik ja raja suure seltsi kuulsas keeles!
Kui karu kuulis seda nõu ja wägijuttu,
Siis uhkus, suurus kadus, sulas ära ruttu,
Ta püidis löwi wõimust wäga kawalaste kõita,
Kõik loomad meelitades uuesti oma poole wõita,
Kuid loomad mäletasid kelmuust, wana wõla,
Ta peale waat'sid naeratades üle äla;
Kõik saidwad pätsi kurjast kitsikusest aru —
Ei elades nad enam ust'nud kuninglikku karu!
Jäi loomadele nämin, mõiramine wali?
Teadmata mul, ma metsa-laanest loome heli
Kord kuulsin haledaste kõrwu kõlawad:
Ma põlgan kõik — nad mulle wõerad mõlemad!
Mu ilus iseseiswus, kuldne emakeel —
Neid hoiaks, lunastaks ma werehigis weel!

Müristamine.

Kui pikse pilw meil' ligines,
Siis wanasarwit wärises:
Kui nüüd mull' tuleb pikse pauk,
Siis — sui suits ja sügaw hauk!

Ta pistis järwe punuma,
Et ennast wette warjata,
Seal aga käis üks käratus
Ja deluust mattis sügawus!

Ta'st sarwed jäiwad maha weel
Need risuks ees on rahwa teel,
Neid kogub küla karjane
Teeb tutu-lutu endale!

Seedripuu. *)

Taara kodus kaswis
Wõeras seedripuu —

Nõnda rääkis mulle
Wanarahwa suu.

Päike paistis talle
Armu palawas,
Kuu ta laia latwa
Dõsel hõbetas.

Pilwed sooja wihma
Lõiwad taewa alt,
Suured saiwad niiskust
Hõbe hallikalt.

Kaswis nõnda kõrgeks
Auu ja iluga,
Nääkis uhkusega
Üle ilmamaa:

„Mina tuln siia
Õhtu eha alt,
Siin ma tahan kaswa
Üks — toredalt.“

Kui nii juba täitis
Boole ilma puu,
Tema laias ladwas
Eftis kuldne kuu.

*) Sakkamaa kuust. R

Seal siis tema mõttes

Uhke meelega :

Minu oksad võivad

Ilma uputa ;

Minu ladu lõhub

Laia taeva lae —

Häda jumalatel,

Kes ei paku pae !

Taara taevast waatis

Maerdes pikka puud,

Wiimaks tegi lahti

Nõnda omad juud :

„Kahwas rai'ge maha

Seedrit jämedad,

Tema uhked oksad

Päikest wurjavad.

Wõeras tema tüwi

Taaralaste maal,

Tema seeme tulnud

Mere laine ra'al.

Zuba pilwed puut'wad

Tema ladwassa,

Kõik ta finni katab —

Rai'ge maha ta !”

Uga kesse jõuab

Maha raiu puu ?

Jäme tema tüwi,

Kõwa nagu luu !

Keegi hingeline
Ei lä'e raiduma,
Selle üle võtab
Taara vihasta.

Lasjeb musta pilve
Tõusta taewa all,
Seedri poole sõuda
Maru müriinal.

Ragu tule maod,
Pime pilve sees
Wingerdamad walgud
Kohkud ilma ees.

Pilwepõue põrub,
Tuule tõllaga
Kõue-taati tuleb
Seedrit murdema.

Reesje oleks kuulnud
Sarnast kohinad,
Kui su tormi küined
Seedrit sajawad.

Ragu ilma meri
Mürab maru ees,
Nõnda kohab kõigub
Tema tormi sees.

Ofse, puru sadab,
Lendab üle maa,
Ilma otša kuuluts
Kuidas kuumub ta!

Uga tema juured,
Kasun'd ammust a'ast
Ulatavad alla,
Lä'ewad läbi maast.

Juurde otsas ripul,
Põrgu poege käed,
Ilma sifkonnas
Hoidwad sala wäed.

Tormi käes ta ladu,
Taewa kõrguses,
Paneb ime wäega
Wastu ähkides.

Taewas keeb ja kohab,
Hulgub tormi suu,
Kindlaste weel seisab
Põrgu wõimul puu.

Rui weel ifka ofsad
Walus willawad,
Ladwa-raod juba
Pilwi pillawad.

Seal ei jõua enam
Taara kannata,
Kõue-taati tuleb
Tule nooliga!

Taewas läheb lõhti
Pime põjani,
Tule-juga jookseb
Wälja türestti.

Rauge kärin raskub,

Kohab ligidal —

Puu on purustatud

Lausja taewa all.

Ilma ruum on tühi

Ragu tuba mul,

Kui ma puhastasin

Teda hommikul.

Waihinud on põrin,

Pilw lä'eb minema,

Päike hakkab paistma

Orna iluga.

Tasafesti naerab

Sini taewa huul,

Mahedaste puhub

Kewadine tuul.

Villed tõstwad pead

Kuiwal maal ja wees,

Õokeste sirin

Kõigub õhu sees.

Juimesed tõt'wad

Lugu waatama,

Näewad tühja taewa,

Siidil sinawa.

Seedri kändu kats'wad

Juimestades käed,

Müid nad alles mõistwad,

Mis on taewawäed! —

Hõnda kadus ära
Paha seedripuu —
Seda rääkis mulle
Wanarahwa juu.

Kõrget puud ei lasta
Taewa kaswada,
Taara lõhub teda
Tule nooliga!

Hurone.

Raugel, raugel Kwebeki laane sees
Elas Hurone, üks metsmees.
Ta tegi wäljamaale ühte reisi,
Ei tunnud weel ristirahwa lubjatud wiisi.
Üht' õiglast südant, mis Jumal talle annud,
Oli ta sütsaadil pöues omal kannud;
Ei kurjuse, kawaluse kombet ta tunnud,
Sest oli ta hõlpsaste käest ära annud,
Mis maewalisel wibu-noolel püidnud oli
Enne kui ta mustast metsast wälja tuli,
Ja ruttas nüüd, weikese hinnaga, jälle
Oma kalli, pruuni abikaasa sülle
Tagasi, sügawa metsade pöue,
Kodumaa orgude, mägede õue.

Raugel weel oli t'ast kallistud kodu;
Seal langes ta kaela äik'se wihmasadu
Pikast, ranga musta juukse seest — walla
Nirisejad weejad wõõni tal alla
Ja ta karmane ihukate

Tolgendas ümber keha ja käte.
Hirmu wärinal, külma ja wihma all,
Limab ta üht' maja oma ligidal.
„Isand, anna mulle warjupaika, ööda
Kuni torm ja wihm on läinud mööda!“
Nõnda seisab ta, südameliku palwete sees,
Eluwiiis peenikeje peremehe ees.
„Wälja, wälja, mu õuest ja astu!“
Rõõgib peremees hirmsalt tall' wastu,
„Korja ja ilmast, mis sulle waja,
Siin on kristlaste misjoni maja;
Kasi, ei taha ma sinuga leppi!“
See peale wõtab nurgast rasket keppi.
Kurwalt sammub Hurone sealt ära
Imesteleš walgemehe kurjust ja fära. —
Wiimaks, kui waihinud torm ja jadu,
Tule ääres pole ta meel nüid enam paha,
Istub alasti laste keskele maha,
Ujab neil kirjudest linnadest juttu,
Sõjameestest, kes kandwad wälkude ruttu,
Ja siis wihma ja pilwede kohast,
Peale selle walgemehe õelusest, pahast,
Rõõmsasti ripuwad lapsed ta külles,
Silitawad laiu põski, mis märjats saanud tules,
Kuivatamad willa-karwa juukse-lookid ära,
Otsiwad jahitaskust wõerailma wara. —

Waata, kes kõnnib seal üle oru ja mäe
Kwebeki pimedä laane hirmu käe?
Ta ronib kõrge kalju otsa üles
Et teerada aimata mägede süles,
Mis sügawa meisiku tahab t'ad wiia;

Üht samm ei julge ta enam siin käia,
Ta hõiskamise helinaid waljusti tõstab,
Kõik asjata — kolemus wastu tall' kostab,
Kes mööda musta kaljuseina
Kaugele kannab üht' laululist leina.
Poole õoni sammub ta, hirmu täis,
Nüid — nüid ühte nõrka walgust näis!
Rõõm ja kartus wõitlewad ta rinnus:
Ometi ligineb urtsikule lennus.

„Kes on õues?“ küsis hirmutawa healega
Üks wõeras sõna, sügawas all' maa,
Ja warsti selle heale järele
Astub üks pagan, üks metsmees õuesse.

„Sõber, ära effin'd olen metsa sees,
Käägib seal hirmuga meelitades walgemees,
„Wõite õõfeks nüid jätta mind siia,
Homme õigema teedele wiia,
Mis wälja wiib metsikust, kaugele sinna,
Kus leian ma kodumaa tuttawa linna?“

„Tulge jisse,“ kostab metsmees heldusel,
„Soojendage, tuli on weel majas ülewl!“
Hakkab tall' halastades finni nüid kätte,
Wiib koopa, oma imestaja selfiliste ette.
Seal annab talle istmeks suure jahi nuia,
See peale muretseb usinaste süia.
Karu liha ja wõeramaa kala
Neelab Eurooplane ijuga alla.

Kindlalt, auusalt wahib Hürone seal
Oma külalise otsaesise peal.
See lahutab, sügawal lõikamisel alla
Musta karu kintsu küllest tükkisi walla,
Ja himuga jooki joob segatud meest

Kõrwa ühe suure konnaarbi feest,
Kui ta nii auuastsi kõhtu ju täidab,
Metsamees murgas tall' aseme näitab :
Karu nahk jamladest aseme peal
Uinutab walgetmeest maguast' seal. —

Taewas ju jalutab hommiku päike,
Äratas pimebas metsades kõike,
Seal seisab, kui metsariigi hirmus sõjamees,
Hurone weel magaja külalise ees.
Wibupüis ja haljas jahinuga külles,
Nõnda äratas ta Eurooplase üles.
Eurooplase hing ja süda wäriseb sees !
Seal pakub talle lahkesti metsamees
Kausitüie magusat hommiku jooft kätte,
Ütelles : „Nüüd sõber wõtame teereisi ette ! — “
Kui ta naerdes karastanud külalisi,
Wiib ta teda üle sügawast orgudest,
Läbi paksu metsa ja mägede selja,
Õige ja tõsi tee peale wälja.
Eurooplase tänab peenelt, auuaste ;
Pimel pilgul seisab metslane,
Hakkab wõera silmi waatama
Ja siis räägib kindla healega :
„Oleme wist enne üks teist näinud ?“
Nagu wälk oli wõerast läbi läinud.
Ja nüüd tundis oma armast peremest,
Et see enne mõne nädalate eestis
Tema majast wälja wisatud saie,
Tuule, tormi ja wihma kätte jäie —
Waikest naeratades ütles Hurone :
„Näete teie, walge ristirahwas, näete teie :
Teie olete küll palju, palju targemad meist,

Uga meie, metslased, oleme palju paremad teist!
Ja kaob põesaste wahese wõera eest,
Keda ta oli wälja toonud metsa seest.

Baabiloni langemine.

Kui langes müiste idamaal
Suur Baabilon, ta õitse a'al,
Siis suitsu nähti mere pealt
Ja kuuldi imestuse healt;
Kuis langesid, sa ime näht,
Maailma helkjam koidutäht,
Kus on su purpur, sinu siid,
Mis laewadega ismal' wiid,
Kus kallid feed ja hõbe, kuld? ..
Su müüridest näen tõuswat tuld,
Misga su suurus, ilu lä'ab;
Last tuhk ja põrm weel järel' jääb!

Sa õitsid ilma hommikul —
Kust tuli langemine sull' ?
Kas pahandasid Beli meelt,
Ei uskun'd lendwamao keelt?
Sest usul feista ilmamaa —
Ta langeda ka temaga.
Ei, sind ei nuhtlen'd jumalad,
Kül julle kasu tõiwad nad,
Waid uhkus, ahnus, weretööd
Sull' walmistasid surma-ööd,
Su suurus tõusis taewani!
Sind mattis alla wiimati!

Sa rööw'sid priiust rahwastest
Ja nuhtlesid neid weriselt ;
Sa neel'sid ära nende maad,
Neil häwitafid jumalad,
Kõik wanemate waimu, meelt
Ja kallist, püha emakeelt —
Nüüd nende waew ja wiletsus
Oh sinu nuhtlus, kadumõis !
Sa tahtsid ilmas üffinda
Siin igaweste priisjata ;
Seks, lossid ehitafid ja
Ja templid — wale Beliga,
Neil' ilma rahwas ohwrid tõid,
Mis papid priiskafid ja jõid,
Ja petfid seega inimest,
Kes juba nõrkend orjusest
Ja nagu wilets elajas
Su Beli ette kummardas !
Ja papid, herrad ühel teel —
Nad waletafid lausa weel,
Et jumalast nad seatud,
Ta asemele jäetud :
Kus Babiloni wõimuring,
Seal antagu neil ihu, hing,
Ja orjaku neid eluteel,
Siis tasutakse taewas weel !
Kas seda usub Moora mees,
Wõi Israel, kes filmawees
Jerusalemma, ifamaad
Su jõe kaldal nutawad ?
Sa kiusad neitsit, leinalist :
Neil laulge laulu Siionist

Siin unustage isamaad —
Miks on teil silmis pisarad ?
See oli taewa tahtmine,
Et meie orjad olete ;
See orjus olla taewa kool (!!) —
Kas see ei ole surma nool !
Kõik hea meil' tuleb jumalast
Ning kurjus, santus saatanast ;
Ei jumal piinapõlwe loo,
Ei pörgulisi ilma too —
Nii kuulutab meil' justament,
Jehoowa käsik ja testament,
Siin Iisrael ei laula full',
Ta nutab õhtul, hommikul,
Sest ülikurb on tema meel ;
Ja kalkanud ta kandle feel ;
Ta mõtted kangel üleval
On oma pühail mägedel !
Nüüd kannatab, sest wangis ta
Peab ahelates orjama :
Siin murtud on ta elujõud,
Tal otsas wiimsed abinõud ;
Tal süisgi niilab südames
Su wästu wiha leekides.
Nüüd Baabylon, su lõeg on täis ;
Su üle surmakohus käis :
Seal ilmub wõitja Daniel —
Oh wäriise, sa petja Bel !
Neid jalajälgi näitab ta,
Kus priiskasid sa salaja,
Ja nahka pandi ohwri-and,

Mis usklik rahwas kofku kann'd.
Ja lendawmadu, sulle ka
Ju raswa, pigi feedab ta,
Mis sinu löuad löhki a'ab,
Et pettus awalikufs saab.

Kui weretööft weel hõiskad sa,
Ei taha otja aimata,
Siis idast juba kuningas
Kui piksepilw on tulemas.
Ta ilmub nagu tasuja
Ja wiskab raudse käega
Tuld, kus su kojad ilusad,
Et lossid, tornid leegiwad
Ja suitsusammas tõuseb sealt,
Mis nähtaks maa ja mere pealt!

Ilma kuningas.

Hord tõde lendas taewast maha,
Et ilmamaale asuda,
Kõik hüilg'wad ilmad selja taha
Ja taewad jättis sinama.

Ta tahtis uhke lossi minna,
Seal wale walwas wärawal;
Mis ülekohus kannud sinna —
See seifis tõe kätte all.

Siis kohtukotta tõde tõttis
Ning püidis selgust saada sealt:
Seal wale teda wastu wõttis,
Tall' naeris wastu järje pealt.

Ta astus templi kurwal meelel,
Kus tema ase olemas,
Sealt walet kawalamal keelel
Kui wihma wälja laenetas!

Ta löpeks rahwa ringi astus,
Mis ilmas käis ja kihises,
Seal oli wale jälle wastus —
Ta asus hulga südames!

Siis lendas tõe jälle taewa,
Seal Jsa ees ta ahastas:
Sa nägid luues palju waewa,
Müid wale ilma kuningas!

Löökene ja kotkas.

Heal seisab weike lööke
Weel talwe tuisust unine,
Ta seisab mõttes wärinal
Müid suure kotka tiiva all.
Tal üksna hea on olla seal,
Sest tasakeste sonib heal:
Suur kotkas, kõrgem kõikidest,
Sind palun mina südamest!
Oh jäta mulle muistne keel,
Mu wanemate waim ja meel,
Siis südamest sull' truiks jään
Ja su'ga ilma otša lään;
Mind muidu murrab kana-full,
Mu pesa sökub karja-pull,
Kui sina aga kaitse mind,

Siis warju leiab weike lind.
Seal kolkas waatab armuga,
üht sõnakest ei lausu ta —
Mis osaks antud rahwastel
See walmistakse ülewel.

Kull ja tuwikene.

Kull ajas taga tuwikest,
Tui lendas üle mägedest,
Kui pelgupaika jõudis ta,
Siis julges kullilt küsida:
Miks wihtad sa nii südamest
Mind, weikest, waga linnukest,
Sull' pole süüdi teinud ma,
Et oleks asja surmata?
Kull kostis talle toredast,
Sealt noka otsast kõwerast:
Sind sellepärast wihtan ma,
Et minust ette jõuad sa,
Et sa m'ust oled ilusam,
Ja lendamisel nobedam.
Ja et sa ainult wilja sööd
Mind nagu rööwlit üle lööd.

* * *

*

Nii on ka inimeste wiis:
Nad kurjad, kadedad on siis,
Kui sina nendest ette lääd
Ja kõrgemale seisma jääd.

Hunt ja tallekene.

Kes ei tunneks halli hunti,
Wana kurja metsa kunti?
Ta on kawal nagu kagu,
Peas tag waga, ide nagu,
Suus tal aga murdja hammas;
Olgu kutsikas ehk lammas,
Kõik ta murrab sala maha,
Kannab soode, metsa taha,
Kannab kufil üle kesa,
Kus ta pojad, pehme pesa.

Tallekene süita, maias
Nabis rohku õunaaias;
Perenaene sinna pani
Talle ja weel haige ani.
Mõtles: Siin nad wõiwad kaswa,
Lähewad weel lõpeks raswa,
Siis teen lastel' sooja supi,
Reedan ära wiimse jupi.
Seda aimas kawal soe,
Murdis maha aia toe,
Laulsus: „Talle, tule süia,
Wõin sind mamma juure wiia,
Seal saad jälle sooja nija —
Olen sinu wanaisa.”
Tallekene määkis wastu,
Wõttis petja poole astu,
See ta kõhe kahmas kinni,
Riskus kaela sooned pinni,
Käkistas ta kõri, kõhna,

Et ei kuulnud heale lõhna ;
Wiis ta kufil üle fesa
Metsa, kus tal pehme pesa,
Seal ta pani prillid pähe,
Et mõiks parem jaaki nähe —
Pole küll tal raswapugu,
Lapsed saavad suppi sugu,
Külap talle wanaisa
Muretsheb weel homme lisa !

Nüüd ta nülgis ruttu maha
Baese tallekese naha,
Et mõiks kuritegu katta,
Pani terve talle patta,
Naha wiis ta üles lakka,
Et ei keegi nõudma hakka.

Lamba liha patta panti,
Pidule siis hoogu anti,
Kutsikad ja wanaisa
Tõstisid laulu rõõmufisa,
Ema andis kõigil jagu,
Temale jäi maks ja magu
Pidu kestis poole ööni,
Kuni uue kuritööni.

* * *

Waata, armas rahwasugu,
Nii on ilmas ifka lugu :
See, kes usub hundi juttu,
Kaduda mõib ilmast ruttu —
Hundil sõbra nägu, waga,
Talle surm on selle taga !

Sooduma ja Komora.

Mis hõiske healed heljumās
On Soodumas ja Komoras?
Seal määratsemās liha-lust
Ring rahwas teeb nüüd wallatust:
Nad unustanud Jumalat,
Nüüd hullus tujus māsawad;
Neil wara, rikkust küllalt käes,
Kõik wõimus seisab nende wäes.

Seal jõuab linna waga Lott,
Kepp käes ja selgas reisikott.
Ta noomib: Suur on patt ja süüd,
Siit paigast põgenegem nüüd!
Meid taewawiha ära sööb,
Jehoowa linna ümber lööb —
Siit kurjus tõusnud taewani,
Nüüd ots on temal wiimati!

Seal naerab, pilkab rahwa suu:
Weel õitseb, lehkab iga puu,
Weel wiinamarja kobarad
Meil' joomastusi pakuwad;
Weel karjatsed seal teewad tuld,
Siin laenetamas hõbe, kuld.
Kui fina, Lott, seal unistad,
Siis meie malka maitsta saab!

Ja meest hullus Komoras
Käib keerdu rõõmufarikas,
Siis kõlab lusti lauluheal
Ning rahwas tantfib siin ja seal.

Nad naer'wad Lotti, rumalat
Ja teotawad Jumalat —
Ei tõe sõnast aru saa
See hukka läinud Sooduma!

Seal aga häfist forraga
Käib kole mürin üle maa
Ja taewa pilwed saat'wad tuld,
Siis sulab nende hõbe, kuld!
Müid tuleb hirmus weewli õhk,
Kus põleb kõik kui kõrs ja põhk;
Suits keerleb üles kõrgele —
Mii tuleb nuhtlus häfiste!

Kus, Sooduma, su ilu jään'd?
Ta tuleleegis pilwi lä'änd!
Sa õitfesiid kui lilleaid:
Müid filmapilgul otfa said! —
Kui Surnumere pinda näed
Ja ümber kole'd, mustad mäed,
Siis mõtle, armas inime',
Kuis on Jehoowa wihane!

Wõrtsjärwe peal.

(Tamme ja Tarwastu wahel.)

Haks sõitis uhke tõlla sees,
Tall' wastu tuli talumees,
Ja wenis raske koormaga,
Sest lumi sügaw otfata.
„Kas käänad, raibe, kõrwale!“
Mii karjus kutsar kurjaste;

Kus käända saab siin talumees,
Kui regi ummi lume sees!

Seal kargab herra tõlla seeft,
Et läbi rooki julget meest,
Ta karjub: „Sina, saatan, mees,
Müid wingerdad mu jalge ees,
Sind järwe põhja matan ma,
Kül, raip, siis herrat tunned ja!”

Kui herra nõnda karkimas
Ja tee peal lumes tamberdas,
Ta astus foorma kõrwale
Ja waos paksu lumesse.

Seal lumehanges sügawas
Siis ähkis mees ja püherdas,
Ta karjus appi tutsarit
Ja kaskis tuua tutsarit,
Et raibet maha lasta müid,
Seft tema kaela langes süid.

Siis aga häst kadus sealt
Suur herra fogu lume pealt:
Seal oli kala-nooda hauk,
Mis hilja raiun'd wana rauk,
Kust rahwale ta kiisfu tõi
Ja pärast Tammel liifu jõi.

Koorm liikus jälle tasakeft
Ja lumi tuiskas hangedest,
Seal mõtles waene wanamees:
Müid herra puhkab järwe sees,
Seal pidi saama mulle haud —
Di, müid on wesi külmi kui raud!

Olympia.

Hülge südames ja filmis, töt'wad
Wana Kreeka rahwas wainule,
Ghitawad püha Büne üles,
Lauša taewa alla kõrgeše.

Surma waiufega ümber seijab
Terwe targa-riigi rahwasalk :
Targa tööde toimetajal' iäna
Wõidupärg on kallis, püha palk.

Kuulsad kõnemehed ast'wad üles
Kantsli peale talli meelega,
Laewapilk neil filmis, toowad ette
Larkust, teadust ilma otsata.

Jälle ast'wad ette uued hulgad :
Laulik läheb kõrge kantslisse,
Loeb laulu, rahwa meeled tõuswad
Waimutiivul peale pilwede.

Rahwa lained liik'wad lähemale,
Pändwad wõidukrooni pähe tall',
Laulwad tema auuks Hymne heali,
Kandwad teda templi' hõiske all.

Laokoni*) laiad, kuldsed käiksed
Tõuswad õnnistades ülesše,
Kandwad sureliku waimu suurust
Jumalate ette uhkeste.

*) nende wanaaegne preester.

Emä näeb : ta poeg on saanud pärga,
Wõidupärga riigirahwa ees,
Kõik see täidab tema tulist rinda,
Langeb maha, sureb rõõmu sees.

Rahwas hõiskawad ta ümberringi,
Laenetawad uutes leekides,
Wõtawad lahti uusi waimuwalde,
Kuldseid kunstid aja kauguses.

Nõnda tõus'wad tarkused ja teaded
Suureks Taaneari sugu sees.
Wõidumäng neid kandis kõrgeks, kõrgeks
Dits'ma igaweste ilma ees !

IV. o s a.

Armaſtus.

Oh armaſtus, ſa ſügan öö,
Kes jõuab mõiſta ſinu töö!
Kui armuſt tahtſin laulda ma
Ei mõiſtnud ſeda noorena,
Ja nüüd, kuſ arm mul wõerſil käin'd,
Weel tumedamaks mulle läin'd!

Jumalaga!

Jää jumalaga, neiu, siis!
Mu kõige kallim paradüis,
Mu kuldne, läikiv lustilinn,
Kus alles hilja hõiskasin!

Oh paisiku päew sull' palawast
Sealt armutaewast, läikijast —
Mul warjab ööilm warikuid,
Sest ohkan taga sooja suid.

Mu armastuse rõõmu a'ad
Ju eha süles hingawad,
Sealt kaob kuldne pilweke,
Ja öö jääb minu hingesse!

Ootel.

Kus wiibid ja nii kaua?
Sind ootan himuga!
Mu mure musta hana
Sa wõid ju walgusta.
Mu talwe waewa waibad
Su soojus sulatab,
Et kaduwad jää-rüntad
Ja ojad woolawad.

Ma õhkamisi saadan
Siit sinu järele,
Ja pikisilmi waatan
Su poole õrnaste.

Mu süda peksab põues
Ja tahab lõhkeda,
Oõ pill'ne pime õues —
Oh walgus, tule sa!

Elule.

Ja töid fõrd jälle armuilmad,
Mu lustililled tagasi
Ja siiski kindel kõmbe-wanne
Neid peletas sealt ometi.

Kes maksab unustuse hõlmas
Null' armu õnmed uuesti?
Sa oled petnud, kuni elu,
Ja rõõwin'd minu südame!

Südame!

Meri, ilma ääreta,
Laene wõitleb laenega,
Kaugel rahu rannake --
Waata enda südame!

Ütle sa!

Mu süda seisis tasane,
Kui waifne merepind,
Ei lendan'd tema pinnale
Weel keegi tormilind.

Oh pea aga salawäed
Kui laened kiikufid,
Ja nagu näkineitsi käed
Mu rinnal kiikufid.

Müid mere kombel kohab ta,
Kõik minu rinnus teeb —
Oh armsakene, ütle sa,
Kes mind weel terweks teeb?

Elusaate.

Ja wiisid waga rõõmu, rahu
Mu südamest siin ilma sees!
Ei muud mu rinda enam mahu —
Su pilt mul ujub waate ees.

Kui waat'sid sinu ingli silmad
Mu sügawama südame',
Siis tõusid rahutumad ilmad
Mu hinge maale määsule.

Kui rääk'sid sinu armsad huuled
Mull' armastusest tasakest,
Siis lend'sid kewadised tuuled
Mul läbi soojast südamest.

Ja kuidas sinu kallid käsi
Mind jumalaga jättis seal,
Ei selles mõttes iial wäsi,
Ei kao kõrwust sinu heal!

Su süita film ja sügaw waate
Oh tea seda, kallis mees,
Nüüd jubib minu elusaate
Ja — nagu lille-mere sees!

Armu üksi!

„Kas sa nägid, kuidas jõudis
Vendes sinu lapsepõlv?“
„Udu mähtmes mulle jõudis
Tume õhtu taewapõlv!“

„Kas sa kuulsid kellakaja,
Mis sind saatis noorusest?“
„Unenäosse jätsin aja,
Läbi suif'sin lilledest!“

„Kas on sinul karjamängid,
Ditschõimud meeles veel?“
„Wanaduse waewasängid
Rööwiõid mind eluteel!“

„Kas veel armastuse laene
Leegitsemas sinu sees?“
„Kõik ju unustan'd, ma waene,
Kõik on uppun'd filmawees!“

„Sõber, siis su noorus läinud,
Otsa said sa temaga?“
„Kewadet ma olen näinud —
Armu üksi nutan ma!“

Enda sees.

Hüita noormees, miks ei tohi

Neiu filmi waata' sa :

Silmad sini siidi karwa,

Wõiwad need sind hirmuta ?

Neiu filmis sinab meri

Otsatumas sügawas,

Mõtled, et seal sinu julgus

Armu laenis uppumas ?

Ära ekfi, kallis noormees,

Ära kohku neiu ees :

Uputaja armumeri

Laenetab su enda sees !

Niid on öö.

Tulge, tulge, taewaleegid,

Tühja rinda tagasi !

Kaua ootan, kaua küllalt,

Ei neid leia ometi !

Kaua, oh ju kaua küllalt

Ohkan mina asjata,

Et mu kewade on läinud

Taewaliku lustiga !

Glust rööwitud mu süda,

Murest murtud mulla peal,

Paranda' ei jõua teda

iiski wägew waimu heal.

Arm ja noorus käsikäes
Lätsid lendes, tantfides,
Looja läks mu õnnepäike —
Müid on õõ mu südames !

Igatsesine.

Hunas jõuab kaasa mulle,
Wiib mind rõõmu hommikule,
Armu päewa paistusele,
Rohu maale roosidele ?
Kül siis rõõmus oleks ma,
Laulaks linnu healega !

Kewadel, kui õhtu ra'alt
Linnud rut'wad wõeralt maalt,
Einnast hellalt paari lõõwad,
Haljas metsas pesa teewad,
Oh siis suure himuga
Oma peiu ootan ma !
Kuulen lõõ laulu healt,
Kõrpu kostwat kesa pealt,
Siis mul tuleb jälle meele,
Kuis on waja eluteele
Glutuge, seltsilist —
Seal ma leiaks hingamist.

Igaw on mul oodata,
Tule, peiu, kosima !
Tuba andsid juba mulle,
Minu jüda tuisub sulle
Sinu suu ei waleta
Tule kaasat kosima !

S ü d a.

Kui meri laenis kohiseb
Ja maru mäsful keeb,
Siis minu süita südamel
Ta nagu haiget teeb.

Seft süda, nagu mereke,
Ta keeb ja kohab ka,
Ta armastaja rinna peal
Woib üffi waitida!

Neiu hallikal.

Mit' was orus, puude wilus,
Jstus neiu hallikal,
Waatis, kuidas selge wefi
Beerles mäe seeft kõlnal.

Palawalt ta süda tussus,
Wärisedes wöttis ta
Külma wett ja pani põue;
„Märtfind süda, jahtu sa!

„Palaw walu põues leegib,
„Mässab ilma otfata,
„Süita wefi sügawuseft,
„Jahuta mu südant sa!

„Oh mu süda, kord ta oli
„Selge, kui see hallikas,
„Wagad lusti-laulud käisid
„Tema ümber mängimas.

„Tundmused ja mõtted jooksid
„Temaist wälja kõinal,
„Nagu hallik süita, puhas
„Tussub ta mu rinna all!

„Siljem tuli inimene,
„Peigmees, puhas nagu kuld,
„Wisakas minu südamesse
„Lõfendawat elutuld.

„Süda leegib alles lõffes,
„Peigmeest katab jahe muld!
„Selge hallik oma weega,
„Jahuta mu elutuld!“ —

Nõnda rääkis närtsin'd neiu
Mhastades südamest,
Hallik — ei ta kuulnud seda,
Ei ta laus'nud sõnakest!

Tasa tema hõbe laened
Weer'sid mäe südamest,
Radusiwad õits'wa orgu
Neiu ette tafakest!

Poisi mõtted.

Ma seisin õhtu su juures
Ja nutsin su rinna peal;
Sai hommik, siis wägise laulis
Su armust weel minu heal.

See armu meri, mis õhtu
Mu rinnus kahises, kees,
Ju koidul seisis nii waga,
Kui peegel mu filmade ees.

Oh ütles mulle nüüd, neiu,
Mis teeb siis üks naesemees:
Eks tema rind ka ei jahtu,
Meil jahtus ju ühe öö sees?

Ma kardan, ta rinnus on lumi,
Ta armastuse merel on jää,
Ta kewade igawest kadun'd,
Sest poisina hauda ma lä'ä

Ei kustu.

Mill' kust'wad kuu ja tähte sära,
Eht püha päike kõrgusest?
Nii armu koit ei kustu ära
Ta walgustab sind igawest —
Kui tähed paist'wad õhtu a'al,
Siis päike uuel ilmamaal!

Täheke.

Oh elutaemas pilwist pime,
Dõ müürid matwad südame,
Kui sull' ei paista ükski ime —
Üks armastuse täheke!

Hauani.

Kui nägin eha walgel
Sind, Anne, wiimati,
Siis aimasin su palgel
Weel ilu jälgeši.

Oh kül su õitseajad
On ammu mööda käin'd
Ja unustud on maja,
Kus mina wõersil käin'd,

Mul siiski seisab nagu
Üks armu eha ees:
Sa olid minu jagu!
Nii kaebab rinna sees.

Sa olid wäga ifus
Ja armas otsfata —
Mu eluaeg kui wilus
Saab mööda minema!

Ma näen lille dies,
Su ingli filmi weel,
Ja elu wangis käies
Sa seisad minu eel.

Ma kuulen tormi hoodest
Su õhkamisi ka
Ja nagu laente woodest
Sind püiaks peasta ma!

Oh tihti murupinda
Ma puistan pisara
Ja wiimaks külma rinda
Wiin hauda jahtuma.

Kõik lõpeb maa peal ära,
Kõik kaob wiimati,
Kuid egi-armusära
See kestab hauani!

Lille õis.

Mu neiuke, ja ilus,
Sa lahke lille õis,
Kas ma sind metsa wilus
Ka omal noppi wõis?

Ma wiin sind akna alla
Mu kodu kaswama,
Seal lööd siis nupu walla
Sa fulla karwala.

Ja õitsjed wagas wilus
Siis rahulijel ra'al,
Kui roosikene ilus
Mu rõõmsa rinna na'al!

Seal neiu metsa wilus
Kõik seda kuulatas,
Jäi õitsma lille ilus
Weel orus sügawas!

Waikis.

Musta elu-oru sülle
Waikis minu armu heal,
Põhjamata pimes mulle
Kohiseb ta süstki seal.

Lasa kohin kostab kõrwa
Süda külmi, ei kuulata,
Õnned sauge yöde sõrwa
Lätsid õhtu ehaga!

Kaugel, kaugel kuld'ne mägi
Kus weel lootes laulu löin,
Silm mul taewa sära nägi,
Armastusel' ohwrit tõin!

Arm on nagu diekene,
Ditseb päitse paistusel,
Õnnetu on inimene,
Närtsiib elu wiludel!

Sulist ajastu uien laeS

Ma lugekataluud' odest' hõr

Su õhust' õhik' omelid' inC

Ja net' anõC **Laebtus.** õC hõr

Sind' püüaks' proovia ma!

Hiis kõrge tähte paela
Seal waatis taewa alt,
Kui langesid mu kaela
Sa armus palawalt.

Seal tähte paistel nagu **III**
Mull' ütles sinu suu:
Ma igawest su jagin,
Oh peigmees, ole truu!

Su sõna ja su palwe
Läts mulle südame
Ja surmas mure-talwe,
Oh ilus inglise!

Kus aga nüüd su luba,
Oh räägi, ainuke?
Su arm on ammu juba
Läin'd ilma laiale!

Su arm on jahtur'd ära
Kui lilled lume all,
Maailma lust ja käre
Sul pöues paisuwal!

Kui mõtlen armu palet
Weel tähte paistusel,
Siis kaeban neil' su walet
Ma murtud südamel.

Sealt nende puhas walgus
Mu rindu tungib siis —
Mull' tuleb meele algus
Ja — kadun'd paradiis!

Udu ja päike.

Surmalt weeris kuldne päike,
Suikus sini udusse,
Roosinurmed nutsid läike,
Walmistafid surmale.
Kõue taati kuulist taewast,
Waatis kangelst kodumaalt,
Pühkis tuulil pilwe taewast,
Udupilwi roosi ra'alt.

Sini taewa tähti kari
Läigib jälle lagele,
Beletud on uduwari,
Päike tõuseb tõeste.

Nimad kuma koidu põues:
Tõtta tööle usinast,
Ole isand Eesti õues,
Wõitle, wõida wägewast!

Armukefe matusel.

(Schilleri ainetel).

Tornist tumedaste kellad kost'wad
Enneaegse lille läigile,
Nagu hellalifku kaebtust tõst'wad
Süita neitsi surmakäigile.
Haua muru peal,
Kõlab kurblik heal,
Waikind surma wiimsed õnne juhud,
Bõta, ilm, sa lahkumise mujud!

Kõige rõõmud selle päewa sõitu
Mustaks mureks ümber moonunud,
Lehwi lõhna, roosi aeg täis wõitu,
Surm on minu mõrjsja rõõwinud:
Uhked unenäod,
Kewadised käod,
Surite ju suwe saali ilus,
Kewadise kuldse puude wilus!

Ah kui alles pehmelt armu juulta
Õnn mull' wastu woolas hellaste,
Kewadise lille, lehe puulta
Murdsin õikese temale!
Mäng'sin õnnela
Kuldse neiuga,
Nüüd mu purjud lend'wad leina maalta
Silm tal waatab surma mere ra'alta!

Nutke minu ämber, rõõmus rahwas,
Kell' weel õnnelilled õitsewad,
Alles tallamata elupahmas,

Kuldne lootus katab õite ra'ad!
Minu mõrõja, ta
Uinus magama,
Õingab külmas surma-ema süles,
Kes weel mulle äratub ta üles!

Aga õõ ja igawene pime,
Kunas tõuseb neile taewa päit?
Targad, tooge ette oma ime,
Millal särab haura põhja läit?
Õinga rahuga,
Õi sind hiieta —
Tauga haura surm ja mõle magab,
Taewas heldeid unustusi jagab!

Murtud roos.

Ma seisän nuuksudes ja nuttes,
Mu emake, su rinna na'al,
Nüüd woorus juba läinud ruttet
Mu noorepõlwe õitse a'al!

Ma waewalt aimasin ta palget,
Arm leekis, säras südame',
Seal katõid pilwed päitse walget —
Mu elutee on lumine.

Õh ema, lasje pead panda
Su armastaja rinnale!
Õh ema, aita koormat kanda —
Siin närtõib sinu lilleke!

Minu!

Minu neiu, taewaline tuwi,
Minu luuleilm ja laulumiiis,
Minu soe ja õitsew armu suwi,
Minu põhjamata paradiis!

Minu neiu, taewatähed waat'wad
Aknast sinu waiitse woodisse,
Sulle õrna unerahu saatwad,
Kes sa puhas, nagu inglise!

Minu neiu, õrnad õhtu tuuled
Sofistawad sulle kõrwasse:
Arka siis, kui laulukõla kuuled —
Lauldes tuleb sinu peiuke!

Aratuseks.

Wirgu neiu, wirgu sa
Unewoodist rõõmuga!
Laululained lahkeste
Seljugu su hingesse!

Arka unest, inglise,
Taewa piire punane
Koit ja roosid hommitul
Meelitawad, armsad sull'.

Tasa tõuseb lauluke
Nagu udu mäele —
Milla'al udu laenetest
Niman oma inglifest!

Wanta ette!

Wiiu põskil roosipuna,
Noored filmad säravad,
Kosilane, waata ette,
Wali pisut wanemat!

Kuis nii wara julged murda
Kullast roosi kewadel?
Akual tahab ta weel ditsta
Ilma ilul noorusel.

Murrad teda enneaegu
Armu ehteks rinnale:
Siefese surmawalu
Murrab sinu südame.

Kui on puhkemas ju died,
Siis ehk roosi riinda saad,
Kui ei taha seni oota —
Wali pisut wanemat!

Häbene!

Ta tahad minu käsi,
Mu südant endale
Ja laulad jälle õrnalt,
Mu armas armuke!

Kas ma ju küllalt sulle
Ei ole ütlen'd, mees:
Ma õiskar kewadele
Ja ujun õnne sees.

Mull' naeratawad lilled,
Mii õrnad, ilusad,
Mu nime auu ja ilu
Maailmas kõlawad.

Ja sina tohid nõuda
Mu südant endale —
Oh häbene ja mine,
Mull' õitseb kewade!

Mine, Marike!

Siind ma ei taha, Mari,
Mu end'ne toredus!
Sa põlgasid mind noorest
See oli rumalus!

Sa käisid, pea püsti:
Maailm jaab minule,
Nüüd õhupilt on kadun'd,
Sul puudub ainuke!

Nüüd murtud südamega
Sa tuled mulle weel:
Mis teen ma lilledega,
Mis närtsin'd pikal teel?

Mis teen ma südamega,
Mis ammu jahtunud —
Kes maitseb kallist wiina,
Mis peefris lahtunud?

Müid mine, Mari, jälle
Kust paist'wad foidu a'ad,
Kust armastuse taewad
Sull' wastu kõlawad!

Kui sinu südant nõudsin,
Mull' olid armas siis,
Müid mälestus on jäänud
See õnnis paradiis!

Sind aga ei wõi wõtta
Ma uuest rinnale,
Eiit tuleleegid lõp'nud
Oh mine, Marike!

Armu kujutused.

Kus haljendawad armastused,
Weel neiu palgel noorus' maa,
Seal käinud fuldsed kujutused
Mu südamesse waluga.

Ah kui weel alles foidu tuuled
Mu lillekoplis kohasid,
Weel armsa, lahke neiu huuled
Mull' jaatsid tuulil terwisid.

Eiis hõiskades mu mõtted tõusid,
Kui mere laened lendama,
Ta fauge õnneranda jõudsid
Nad tantsil nalja käraga.

Kuis rahul näitab nüid ja wäga
Mu mõttemeri olewat —
Oh wäga kangel, kangel taga
Weel kuuluf' waifset kohinat!

Kes on teid minust lahutanud,
Te targad waimud, taewa tõust?
Mu kuuva südant jahutanud,
Mis müriſes kui maru jõust?

Oh süda, näita pilti ſiia, mis
Mu kurwal waimul ilmuta,
Kes julges ſala rõõwil wiia
Mu armu, rõõmu ſalaja?

Ei kuule ma ſind waſtu koſawat,
Ei kaebel kohtus olewat,
Waid näen, kuis aeg ja elu tõſtwad
Su julle waifust — haledat!

Ainus armuke.

Oh ei ole rahul, aga, kui
Kui ei ilmast leia ſa
Ühte hinge, feda wäga
Südameſt wõid armasta!

Sinu õnn on looja läinud
Ilm ei wäſt ütlemast,
Kewade on ära läinud,
Kaebab süda haledast.

Üle kauge taewa õhu
Õnne hiilget otsib film,
Aga seal on waitne rahu,
Siis kui mäsjul armuilm.

Kurblik süda kaebab, kohab
Petja elu süle sees,
Istub noorus' lillelihal
Suures mures, filmavees.

Hingab kuuma armudhku
Kauge külma ilmasse,
Jagab igatsuse rõhku
Tulewiku öödele.

Aga kõik, kui kurblik uni,
Kohab, liigub leinawäes —
Ei sa leia rahu, kuni
Minus armukene käes.

Armukesele.

Armukene, miks sa mures,
Miks sind kurwastada wõis?
Ei ma sind ei jäta surres,
Minu ainus eluõis!

Kustuda wõib kuude kuma,
Tähte hiilge taewa teel,
Kahaneda päikse juma,
Aga mitte minu meel.

Märtsida võib leht ja rohi,
Mitte arm mu südames,
Seda unusta' ei tohi,
Kus sa kõnnid iganes!

Südamesse olen pannud,
Oma südamesse sind,
Sellest sulle teatust annud —
Miks veel mures sinu rind?

Saada kaugel', saada ära.
Murepilved hinge maalt,
Dota õnne hilja, wara
Armastuse roosti ra'alt!

Meinle.

Ära kiigu, kallis neiu,
Laija mure laen'te peal,
Alles armastab sind peiu
Nagu ükskord esmalt seal.

Alles ohkab ööd ja päewa,
Et sa kõnnid kaugemal,
Kannab igatsuse waewa
Oma rõõmsa rinna all!

Kui ju lumi ära läinud,
Haljas metsas laulab lind,
Niit ja nurm on killi näinud —
Tahab koju tulla sind.

Rahulise eluranda,
Jlusama ilmasse,
Tahab õnneläik meid lauda
Armupaadis pehmeste!

Tõusku tormid taewa põues,
Olgu vägew maru wõit,
Ei need minu mõte-õues
Diiguta üht' ainust õit:

Leina tuuled juhtwad taewa
Rõõmustuse rannale,
Üle kõrge pilwetaewa,
Paistab päike soojaste.

Seft mu kallis, kannis neiu,
Ole truu ja usu mind:
Soowin olla sinu peiu —
Ole sa mu õnnelind!

II.

Neiu, sinu armu palwe
Lungib minu südame',
Suretab seal muretawe!
Toob mull' kalli kewade!

Jlus igatsuse jõgi
Diigub läbi lille ra'ast,
Waiwne armastuse wägi
Lahutab mind ilmamaast.

Armastaja Anna, ilus,
Walumõttid wõitnud nüid —
Sillerikka mäede wilus
Puhkab minu kallim püid!

Aga oh, üks ainus wilu
Minu õnne matab siin:
Millal sind, mu hinge ilu,
Kallil kätel koju wiin?

Millal sinu soojal rinnal
Armastades suigub silm —
Oh siis minu murupinnal
Sitsseb igatsuse ilm!

Meiu, kallis, kas sa kuuled,
Mõistad minu mõtted waest?
Mis siin rääk'wad minu huuled,
Tuleb hinge põhjast tõest!

Alwiinele.

Paew lendab linnu tiirul,
Tuul mängib purjega,
Su kaugel, waate wiirul
Mul sinab Saaremaa.

Kül mürisedes meri
Mu ümber kohab, teeb,
Ja laewa walge puri
Teed kojupoole teeb.

Ei aga tulla taha
Mu armud, soowid sealt:
Alwiine jääb mul maha,
Ei kuule tema healt;

Ei paista ingli palge,
Mull' mere peegliste ;
Siin aina wesi walge
Ja taewas sinine !

Ma tõstan filmad üles,
Kus mina ihaldan'd :
Seal kuldsse koidu süles
Ju paistab kodurand.

Seal wagad wainud, lilled
Ja hallid hallikad,
Seal kahisejad kased
Weel armu warjawad !

Sa aga jääd nüid siia,
Sa jääd nüid igawest,
Ei saa sind koju wiia
Ma üle meredest !

Oh wiige, waitfed tuuled,
Mu laulu üle wee,
Te, walge linde huuled,
Tall' wiimseid terwiseid !

Kül aimab laenekoha
Mu kurba, Muhumaa,
Kõik taewa pilwed puha
Mwiine, aima ka !

Siin on minna
Kõik on minna
Kõik on minna
Kõik on minna

Minu linnukene.

Ja hõiskasid siin, linnuke,
Sa hõiskasid siin hellaste
Ja sinu magus lauluviis
Mind sala Saalemisse viis.

Kui kuulasin su ilust healt,
Mis kõrvu kostis siit ja sealt,
Siis hing mul argfelt seisma jäi
Ja õnnemaale viidud sai;

Seal kohasid mul' hallikad,
Seal lillepõesad kiit'sivad
Ja sala sõnul rinnus hüid:
See linnuke on minu nüid!

Seal hallikal ma seisin vaik,
Seal oli minu armsam paik,
Seal arvasin ma igawest
Ka laulma jääwat linnukest.

Oh aga, nii ei jäänud see:
Mu lindu kutsus tähte tee,
Sest lendas ära kaugele,
Siit kuldse koidu laugele.

Nüid väga kurb on minu meel,
Et lind ju laulab wõeral teel,
Et hõiskab uue laenetel
Siit määramata kaugusel.

Ma waatan üle orgudest,
Silm otsib argfelt linnukest,
Ta aimab kohte ilusaid —
Ei kõrw mul kuule helinaid !

Oh linnukene, laula siis
Sealt kaugele mull' üks magus wiis,
Oh saada tuule hooge peal
Üks ainukene magus heal.

Kui jõuab siia laulu tiib,
Siis hinge õntsa maale wiib,
Ja kannab siit mu soowi ka
Su rinna põhja ditsema.

Walupilw.

Üks walupilw, ta tõuseb
Sull' häkist armu teel
Ja ühtepuhku paisub :
Oh armastaks sa weel.

Kui põues sul see pilwe
Döbb wälku, walusaid,
Siis armukese kaelas
Sa nutad pisaraid.

Jänuta.

Pehkjat lille nuppu
Katki tiskudes

Kaob ilu himu
Lapse südames.

Armastuse mõte
Magusam on sul,
Kui et oled juba
Armastanud kül,

Igatsus ja lootus
Palju paremad,
Kui et sina juba
Soovi kätte saad.

Jänuta siis jälle
Elu õimusi
Aga ära püüa
Tema rõõmusi!

Armu priius.

Pooja jumal, Taara, toona juba,
Ilma alustusel hüidis seal:
Lämmekünel olgu lahke luba
Õnne külwa kurwa ilma peal!

Üksnes õnn on ilmas inimesel,
Mis ta elukasuks kätte saab,
Priius olgu, priius armastusel,
Muidu surmani ta jänutab!

Tuhat, tuhat aastat tasefeste
Läksid lendes läbi loodusest,
Kõrge jumal nägi ilufaste
Oma käsul õis'wat inimest.

Nägi, kuda Lämmeküine kõndis
Läbi ilutsewa ilmade,
Armastaja hingedele andis
Iffa uue, sooja südame.

Aga ükskord kudus taewas kõitu
Põrmu-laste liia õnnele,
Kõrge waimu kiusud saiwad wõitu—
Armuta nüid seisab inime!

Magus mäng on wastse ilma wäljal
Otša saanud suure tapja käel,
Billekaare leinab lustinäljal,
Lämmeküine orjab moodumäel.

Rinni kõitnud pühaduse paelad
Lusti lennu armu-ilma sees,
Karelt, tuimalt kummardawad kaelad
Suremata liia luba ees!

Palju ilma pühaduse palwe
Oli eneses siis efitöö,
Miljonite musta muretalwe
Katab kinni igawene õõ!

Armud tee.

Armu tee käib kahes arus,
Läbi maast ja taewastest,
Mõlemate ilme waimud
Näandawad seal igawest.

Inimene, waata, ette
Selle tee peal tõtates,
Waata ette, kus ja kõnnid
Kustumata kauguses:

— Tee lä'eb walge taewa-linna,
Tee lä'eb pime põrgusse,
Waata ette, kumba aru
Walitsefid endale!

Maese kahetsus.

Heal kaugel, halli taewateel
Nüüd wiibib minu mõte, meel,
Seal oma kallist kaswu maad
Näen naeratades sinawad.

Ma kaswasin kui linnuke
Seal isa wainul waikeste,
Mu ümber õitses lill ja rohht
Sest kallis oli mul su koht!

Oh otjas nüüd mu diekuu,
Ei laula enam seal mu suu,
Ei enam warik warja mind,
Waid kaugel ohkab minu rind!

Üks elutorm, mis pettust täis,
Mu üle kohjedes käis
Ja wiis mind wanemate maalt,
Mu lapsepõlwe lille ra'alt.

Nüüd uuel, kangel külmal maal
Ma kaeban iga foidu a'al,
Ja õhtu, kui ju ehab ilm,
Siis nutab jala minu film.

Ei soovjust siin mu südamele,
Ei rõõmulaulu huulelel,
Tuul mängib minu mõtte-maal,
Tuisk kahjeb mu lille ra'al!

Siin jahtus minu igatsus,
Siin kustus armu palawus;
Kes peaks südant kõitma nüüd
On lähemal, kui minu püüd!

Hälli juures.

Huur armu leel, mis lõpmata,
Mis taewani saab miilama,
See tõuseb isa südamest,
Kui kiigutab ta hällifest,
Kus magab tema lapsuke
Nii jüita, ingli sarnane.

Seal mõtleb isa helde meel:
Ta jääb mull' trööstiks eluteel,
Mull' taewas teda ilma tõi,
Ei surm ei elu wõtta wõi,
Ma kaitsen teda eluteel
Ja taewas sülle wõtatan weel!

Ei hirmuta mind tuli, raud,
Ei maru mäsful mere haud,
Ta rõõwli koopast wälja tooks
Ja ta eest surma-tihwti jooks —
Kui lapse elu häda sees,
Siis pole isal elu ees.

Kül minu meeled sulawad,
Kui pühib palgilt pisarad
Neil päiwil, kui ma wanaks jään
Ja elumurest halliks lä'an,
See weike, walge käeke,
Mis hällis uinub õrnaste!

Sa, waene isa, petad end:
Su last ei riisund surma lend,
Ei tapnud teda tuli, raud,
Ei uputanud mere haud,
Ei wõidetud ta rõõwli wäest —
Ta siiski kadus sinu käest.

Maailm, see tuli tasafest,
Tad fiskus sinu südamest,
Ta määras talle eluteed
Ju sulle jättis filmaweed —
Sull' jättis nutuhallika,
Uht südant, mis on armuta.

Oh isa, pühi pisarad,
Mis sinu filmist weerewad,
Mis sa ei saanud eluteel,
Wõid pärast surma leida weel:
Üks pisar lapse südamest
Kord niisutab su hauakest!

V. Osa.

Aastaajad.

Huud ja aastad lendes lä'avad
Ujamerde magama,
Sumal, aeg ja valgus jäävad
Igapeste muutmata.
Inimene, ära maga
Kumaluse unes sa:
Nõua waimuvalgust taga,
Lenda ühes ajaga.

Uuel aastal.

1893.

Uüid jälle aasta lendes läinud, —
See oli nagu filmapilk!
Kui palju rõõmu, muret näinud,
Kõik kadun'd, nagu kaste tilk!
Weel ajameri fihab, kohab,
Ja laened käiwad kõrgeste,
Mill' ranna ligemale uhab,
Meid kannab peastja paadife!

Kui ähwardaw on aja laene,
Kui tormiline elutee!
Mis maha jääb, on muldne, maine —
Kes kuiwatab mu silma wee?
Ja fiiski jälle joomastuses
On uued hulgad sõudewal,
Ei märka nad, et sügawuses
On kohutused laewa all!

Oh rändaja, kus tahad minna,
Kus lõpe sinu soowidel?
Kas lõpeb tee sul lusti-linna,
Wõi udupilwis ülewal?
Sa astud nagu une hõimul,
Ei küsi, kuhu wiimaks saad,
Sind efsitawad nõia wõimul
Maailma mere mürinad!

Kas tahad nõnda mööda saata
Sa eluaastad ilusad?
Tee lahti filmad, seisa, waata,
Kuis aeg ja elu lendavad!
Kes tahab, et ta elaks ilmas,
See waat'ku igal aasta a'al:
Kas oli rahwafasu filmas?
Mis jõudsin wõita isamaal'?

Kes tuimuses ja une süles
Du suikun'd wana aasta sees,
Need tõusku wirgalt tööle üles,
Kui tähed, paistku teiste ees.
Maailm ei ole une koda,
Maailm ei kingi laisjal' dit,
Siin wõitleb iga rahwa oda
Ja wahwa päralt üksi wõit.

Teil' soowin õnne, wennad, õed,
Ma une aasta ukse peal:
Teil jooksku õnnistuse jõed
Ka siis, kui kustub minu heal!
Weel wanaš waimu wägewuses,
Ta tõe paistel tõuse sa —
Mull' paistku hana pimeduses
Su õnu ja walguš, isamaa!

1895.

Hõrge, kallis uneaasta päife,
Tere jälle meile tõusemast!
Kuninglikus, kulb'ses ilus kerfid
Igapese aja wärawast.
Märtsimata nooruses ja jãras
Lendab läbi maa ja taewaste,
Nastad tulewad ja lä'awad jälle
Igapese aja meresse!

Nastajada surma sülle suikund,
Kus ei enam koida elu läif,
Minewiku unustuse maale
Ilmaski ei paista taewa päif'.
Mis seal külwasiwad rahwa põlved,
Olgu nisu, ehk ka ohakad,
Nende wilja tulewif ei muuda,
Neid ei muuda enam jumalad.

Gesti wennad, tuletagem meelde,
Waatkem käidud teele tagafi,
Kas me käisime ka õiget rada,
Wõi ehk effisime foguni?
Häda meile, kui me fergel meelel
Kõrwa langesime tõdeteelt,
Kui siin isamaale ohwriks tõime
Petust, kawalust ja wale keelt!

Uuel aastal olgu meie meeled
Puhtad, nagu päife kõrguses,
Istamaa, ta rahwa õnn ja walu

Leegitsegu kõigil südames!
Kodulikku waimu ärgu wiigu
Ükski maru meie südamest,
Gesti meel ja Gesti keel, see jäägu
Meie maale kestma igawest.

Selle sooviga me teretame
Uue aastafada ukse ees,
Lastelastel' õnnistame seda,
Sureme ka selle mõtte sees!
Jsa, kes on päit'sed paistma pannud,
Igawesed ilmad hiilgama,
Õnnistagu meie maad ja rahwast
Uuel aastafajal armuga!

1896.

Hüid jälle, armas Gesti mees,
Uus aasta on sul ukse ees,
Sest südamest nüid soowin ma
Sull' õnne suu ja sulega!
Sa wõta vastu lahkest' siis,
Nii kuidas see on wenna wiis.

Sind hoidgu Jsa päew ja öö,
Ja sigigu su waew ja töö:
Põld kandku wilja rohkeste,
Ja kasugu su karjake,
Et sina, armas põllumees,
Saaks leiba palehigi sees.

Ja kell' ei ole põllumaad,
Kes wete armust elawad,
Neid õnnistagu merewood
Ja kalu püüdku järwe noot,
Et rohkest' toitu leiaks weest
Ja tänaks Loojat selle eest.

Ja weel, kes teewad käsitööd
Ning waewawad end päewad, ööd:
Neil tõusku kõrgeks tööde palk
Ja rõõmus olgu nende salk,
Et nemad uuel aastal ka
Wõiks õnnepõlwes elada.

Kes kauplemas on fiin ja seal,
Kas olgu maa ehk mere peal,
Need saagu õnne rohkeste
Ja tõusku halja ofsale,
Et ühel meelel linn ja maa
Wõiks õnnepõlwes õitseda.

Ja wana Eesti wahwa meel,
Ta kirjandus ja emakeel,
Ta Wanemuise püha laul —
Need jäägu seisma taewa auul,
Siis kosub armas isamaa
Ka selle uue aastaga.

Nüüd jumalaga, wennad, õed,
Kõik finetawad järwed, jõed,
Mu sõbrad ja mu tuttawad,
Kes armastawad isamaad!
Kui uuel aastal liigub keel,
Siis teretame jälle weel.

Jõulud tulewad.

Jõulud tulewad — nii hüiab
Armas, lahke lapse sin,
Laevataat toob täna mulle
Kalli, kena jõulupur.

Jõulud tulevad — nii hüiab
Eust väsin'd wanamees,
Need mu ainsad armsad tunnid,
Rahupalmid elu sees!

Jõulud tulevad — nii laulab
Ristirahwa fogudus,
Ilma ekfitusi matab
Arnumere sügavus.

Tulge siis te, kallid jõulud,
Eginege taeva auul,
Rõõmsaste teid võtab vastu
Inimeste, ingli laul.

Jõulu õhtul.

Huur valgus särab Siionist,
Maailmas kuuluts hõiskamist
Ring inglid laulwad taeva all:
Auu olgu kõrges Jumatal!

Maailma kattis pime öö :
Nüüd ilmus Jsa imetöö ;
Seal magab sõimes, Betlemmas
Suur maa ja taewa kuningas.

Nüüd rõõmu healed heljuvad,
Ja püha rahu katab maad,
Suurt rõõmu, rahu rohkeste
Meil' sõimest woolab südame'.

Maailmast lõp'nud pime öö,
Waim lendab üle tähte-wöö,
Seal lahti taewa wärawad —
Sest murtud surma ahelad.

II.

Nüüd jälle särab jõulupuu,
Ja kiitust laulab laste suu
Sell', kes on walgus walgusest,
Maailmas paistab igawest.

Siin lõpnud waew ja ilma töö,
Meil walgustatud püha öö,
Mill' taewas hõiskab, hõiskab maa,
Meil' sündind Õnnistegija !

Ilm oli hufas, pimedas,
Nüüd walgus paistab Betlemmas,
Ta paistab üle ilmamaa
Ja walgustab weel taewad ka.

Oh tule, jõulu lapsute,
Ja sünni meie hingesse —
Mu süda olgu sõimeke,
Kus armas aje sinule!

III.

Maat', lapsutesed, teie ees
Nüüd särab auu ja ilu sees,
üks imeilus jõulupuu
Ja taewas laulab ingli suu.

Seft täna sündis ilmale
üks weike, waga lapsute,
Ta tuli röömsa taewa seest
Ja sõdis maapeal tõe eest.

Ta lõpetas maailmas töö
Ja wõitis ära pime öö,
Et walguft külwas tema suu,
Seft särab walge jõulupuu.

Nüüd on ta jälle Jsa ees,
Seal walge taewa linna sees
Kell' kuldsed pärli wärawad,
Kus tuhat päikest särawad,

Sealt laste peale waatab ta
Ja manitseb neid armuga,
Et nemad maapeal wagaks jääks
Ja tema juure taewa lä'äks.

VI.

Auu Jumalale kõrges nüid!
Nii kõlab täna ingli hüid,
Sest Kristus sündin'd Betlemmas,
Nii kuidas prohvet kuulutas.

Suurrahu olgu ilma peal!
Nii kõlab jälle ingli heal —
Oh rahu, magus rahu, ja
Mu hinge täidab rõõmuga!

Ja inimestest hea meel!
Nii taewa alt meil' kõlab veel:
Nüid maa ja taewas lepitud,
Meil' Lunastaja sündinud!

Oh helise siis, ingli heal,
Siin madalas ja pilwe peal —
Maailma õõ on lõppenud,
Sest käsu wanne wõidetud.

Sügise tulekul.

Taewa piirel tõus'wad wilud pilwed,
Koidu poolt ju puhub kõhe tuul,
Õõd on juba pimedad ja pikad,
Warifutes waikib linnu huul.

Ara sõudmas suwe soojad päewad,
Kured keerutawad taewa all,
Kolletanud metsas kurwad healed,
Päike piirab palju kaugemal.

Loodus, kuhu on su ilu jäänud,
Minu linnu laul ja killeke?
Kuhu soojad vihmapiilved läinud?
Kus su kõlinad on, kewade?

Seda nähes väriseb mu süda
Nagu haawa ladwal leheke;
Kas ei ole lehekuu mul läinud,
Kas ei põues sõna sügise?

Sügise.

Nüüd jälle kae on sügise,
Ei laula enam linnuke,
Ei kuulda kuskilt rõõmuhealt,
Waid kurbtus paistab siit ja seal!
Nüüd palaw päike külmaks jään'd
Ja lõumamaale ära lään'd,
Sest on nüüd külmal võimus kae —
Ta wapratakse lä'eb iga päe.
Kõik wäljad, aasad, kurbemad,
Õõd mustad, paljad, pimedad,
Külm närtsitanud diekeed,
Ja wangi pannud ojameed,
Mets kohiseb, kui tahaks ta
Weel tunnistada hirmuga:
Nüüd otsas minu rõõmupõlw,
Mul tuleb raskus, tuleb talw!
Siin otsib aset weike lind,
Seal lahkeb kurg ja jätab mind
Siin üksi talwe pidama;

Paru lendab suure kisaaga,
Kus Looja temal juhiks teel,
Et ekkimist ei tulnud veel.

Dh suve õhk, kus jäänud sa ?
Dh lust ja rõõm, kus on teil maa,
Kus haljendavad jälle puud
Ja hõiskavad nüüd linnu suud ?
Dh kurb ja kole sügise,
Kas kutsud meid ka talvele ?
Kes täna õitseb roosina,
Õõib homme juba närtsida,
Seepärast mõtle õhtul sa :
Kas hommik kutsub ärkama.

Kewade.

Nüüd kewade on jälle kae,
Mu film ei kuskil kurbtust näe,
Päew paistab taewast palawalt,
Pulv kõlab ilmas ilusalt;
Ju sulab lumi maas ja wees,
Mis talwel tuiskas ukse ees.
Kõik jõed ja ojad woolavad,
Õõl, päewal kuulen kohinad,
Sest ette wõetud kindel hool
Neid sunnib rut'ma mere pool;
Seal lõpeb jookis ja kohin wait,
Seal on neil päris kodupaik.
Nüüd kõik maailm end rõõmustab,
Et jälle aega näha saab,
Kus mahla tilgub lehepuu

Ja laulab lahke linnu suu,
Ning külwimees lä'eb põllule,
Seal wiskab seemet nullasfe.

Nüid meri lahti, laenis keeb,
See ranna rahwal rõõmu teeb :
Sest neil ei ole põllumaad —
Nad kalapüügist elawad.
Nüid paffu läinud talweke ;
See armas, ilus fewade
Meil tuleb sooja tuulega
Ja tahab kõiki rõõmusta.
Nüid waata lahkest, minu film,
Mis toob sull' fewadine ilm :
Need wärsked, haljad heinamaad,
Kus karjalapsed mängiwad ;
See jääb mul wanalt meelde weel,
Kui mõtted käiwad noorel teel,
Kas südant see ei rõõmustaks,
Kui lehemets lä'eb haljamaks,
End ehjib helde Looja wäes
Ja kohab sooja tuule käes !

Oh armas, kallis fewade,
Sa rõõmustad mind hellaste,
Su lilleõied, ilusad
Ja aasad, metsad lehtawad,
Nüid seis'wad pruudi ehte sees,
Kas olgu kuiwas, olgu wees.
Kel tali pole mõtetes,
Ei patu hanged südames,
See annab ilma Loojal auu
Ja kiidab tema püha nõuu.

Ülestõusmise pühäl.

Aaukuningas on tõusnud üles
Ja kannab võidulippu käes;
Ta puhkas pisut hana süles,
Nüüd ärkab uuesti elu väes —
Oh ristirahwas, tereta
Ta võitu hõiskamisega!

Ta astub wälja, hana koda
Jääb tühjaks tema järele,
Kus, põrguwürst, su surmaoda,
Kus on su wõimus, waenlane?
Su wanne ilmas wõidetud —
Meil Arapeastja jündinud!

Nüüd hõiskamas on ilma saared,
Suur ristirahwa kogudus,
Kõik taewad, maad ja mere saared
Sell' wõitjale, kell' wägemus!
Ta murrab surma ahelad
Ja awab taewa wärawad!

Sa walguse ja elu tooja,
Meid pimedusest ärata,
Maailma rahwa uueks Looja,
Loo meie elu uueks ka,
Siis sinu ülestõusmisest
Kõik õnne saame igawest!

Suwiste pühal.

Maata, kuidas lilled lehtkavad,
Lehed rohelisted — wärsked nad,
Tasakeste kohisemas tuul,
Nagu musutatks neid armu suul!
Salajuttu räägib suwe waim,
Tasa kuulab iga õis ja taim —
Kuldne kewade,
Aasta armuke!

Kas ja kuuled waimu kohinat,
Tunned hinges tuuli puhuwat?
Waimu leef käib läbi südamest,
Liikutab seal eludiekest,
Rinda asub kuldne kewade,
Laulab kiitust ilma Loojale —
Arka ülesse
Hinges, kewade!

Waim, see on mis ilmal' elu toob,
Waim kõik rahwa põlwed uueks loob,
Waimust woolab elu, wägi, jõud,
Waim meil' ilmutab kõik taewa nõud;
Waimu silmil waatan kaugele,
Waimuilm jääb järel' wiimate —
Waimu wäeta
Langeb ilmamaa!

Ujaratas weereb wuhinal
Iša kätel, täht'est kõrgemal,
Rahwad, riigid, terve ilmamaa
Peawad kiirest kaasa lendama;

Kes siin käiwad waimu jõus ja wäes,
Need ei lange ajatormi käes —
Eesti rahwas, sa
Lenda ajaga!

Suwel.

Hui lennad sa
Ja sinuga
Lä'eb rõõmus laulja kari!
Nüüd lilleta
Org, mägi, maa,
Ja orus uduwari.

Ei lustiga
Lind laua a'a,
Eest koledad kõik kuhad,
Ja wilu tuul
Nüüd puhub puul,
Ei õitse enam luhad!

Sui, sinuga
Kül seistwa'
Kõik kingud kirjus maalis,
Nüüd ilu jään'd
Ja linnud lään'd,
Kes laulsid lehte-saalis!

Oh õitfew maa,
Nüüd puhka sa
Siin waitse surma sängil!
Kül fewade
Sind elule
Kord kutsub jälle mängil,

III Talwel.

Põhnav ilus sui on läinud,
Käes on kurblik talve tund,
Loodus, mis meil rõõmu teinud,
Magab mures surma und!

Halja, rohilise oru
Katab kinni walge waib,
Sues kiinub tuul ja maru
Saledast' kui walu käib.

Moored lilled nut'wad wangis
Kinni faetud palgedel,
Tähte tuli walgis hangis
Särab kuldsel hiilguisel.

Lind'e suus on lein ja kume,
Kõrbes tuisud kohawad,
Kahwatanud taewa jume,
Wainul kurbwad wärinad.

Ara rüüwind külma käsi
Päit'sel puna põskedelt,
See, kes kunagi ei wäsi,
Waatab wiltu ülewelt.

Ümberringi öö ja kadu
Pakatanud pime ilm —
Milla! näeb weel lille radu,
Kewadet mu kurblik film!

Kui teaksin

Hee on ju hea, et ma ei tea,
Mill' Jsa koju kutsub mind,
Mill' aasta weerul, wahetusel
Kord jahtub wõersil wäsin'd rind.

Kui teaksin ma, mill' kella faja
Mind saadab wiimse woodisfe,
Siis kahwatades waataks alla
Kui kustub eha, fullane.

Kui teaksin ma, mill' surmaingel
Mull' tereuseks annab kae,
Siis loeksin elusoone lööki
Ma pisaratel iga päe.

Nüüd pole wiimast pilku teada,
Ma elaks nagu igawest —
Lus lootus lendab südamesse
Mull' iga koidu kiiredest.

Nii suigun nagu une süles
Ma päewast päewa, aastani,
Kül Jsa hütib õigel ajal,
Mind kutsub koju wiimati.

Ja kui siis minu muld'ne kodu
Kord kannetakse kalmule —
Mu filmad seal ei enam nuta,
Et eluaeg nii ürike!

Uuenägu.

Ma seisin unes kõrgel mäel,
Mul meri kohas kura käel,
Seal paistis meres saareke,
Kui roheline saareke.

Seal hõbe linnud laulu löid
Ja kuldse lille lõhna jõid,
Seal haljendasid wiljapuud,
Seal rõõm ja rikkus andsid juud.

Seal jooksid selged hallikad
Ja niisutasid lillemaad,
Seal rahwas õnne helinal
Käis tõerada taeva all.

Ei kuulnud ma seal riisujaid,
Ei mure nutu kahinaid,
Sest õigus walwas ülewal,
Ei olnud otša heldusel.

Kes on sell' saarel ülemaks,
Sell' ilusal maal isandaks?
Mull' kostis üle laente heal:
Siin tulewik on trooni peal!

Seal mäe peal seisin kaua ma
Ja nutsin raskest salaja,
Et selle armsa riigi a'al
Ju olen unustuse maal.

- /Kulpsuvalle
valikus!

Truudus.

Ma tahan truiks jääda
Sull', kallis kodumaa!
Su auuks laulu seada
Kül uhke iluga.

Kes lahkuda võiks ära
Su pinnalt, kodumaa!
Ei võeras fuld, ei wara
Su õnne pühkmeis saa!

Mu Gesti feel, mu rahwas,
Su täius, isamaa!
Neid südamesse märgin
Ma fuldse tähtega.

Elu koorm.

Mure mõtted, minge metsa,
Glada ma tahan weel,
Tahan õnnest, rõõmust laulda
Õffalifel eluteel!

Õnne pole palju leida,
Koidab, kaob nii usinast,
Siiski tahaks teda püüda
Nagu pärlit sügawast.

Kui ka ei saa õnne kätte,
Waewab wäeti uueste,
Wiskab nõõrid, noodad wälja,
Tormab tema järele.

Langen koorma alla kofku —
Kas see mul siis mehine?
Elu koormat tahan kanda
Kuni hana äärele!

Igatsus.

Kes mull' annaks kofa kiiru,
Tuule tiivad lennata,
Siis ma ruttaks õnne wiiru
Taarakotta otsima!

Kaugel' jätaks selja taha
Õela oru aurama,
Kaugel jääks m'ust kurjus, paha —
Oh kui õnnis oleks ma!

Oh et wõiksin leida laewa,
Näha kaugel purjekest,
Mis mind kannaks waike taewa,
Rahuranda tormidest.

Sealt ju külmad põhjatuuled,
Elumere mürinad,
Walelikud kuuju huuled
Oru põhjas kohawad!

Sinna igatsewad meeled,
Kus on kestwad rahu a'ad,
Ingli kuldjed kandli keeled
Igaweste heljuwad.

Oh mu süda, kauaks sõtta
Weel siin tahad wiibida?
Zookse, jõua, lenna, tõtta
Sinna, kus see rahumaa!

Minu süda.

Minu süda, ära
Jõgi ole sa,
Mis seal ifka woolab
Mure müraga.

Minu süda, ära
Meri ole sa,
Mis seal kõrgis laenis
Kohab rahuta.

Minu süda, ole
Lehtaw lilleke,
Mis seal metsas, orus
Ditseb puhtaste.

Minu süda, ole
Waillik metsamaa,
Mis seal ifka seisab
Rahus — riuta.

Head ööd.

Head ööd! weel päike hüiab
Taewa piirel punades,
Kuldsed tähed alla waat'wad,
Siilgawad ju kõrguses —
Head ööd!

Djakene wulisedes
Wäsimata ruttab ta,
Õõpik lastutamas laulu
Orus hõbe healega —
Head ööd!

Oh kuis pehmelt unerahu
Lehwib üle ilmamaa!
Nutab elu raskust mõni,
Trööstib neid ja hüiab ta:
Head ööd!

Laimatule.

Kui kurjad kiusu keeled
Sind mustaks määrivad
Nii, et ju rahwa meeled
Su wastu falebad.

Siis mine waike kohta,
Seal kaeba nutuga
Sell' oma hädaohta,
Kes näeb, mis salaja.

Kül ta ju auu ja õigust
Loob lõuna walgele —
Kui kannatad, jaad lõikust
Sa kätte wiimati.

Muru-kopel.

Mull' muru-kopel aia all
Jääb ala armsaks siin,
Kus sooja päikse paistusel
Ma noorelt mängisin.

Kui linnuke, ma rõõmu täis,
Ei teadnud kurbtusest,
Mull' armas oli lille õis,
Neist tegin kimbustest.

Kui lepike-linnud laulsiwad
Ja oja kohises,
Need hõbe selgelt kõlasid
Mu noores südames.

Kui toome die lõhna jöin,
Ma oja kalda peal!
Ja warel maastikaid ma jöin —
Kui armas oli seal!

Ma waatsin pärna õitesse,
Ta lehtis laulis lind,
Seal isa wöttis sülesse
Ja kandis koju mind.

Mul muru-kopel aia all
Jäab armsaks surmani,
Kus wanemate wainudel
Ma noorelt mängiji!

Laotus.

Oh taewas, kuis ja sinad
Seal kõrgel ülewel,
Kui silmad sinna waat'wad,
Siis rõõm on südanel.

Kui näen ma pilwi sõudwat,
Kui merel laewuke,
Ja linnud lauldes tõuswat
Su poole kõrgele;

Kui näen ma koidufuma
Su piirel kumamas,
Kui tule-meri särab
Ta taewa wärawas;

Kui näen ma päikest paistwat
Kest lõuna walguses,
Kuud, tähte-karja käiwat,
Seal kõrgel lennates —

Siis ülistan ja kiidan
Suurt Loojat, Jumalat,
Kes põrnu põlwes saadab
Mind nõtra, wäetimat.

Teadmata.

Hüid ju olen mina mees —
Kaua elan ilma sees!
Saan ma elus õiskada,
Wõi ehk rändan nutuga?

Kus on minu kodumaa,
Kabel waikse ristiga?
Tuleb surm mul tuulehoos,
Wõi ehk mere laen'te woos?

Mis on möödas — nägin ma,
Tulewik mul teadmata,
Saatus seisab Jsa käes,
Kes mind kaitseb armu wäes.

Kurbtus.

Mu jüda närtfib eluteel
Maailma lusti paiste eel,
Saab tuulest kuiwaks puhutud,
Mis eluförbest tõusenud,
Seal tuled, kurbtus-wihmufe,
Ja karastad mind uuesti.

Kui wetekohin — sinu heal,
Kui kaste halja rohu peal,
Kui hallik woolad waikseste
Sa lustil kuiwan'd kõrbesse,
Kust joob mu elust wäsin'd waim
Ja kosub jälle kui üks taim.

Oh kurbtus, juure himuga
Su rahu randas hingan ma!
Kell' elu läigib lilledes,
Ta sammub ainult hõiskades,
See lõpetas wale tee peal käin'd —
Ta pole tõsist õnne näin'd.

Taewa tähed.

Maitsel õõsel tähekesed
Taewa ruumis rändawad,
Nagu igawesed küinlad
Walgustawad ilmamaad.

Kui ma tõstan filmad üles
Nende hulka waatama,
Kuis n'ad õntšas rahu-riigis
Hiilg'wad fulla iluga,

Siis ma tunnen Looja juurust,
Tema kõrgust, wägewust,
Tema kõrget hoolekannet,
Jsalikku armastust.

Mis on ilmas inimene —
Mulla peal üks põrmuke!
Uju jutud jumalustest
Raowad tähte paistele.

Oh et jõuaks lähte taga
Kallist kodu aimata,
Sinna poole palwed saadan —
Seal saab Jsa elama!

Lillekefesele.

Tere, armas lilleke,
Halja rohu süles!

Jälle uuest kewade
Aratas sind üles.

Jälle armas Jumal tõi
Sulle kuldse kuue,
Päike patši lahti löi,
Andis ehte uue.

Rõõmul tufsub minu rind
Waates sinu ilu,
Ditfew muru, metsa pind
Beletawad wilu.

Lapsepõli kewadel
Tuleb meele mulle,
Ditfin kord ka noorusel —
Wõit on jäänud sulle:

Sulle ifka kewade
Kingib uue ilu,
Minul talw ja sügise —
Wanaduse wilu!

Isamaja.

Ja, mu armas isamaja,
Kallis kodu iluga,
Oled minu kaswataja
Seisad meeles lõp'mata!

Siin ma käisin kergil jalgel,
Hoidsin wainul karjakest,
Siin mull' kostis õhtul kõrwu
Linnu kaja metsadest.

Raasikus ma tutwustasin
Gesmalt Wanemuinega,
Kuulsin tema kandli heali,
Hakkasin ka mängima.

Siin mull' jookkis orus oja
Läbi koplil keereldes,
Tähte filmad sirasivad
Pea kohal kõrguses.

Oh mu armas isamaja,
Kallis kodu iluga!
Oled minu kaswataja,
Seisad meeles lõpmata!

Paula ikka.

Paula ikka, laula sa:
Elagu mu isamaa!
Andku Jumal õnne palju,
Seisku nagu kindel kalju!

Laula ikka, laula sa:
Kaswagu mu isamaa!
Olgu tugew, olgu kange,
Et ta ilma sti ei lange.

Laula ifka, laula ja :
Ditsegu mu isamaa !
Tema tulus öie magu,
Digu oma rahwa jagu.

Laula ifka, laula ja :
Randku wilja isamaa !
Kosugu stin Gesti hõimud,
Wõitku ära wõerad wõimud !

Õhtul.

Pahkelt lapsi lahkumaie
Kutsub õhtu kelluke,
Päewa waewast puhkamaie
Une pehme rahule.

Püha waihus warikutes,
Rahu üle ilmamaa,
Puhka rahus, waene ori,
Wäga wäsin'd oled ja !

Kuldses ilus kuu seal kumab,
Tähte filmad särawad,
Palwed tõuswad tähte poole,
Lahki taewa wärawad.

Ilma waewa, leinawalu
Warjamas on waike öö —
Seal kus päike igawene
Lõpeb ilma waew ja töö.

Ulkus.

Oh ära lae ennast
Ulkusest wõrguta,
Kui oleksid sa wennast
Siin targem, parem ka.

Seal rumalusel asu,
Kus kõrkus meele sees,
Ei saa sa jellest kasu,
Et paistad enda ees.

Sa ise seda tead,
Kuis lugu ruffiga :
Ta kõrge, püsti pead
On ikka iwata.

Res õppind tarkus' keele,
Sell' süda madalas,
Kell' kõrkus täitnud meele —
Kui põlew kadakas :

Ta süttib praginaga
Ja kustub sedamaid,
Pikk tuli põleb waga,
Kust teised sooja said.

Sull' kõrkus saadab naeru
Ja laia pilkamist —
Kül rahwas karu-kaeru
Saab wiljast tundma wist.

Kadakas.

Ma nägin, uhke poisike
Däks isast mööda rutuste,
Ta seisib saks a nime all,
Ei teretan'd ta uulitsal.

Eht näeb wast preili taga, ees,
Et minu isa talumees,
Siis hakkab mind ta põlgama,
Ei tantši pallil minuga.

Mii mõtles weike kadakas,
Kell' manist kaelas läikimas,
Ja saapad jalas wiktitud
Ning kuue ääred tikitud.

Mis mõtles aga isa meel,
Kui nägi poega pelguteel,
Kel sajad rublad järgi tõi,
Mis poeg kõik priiskas, nahka jõi?

Ta mõtles: linn on põrgu haud,
Nüüd pean olema kui raud —
Kül kodus, künninaw jees
Weel wõib tast kaswa Gesti mees.

Üksinda!

Üksinda
Tahan orus olla ma!
Olen kurbtust muret näinud,
Minu armsad kõik ju läinud
Udu ilma ninuma!

Puhkage
Seal, te kallid, waifjelte!
Kerfif koitu taewa sõrwal,
Kahwatab siis päikse kõrwal
Ehatäht nii fullane!

Wiibige,
Hõiske healed, kandlisse!
Süda mõtleb maru mängi,
Heidaks armukefe fängi,
Kes ju kangel kodumaal!

Kodumaal —
Seal ma jälle õnne ra'al!
Tule, tuul, mul tiibu andma,
Laul mind kodumaale kandma,
Kus mu fullakene eel!

Talumees.

Mis talumehel rõõmu teeb?
Nii linnas mõned küsiwad,
Kust meie rõõmu hallit keeb,
Et armastame põllumaad
Ja kuis meil üsna lihtne, wai
On üli armas elupaik?

Meil taewa ruum on aula jaal,
Kus koit ta lage fullatab,
Ja eba läige õhtu a'al
Tall' ime ilustuseks saab;
Siin uhkes jaalis elame
Me õnnelikult, rõõmsaste.

Siin saalis põleb päikene,
Ja külwab walgust soojaga,
Kui õhtul woodi langeme,
Siis tuleb kuu meid walwama;
Kui ilu küinlad taewa lael
On tuhat-kordne tähte pael.

Kas teie linna uulitsad,
Kus käite klantsis saapaga
Ja uhked tõllad sõidawad
Ehk maks'wad meie põllumaad,
Mis diel ehitatud saab,
Ja meile leiba kaswatab?

Meil lusti pilliks põllu peal,
Mis südant täidab iluga,
On kaunis linnu laulu heal
Ja metsa kohin tuulena.
Mis linna pilli pirinad
Kül nende wastu maksawad!

Meil parem teha waba tööd,
Kui saksu minna orjama,
Töö annab rahulikud ööd,
Ei wahetaks me laisaga,
Kes meie põllusaaki sööb
Ja wiimaks wirtsit-põlwe lööb.

Ma laulan siin, kui põllumees
Ja annan tänu Loojale,
Kes mulle palehigi sees
Siin toidust jagab heldeste,
Mis ise külwan, lõikan ma;
Ei taha saalis laiselda.

Mu kare Gesti kuuele,
Mis walmistanud wirgad käd,
On kõige kaunim minule
Nii kuidas sina waatab, näed.
On süda puhas, puhas meel,
Mis kallimat ma soowin veel?

Mul wäsiks rõõmus fiidu-keel,
Kui kõigist tahaks rääkida,
Üks õnnetus on siiski veel :
Ma mureta ei halliks saa,
Sest mure — rõõmu kassikwend —
Ei ole mu eest peitnud end!

Kullerkupp.

Wõitu õitsid lillekesed
Heinamaa peal kenaste,
Kullerkupp seal suurustades
Kaswis jõudsaft kõrgesse.

Pajupõõsas, ilu ehtes,
Wäänis pead ta toredast :
„Kas ma pole kõigist kenam,
Kas ei õitse ilusast?“

Suus tal suurustuse sõnad,
Alles hakkab hooplema,
Karijapois seal maha murrab
Uhte die armuta!

Gale'it kurdab paju pööšas,
Kullerkupu kännufe,
Nagu tahaks ta veel delda :
Ära hoople, inime'!

Elutee.

Ma tihiti seisjan mure mõttis
Ja waatan noorus' nurmele,
Kus õhtu õht mind hõlma wõttis,
Kus koit mull' kumas kätkisje !
Seal ööpif hõiskas õiti'was õues,
Ta healed kambri kostsiwad,
Mu südant julatafid põues —
Nii üliõrnad, ilusad !

Kui lõin ma lahti sinifilma,
Täis süita naeru, süita und,
Siis aimasin üht' õieilma,
Mu hinges liikus taewa tund :
Õtt oli hälli ehitanud
Ju wara õht'wa õitega,
Mu uinu-paika lehitanud,
Et tema armu märkaks ma.

Silm alles mõetis ilu-ime,
Mul armas oli õiefe,
Seal hüiti juba minu nime
Ja ema ruttas hällile :
Ta surus minu wastu rindu,
Täis kuuma armu, kuuma tuld —
Ma unustasin lauljat lindu,
Mu filmist kadus õie kuld !

— Mu hallik, süita hallik, anna
Mull' andeks nõtra lapsemeelt!
— Mu isa, õisi hälli kanna,
Mu ööpik, lastuta veel keelt!
Oh hallikat on muda matnud,
Mu ööpik ammu, ammu läin'd ;
Mu isa kalmuküngas katnud,
Ei ema minu leina näin'd !

Kui veel ma wahest wangun mööda
Mu isakodu duedest,
Siis aiman oma hinges ööda,
Ei ühte ainust tähekest.
Ma seisän mõttes kaua, kaua,
Ma seisän leinas sügawas,
Ma soowiks sinna oma haua,
Kus koit mu hälli kullatas !

Ohtu.

Ja tuled, ohtu, õndsas, pühäs rahus
Ja warjad oma süles mere, maa,
Mis päewa kâras liikusiwad lahus,
Su emalikku hõlma wõtad ja !

Sa tuled, ohtu ; taewatâhed waat'wad
Sealt fõrgelt nagu kullapisarad,
Mad kurwa leinajale rahu saat'wad,
Kes päewa piinast, walust nutawad !

Sa tuled, ohtu ; süga tuled uni
Ja elupilwed surmas piicawad,
Õõ festab kuni uue hommikuni,
Siis ärf'wad maal ja merel helinad.

Üks õhtu aga põlvest põlve pime —
Kui minu elupäike Looja lä'eb,
Ei foida enam ükski taewa ime —
Dõ mulle igaweste festma jäeb !

Jõe kaldal.

Mainul waikselt wenib jõgi
Wäsin'd ränd'ja jalge ees,
Kuu ja tähed fujutawad
Balget tema peegli sees.

Hõbe walged udu-müürid
Kõik'wad tähte kulla all,
Dõpik tõstatab tafast laulu
Drus, õit'wal toomingal.

Ränd'ja ümber ööne rahu
Ja ta filmis pizarad —
Tunne, hing, kusti tormid tulid,
Mis ta rinnus mäsfawad ?

Öö.

Ju kella kõlin hüiab
Meid õhtu rahusse,
Beel kustuw eha külwab
Kuld paistet pilwile !
Päew waob taewa taga,
Õht hellä, pehme, waga —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö ! ∴

Kuu kahmatanud palgel
Käib taewas tut'wat teed,
Ja hallil hõbe walgel
Nüid hingwad orud, weed !
Kuld tähed kõrgeft waat'wad,
Öö-riiki hiilguft saatwad —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö ! ∴:

Kes kurja ilma kära
Ja walust nutawad,
Öö, nende filmist ära
Sa pühid pisarad,
Ja wõtad kaisju ilmad,
Et kuiwaks nutja filmad —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö ! ∴:

Roheline mets.

Kui loodus roheline pildi
Su filma ette seisma loob,
Miks sinu waim süis, inimene,
Sealt rindu ohkamise toob ?

Waat', selles rohelistes pildis
Dn näha sinu noorus'-maa,
Dn näha kewadine hommik,
Mis enam wist ei haljenda !

Ära küsi.

Kui olid oied toome-puus,
Su ööpif hoiskas siis ;
Tal lusti-lögin seifis suus,
Et kõlas Taara hiis.

Seal tuli furi farjane
Ja furi külamees,
Ei annud rahu linnule
Ta tutwa salu sees.

Mad läfsid püidma linnufest
Ta pehme pesa sees,
Ja punusiwad paeladest
Tall' wõrku ilma ees.

Lind lendas ära wurinal,
Läks laande magama,
Tal peafene tiiva all —
Ei laulu kuule ja !

Oh ära küsi, ifamaa,
Miks waikin'd linnu huul :
Ei jõua süda kannata,
Ja õues marutuul !

Meelita !

Häid, lahked lilled, õitsete
Weel haljal wainul wagaste
Ja fullakarwa iluga
Siin ehitate Taaramaa.

Ei mõista teie mõtelda,
Kust tõttab kivi noppija,
Kuis jõuab kõrgel rahewoog
Ja külma talwe tuulehoog.

Ei kaitse teid siin Taara wõim,
Siis lõpeb õitsemise hõim —
Sest murueite meelita,
Sa lille riik, end warjama!

Warjab.

Kes warjab waimuilma ust,
Kui äikse pilw nii paks ja must?
Mill' kõrged, kuldsed wärawad
Mu rahwa silma särawad?
Oh päikest matab udu paks,
All pimes rõõmustawad faks!

Kas loodab marust õnne meel,
On Tuuslaritel wõimust weel?
Jah, maru tahan meelita,
Et jõuaks pikse pilwega
Neid warje wiima päikse pealt,
Siis paistab kuldne wäraw sealt!

Taewa wõlwis.

Taewa wõlwis tuul ja maru,
Paksud pilwed lendawad,
Suigul läh'wad pilwepõue
Läik'jad tähed ilusad.

Aga nende rohke räga
Wiivitab weel minnesja:
Silm neid mõetes wäsi ära,
Suu ei jõua lugeda.

Kõik see taewas ümberringi
— Punab nende paistusest,
Ei neid ilmas jõuaks matta
Tormi pilwed ülewast.

Aga tõusew koidukuma
Dma kuldsse paistega
Wõidab tähte-hiilge ära —
Eks nad nüüd ju kahwata?

Uued ilmad.

Kõrgeft waatab koidu silma
Ala meie musta ilma
Nagu noomiks nokitsejat,
Paneks rahul' pakitsejat:
Päike tõuseb teil' isegi!
Homme juba uued ilmad,
Uued ilmad, selged filmad,
Soojad suwe päewakesed!

Paula weel!

Oh linnukene, laula weel
Mull' mahedast!
Kül kõliseb su laulja keel
Nii lahedast.

Kui paradiisi linnu huul,
Oh helise
Seal emajõe ühkel suul
Maailmale !

Kuis kost'wad vastu hiie puud,
Kui hõiskad sa,
Kõik linnud lukutavad suud,
Mets — healeta.

Ei Wanemuine wiibida
Wõi mure ööl,
Kui teda hüidmas lauluga
Sa oled tööl.

Ta tõttab, kuldne fannel käes
Ja leiab sind,
Siis õnnistab sind laulu wäes,
Oh armas linn !

Oh linnukene, laula weel,
Ma palun sind,
Ja m'uga palub ühel teel
Su Cesti pind !

Jäägu sund !

— **H**üda, kas ei mure-maru,
Lõpe kalli koiduga ?
Tuul ju murdis mäanna-aru
Kes sull' laulis lohina.

Päike hakkab taewa sõrmas
Herrandlikult hiilgama,
Õode warjud tema kõrmas
Põgenemas rutuga.

Jäägu sund, mull kostab süda,
Kõle, külm veel koidu tuul;
Mänd, kust torm on murdnud teda
Wõrsib wana laulu suul.

Taewa sõrwal tõusew päike
Ka mul näitab kahtlane —
Mäed ja õhtu pilwe kärke?
Wõiwad katta päikese!

Püie.

Its tähefene taewas wilkus,
Ta kumas alla kõrgelta,
Ta ikka heledamast hiilgas,
Siis paistis kulla iluga.

Ei õode-sõbrad tema sära
Wõind waiksel wiisil kannata,
Nad tahtsid lähte taewast tuua
Ja häwitada korraga.

Kül katsusiwad mitmed wiisi —
Kord suijsa nõiduswäega,
Kõik kawalused kokku wõeti:
Ei ulatanud käega.

Sest wäga kangel, förgel kandis
Tad wägew käst kindlaste,
Ta õhutas seal tähte uuest
Weel kullasema lõkkele.

Nüüd kalli tähe kulla sära
Ju läigib läbi ilmade,
Sest püüdjatel on ilmsi häbi
Kätt sirutada kõrgele.

Neil süüski salawiha rindus
Ja healed alla hüidmijeks:
Ma kuulsin, kuidas pikka riha
Weel walmistafid püidmijeks.

O r g.

H org, täis paitsu pimet!
Ja kurba kahinad,
Kui kaua ööde-sõbrad,
Sind hoides wahivad?

Kui kaua koidu kiired,
Ei sära sinu ees?
Ju tuhat, tuhat aastat
Sul warju-müürid ees?

Kül alla ilma hauda
Lõi taewas läikese,
Kül miljonite maale
Ju paistmas päikese.

Soos aga orus ifka
Näen musta muinasööb,
Sa musta surma suuga
Kõik hiilged ära sööd!

K u u.

Kui paistis taewa sina sees,
Üks ingel mängis tema ees —
Seal seisid pilved üleval
Ja tähed kulla hiilgusel.

All orus mässas tormi töö,
Seal nutsid hinged läbi öö —
Seal hoigas tume waluga,
Ei ingli mängi näinud ta.

Kuu, kumas kumab kambrisje
Su läige laane-lastele,
Meil öö ja orud sügawad!
Nii õhtasiwad wiletjad. —

Kuu paistis taewa sina sees,
Org läikis hälist tema ees —
Kas ingel kuldse kandleiga
On alla tulnud mängima?

Jah, waata nüüd, sa nõder film,
Kui imelik näis ärkaw ilm,
Kes pika põrgu une käest
Sai äratatud taewa wäest.

Ta tõuseb tänu-lauluga
Ja hoiskab üle ilmamaa:
Nüüd kuule, org, ja kuule, muu,
Mind äratanud kuldne kuu!

Silm.

Silm vaataš fini taevas
Neid tähte miljonid,
Kes ütlemata ilul
Seal kõrges hiilgasid.

Suur õnnistus ja rahu
Seal nähti elamas,
Ma fiitšin kõrget waimu,
Kes neid seal paigutas.

Ja soowiks lenda sinna
Mü külma oru seest —
Suur kuldne rahu-kodu
Tall' kõrges läikis eest.

Kuld rannake.

Kuld rannake,
Müll' jõuab laew su kaldale!
Ju wara kalli koiduga
Su poole wõtsin purjeta,
Silm fiiski weel ei kallast näe
Siit üle kõrge laine-mäe.

Kuld rannake,
Mill' jõuab laew su kaldale!
Siin alles wõera ilma piir,
Ei läigi ranna sini wiir
Sealt üle elumere wee,
Kus lõpeb minu laewa tee!

Kuld rannake,
Mill' jõuab laew su kaldale!
Ma ohkan siin kui wäsi'nd lind,
Et waike elumere pind
Ja torm ei laewa lendes a'a —
Müid hilja sinu randa saa!

Kuld rannake,
Mill' jõuab laew su kaldale!
Ma õhtueha paiste sees
Sind näen sinetamas ees,
Oh süski raske elutee —
Ta lõpeb üle mere-wee!

Õhtu päike.

Õhtu päike, puista kulda
Üle metsa, muru, maa,
Puista kõnet pilwe põue,
Minu südamesse ka.

Mets siis heidab une sülle,
Muru magab rahuga,
Pilw ja minu süda sala
Mõnda tõt'wad warjama.

Pajata neil oleks palju
Murudest ja tormihoost,
Glu-pilve paisumisest,
Orjapõlve piinaloost.

Õhtu päike, puista fulda
Üle metsa, muru, maa,
Puista kõnet pilve põue,
Minu südamesse ka!

Tähekene.

Kaugelt udulisest ilmast
Tõusis mull' üks täheke,
Tõusis, wilkus, kadus filmast
Halli udu laentesse.

Igatsedes filmavaade
Dtsib hülgust ülewelt,
Kadunud mu fuldne aade
Dru põhjast, pilwedest.

Oh et külm ja udu wilu
Läheks lendes minema,
Siis mull' armsa tähe ilu
Paistaks fuldse palgega!

Kõik matnud.

Hus kauge, külma maale
Ma ära ekfi'nd nüid ?
Ei paista elu-ra'ale
Mu paleuste püid !

Käis kewade mull' ära,
Nüid tali tulemas,
Siit die õht ja sära
Külm ära nätfitas.

Ei noorusle wiia
Mind ükski wägi wõi,
Jään igaweste süa,
Kus elutorm mind tõi !

Mu noorus, süita nali,
Ees punaw, püha maa,
Külm, wilets elutali
Kõik matnud lumega.

Kui alles.

Ah kui weel alles no ores eas,
Ma mäng'sin teiste wende seas,
Kui alles isa õue peal
Mind hüidib ema helde heal ;

Ah kui weel alles haljal a'al,
Kui alles mäng'sin farjamaal,
Kui alles süita, weifene
Suud andsin armsa isale :

Siis olin mina nureta
Ja mäng'sin hellast eluga,
Ei näinud minu nõder film,
Kui furi, kaval on maailm !

Kuid alles furi elu siis
Mind isa kodust välja wiis ;
Mind kutsus, kiskus karedalt,
Kui poega ema tiiva alt !

Nüüd elan kaugel õnne-a'ast
Ja isamajast, tutvast ra'ast —
Meid puistanud on elutuul,
Kui kuiwi lehti talwekuul.

Rahu.

Yell' oled kallim, kuldsem wara,
Kes aegsaste sind leiab teal,
Mu eest ja põgenesid ära,
Kui sõitsin noorus'-teede peal.

Kui päike paistab pilwe pilust
Kord walge lume väljale,
Nii läk'sid arwa õnne wilust
Ja wõit'sid minu südame,

Nüüd on sind toonud aeg ja elu,
Mu südamesse sidunud,
Oh aga kallis on see kulu,
Mis selle eest sai maksetud !

Ma kulutasin õnne-aja,
Ma suretasin südame,
Mu hingesse jäi kurblik faja,
Ei seda soovi teistele!

Eln teekäimine.

Kui ma elualgel astsin
Kalli kodu walgele,
Tasa paistis tõusew päike
Hällis minu palgele.

Siis, kui seisin suurel sillal,
Mitme teede lahkuwal,
Hirmsad orud, sügawused
Mustasiwad minu all.

Rõigist nendest käia üle
Oleks hirm mind surmanud,
Aga öös ja unes wiidi,
Ajajüles uinutud.

Pikkamiste, tasa sõitsin
Ule mäest ning orust, weest,
Surmalinna mustad müürid
Häliste mull' paistsid eest.

Igaweses ehmatuses
Oleks lõpnud lustikäit,
Aga Isa halastuses
Paistis paradiisi läik.

Õhtu pilwed.

Paksjud õhtu pilwe-rüntad
Taewa piirelt tõusewad,
Läänemere peeglis paistwad
Suured sambad, koledad.

Alles seisab wainne wesi
Tasa, mõttes Taara maa,
Lapsepõlwe puhas süda,
Hing ei märka ehmata.

Uga kui ju pilwest furi
Tormi-tuul saab ulwanud,
Rääkimata ränka rahet
Naatma radal külwanud.

Kui ju langeb wälgu laene
Veegitsedes läänesse,
Piffertaadi pilli pörin
Kohab taewas fangeste.

Kül siis wainne, üle wesi
Lõõtsub, mürišeb ja keeb,
Paksu pilwe warju pime
Taaralastel hirmu teeb.

Oh siis koidu kaisus kaimu
Hirmsat une palka saab —
Ei ta märka, kuidas furi
Nõial nooli niferdad!

Laulu tiivad.

Hu lahke rahwas, laulu tiivad,
Su luulelugud õrnemad,
Sult häbipilved ära viivad,
Sind teiste liiki tõstavad.

Rord arwati, et sul ei ole
Suurt luuleandi olemas,
Nüüd mõtle, kas see pole kole,
Kui inimene — elajas?

Seal ilmus Kalewite lugu,
Mis Wiru kannel kõlistas,
Siis ülistadi Gesti sugu
Ja waenus oli waikimas.

Seft tõuseb rahwas lauldes lendu,
Kui wanast wabal õnne-a'al —
Ja, armasta su lauljat lindu,
Kes healtsemas isamaal!

Lõpetatud!

Lõpetatud laul ja töö —
Tere õhtu, tere öö!
Heidan wäsin'd waikselte
Igapäse unele.

Silm on pime, suu on waik,
Dotab sügaw süngi-paik,
Päike paistab kurwalt weel
Wana ilma wiimsel teel.

Minu kinju, walu wäriнад
Kaugel tafa kohawad —
Wäenlane ja wihamees
Seis'wad raske mötte sees.

Arm ja söprus siiski weel
Nuttes käiwad kirstu eel —
Kuni haua äärele
Saadab laul ja kelluke.

Sinu põhja, sügaw haud,
Näertsib noorus, ilu, jõud —
Wend ja öde, waata sa:
Nõnda sünnib sinuga!

Lõpetatud laul ja töö —
Tere õhtu, tere öö!
Geidan wäsin'd, waikselle
Jgawese unele!

Hoormees tagab ja wõida tundus oppida,
Siis irru endo niamaxõõm n'aga.
Kui sinu jomodo! Elu ööse.

Hirmulitud lemmu-pilwed
Lõusewad mull' elu ööst,
Kuldsed kujutused kuts'wad
Wälja wana ilma wöösti.

Uga põhjamata pime,
Kellest lendab läbi tee,
Minu film ei jõua mõeta
Tähte taga kaugusi.

Siiski paistavad sealt mulle
Kallid rahu-ilmad, eest —
Oh et sinna sügavusest
Jõuaks ilma udu seest!

Jögi.

Rõit õnne-musud, kuldne jõgi,
Su laentel alla lendasid!
Ja kaldal lille pööja ligi
Neid kahtsesid miljonid.

Su laened — ei nad kurba kuule,
Et kanna rõõwi kaldale,
Waid lend'wad läbi tormi, tuule
Rõik unustuse meresse!

Ja määramata ahne meri
Jääb jänuš jälle kohama,
Ta wanamuistne kole feri
Weel ueelab noorust otsata!

Ei enne lõpe laente koha,
Ei kuule jõgi kaebtusi,
Kui igaweste sinna puha
Maailma kõrbest kanneti.

Pettus.

Maailma sügamustest hüidfid
Mind noorus, arm ja lainud lust
Ja nagu uuest tulla püidfid
Weel trööstima mu kurvastust.

Ju läikfid lapsepõlwe ilul
Mull' jälle tähed taewa ra'alt,
Kast kahises ja öied pilul
Mind meelitasid muru maalt.

Nad siiski unustusse jäiwad,
Nad jäiwad sinna igawest,
Seal mälestused wõersil käiwad
Ja trööstiwad mind nõdrakest!

Nõidus.

Hoormees, tahad sa nõida tundma õppida,
Siis mine, seltsi ühe edewa neiuga.
Kui sinu film tema ilu ju nägi,
Mis sa siis tundsid, see oli nõiduse wägi:
Ilmad ja maad annaksid sa tema eest,
Läheksid läbi tulest ja weest!
Murrad sa õnnelikult maha selle roosi,
Tood enesele koju armastuse noosi,
Siis sugugi wähem sa jälle ei anna,
Kes aitaks weel öiekest tagasi panna,
Kust murdsid sa teda nii õrnaste maha —
Kooz närtsis ju süles — kes tegi seal paha?

Läinud!

Raugel effib kuldne hommit,
Läinud lust ja kewade,
Igatsebes tõstan käsi
Kalli warjufujule.

Ah, kui alles kuldsed koidud,
Tõusjad tähed pilkufid,
Puhstad õune-taewa pilwed,
Armu wihma tilkufid ;

Siis mu soowimised tõusid
Linnu kombel lendama,
Igatfused sõbrustafid
Õune-jumalatega.

Õne päew nüid läinud looja,
Talwe pilwift puhub tuul,
Kewade on ära läinud,
Elu seisab surmakuul.

Läinud, igaweste läinud
Kuldne elukewade!
Nasta noorust näen ma jälle —
Enesel ei iialgi!

Laened.

Mia laened lend'wad,
Lii'wad tiireste,
Suure mere sülle
Rut'wad rahule.

Nõnda elujõgi

Jookseb südames,

Armastuse laened

Liif'wad tantfides.

Sügaw, selge wesi

Tõttab tasafest,

Uga laened liif'wad

Kuldsel jampfides.

Müriseja merde

Wimaks lõpeb lend,

Loomulifud laened

Uputawad lend.

Sing, ei sina jõua

Fial paisuta

Kuldsel elujõge

Armu waluga ;

Kõrgeft kaldast üle

Jõudsast jookseb ta,

Reudega siis pead

Ikka wõitlema.

Waikne nutt.

Waikne nutt,

Uegu olgu sul nii rutt !

Orjapõli mõõda jõuab,

Wabaduse suwi jõuab

Waenlane on wigastud !

Waike nutt,
Ärgu olgu sul nii rutt!
Alles hingad isa kaisus,
Sortsilaste rahu raijus --
Tiivad neil ju kärbitud.

Waike nutt,
Ärgu olgu sul nii rutt!
Kõrged puud ei kaswa taewa,
Maru riisub rõõwli laewa --
Nõnda ilmas juhtunud.

Waike nutt,
Ärgu olgu sul nii rutt!
Kes sull' püiab teha kurja
Selle plaanid läh'wad nurja --
Sa ei saa weel rahwustud.

Ohkamised.

Hing neid mõtte muste linde
Püia kangel' peleta,
Wäga arwa aega falli,
Mill' nad selts'wad sinuga.

1) Igatsuse eha ilmast
Toob neid kodu kõrbetuul,
Enne mere lendwal laewal
Paistawad nad purjupuul.

Puhtas armastuse pilves,
Kuuled nende kohinad,
Drja-põrgu pimeduses
Laias pärwes lendavad !

Seft siis rõõmsast eluringist
Kadugu nad kuulmata,
Wirkuses ja helinates
Räigu julgest isamaa !

Egiptuses.

Warao on tõusnud
Walitsema maad --
Iisrael, miks sina
Nõnda suureks saad ?

Koofenis su kojad,
Kojad siin ja seal,
Sa wõid fergelt istu
Minu trooni peal !

Räib su wõim ja wägi
Üle meie jõuu
Küll siis meie warsti
Peame uue nõuu :

Raske töö ja tegu,
Drjapõlwe piin
See teil häwitajaks,
Djaks jaagu siin !

Nõnda Baarao rääkis
Kuldse trooni peal,
Wälgu türel jooksis
Tema sõnakehal.

Kõrge kiidukaja
Kaugel, ligidal
Iisrael, ja ohkad
Orjapõlwe all!

Mis on orja põli
Maale, rahwale?
Seda sa ei aima,
Waba inime!

Mis on õõ ja pime
Tormi, tuisuga?
Seleta sa seda,
Eksin'd rändaja!

Mis on pikse pilwed
Mere mäsju sees?
Seleta sa seda,
Wäene laewamees!

Mis on pörguleegid
Pime piinaring?
Seleta sa seda,
Sukka läinud hing!

Rui ja fuulfid, nägid
Seda filmaga,
Siis wõid orjapõlwest
Pilti maalida.

Uga weel on wõimus,
Suur ta saatusel,
Weel on kõrgem wägi,
Kõhus üleweel.

Selle käsul Mooses
Hakkab mõtlema:
Wendadega tahan
Waewa kannata.

Kuninglikud loõsid
Lä'awad läilaks mull'.
Mõtleb jalutades
Ühel hommitul.

Wihalõke loidab
Tema hinge seest:
„Kubjas, mis sa nuhtled
Iisraeli meest?“

„Kas siis waejel orjal
Süüdi tarwis weel?“
Kõstab talle wastu
Kubja teraw keel.

Süüid on, et ta süündin'd
Orja seisuses,
Süüid, et saanud wanaks
Jälle orjates!

Kepp ja hoobid osaks
Paras palk on siin,
Tema aimus wara
Were-waew ja piin.

Mooses wihas annab
Hoobi tapjale,
Matab rööwli maha
Mere liiwasse.

Seega piinajatest
Üks on ilmast lä'änd,
Tuhat tema sarnast
Siisgi järel jä'änd.

Rahwa piin ei anna
Enam rahu tall':
Nad on sinu weenad —
Kaebab rinna all!

Nüüd ta Baarao ette
Mitmel korral käis:
„Lase rahwas minna,
Orjaaeg on täis!”

Wiib siis rahwa wälja
Range käega,
Baarao upub meres
Oma wäega.

Pole tühi sõla
Rahwa armastus;
Taewast tuli alla
Peastja wägewus.

Nagu enne wanast
Baaraoe a'al,
Kestis orjapöli
Meie kodumaal.

! Piinajatel andsid
Werd ja warandust,
! Mastasadad dootsid
Walu parandust.

! Wiimaks Wene Keiser
Peastis meie maa,
Peastis meie rahwa,
Orja ifkesta.
See on meie Mooses,
Meie wägimees,
Kes ei iial kohkun'd
Waaronte ees.

! Müid on Waarao wägi
Laijal' pillatud,
Pisarate merde
Ara uppunud ;

! Müid on wõimus, uhkus
Lõp'mas lima sees —
Nagu aur ja udu,
Päikse paiste ees. —

Auu ja tänu sulle,
Meie päästija,
Et sa mürdsid puruks
Orjaahela !

Jumal, Keisrit kaitse sa.

Huur Jumal, Keisrit kaitse sa
Ja hoia teda armuga,
Et walitseks ta auu sees
Ja hiilgaks kõige ilma ees !

Kui Keiser kaitseb meie maad,
Siis kestawad siin rahu-a'ad,
Siis kaugele sõda, waenu heal —
Me õnnelikud ilma peal.

Su filmad olgu lahti teal
Ka Keisri suguwõsa peal,
Et kaugele jääks õnnetus,
Siin walitseks üks wägewus !

Oh kuule, Jsa, meie healt
Sealt kõrge taewa trooni pealt,
Kui tõttab rahwas paluma :
Suur Jumal, Keisrit kaitse sa !

— Taewa-sina.

Kui tõstan filmad kõrgele
Siit ilmaorust ülesse,
Siis läigib minu waatusel
Suur sinimeri ülewel.

Ta jumistab siis õrnaste,
Sealt wastu kuldse koidule,
Kui tema terad päil'se eel
On igawesel lennuteel.

Kui päike, taewa kuningas,
— 100 — On kõrgel troonil istumas,
Siis on ta ilus ilma ees
Ja uhke taewa fina sees.

— Kui jõudvad kätte õhtu a'ad,
Weel eha kuldab ilmamaad
Ja päike waob wäsin'd teel,
Siis taewa fina särab weel.

Kui kuu ja tähed ilusad
Maailma ruumis piiravad,
Siis taewa fina siidiga
Nad ennast wõiwad ehita.

Mis mõtleb aga elu-aim,
Mu suremata, waga waim,
Kui filmad päewal, ööde a'al
On sinetawal taewa maal?

Ta mõtleb: Jsa elab seal,
Koit tema käsul tõuseb teal —
Oh et jind, armas isamaa,
Ma, waene, jõuaks walgusta!

Ta mõtleb: Jsa elab seal
Ja waatab praegu minu peal;
Oh paistaks walgus ilmades
Kui päike taewas sfinises!

Ta mõtleb: Jsa elab seal
Ja siiski wait on tema heal —
Oh rändaks rahus igamees,
Kui tähed taewa fina sees!

Ta mõtleb : Isa ülemel,
Weel kuust ja tähtest kõrgemal —
Oh kaoks kõrkus südamest
Kui kuldne eha pilvedest!

Mii taeva sinas suigub film —
Oh sina, õnnis, ilus ilm!
Sa paistad mulle eluteel,
Mu hauale ja paistad veel!

Hanal. *)

Hana juures seisab
Rahvas filmavees,
Kõrge muruküngas
Seisab nende ees.

Wanad Taara tammed

Tasa kohavad,

Rahwa filmist jooki'wad

Nutu pisarad.

Süa noormees pantsals

Praegu hingama,

Kelle jarnast Gestic

Otsid asjata!

Tamme tüwe najal

Seisab wanamees,

Oma suu teeb lahti

Nutja hulga ees :

*) Gesti Kirjameeste Seltsi lõpetusel.

Rahwas, miks sa kaebab,
Miks sa ahastad ?
Surm on talle annud
Hauas rahumaad.

Ära nuta seda,
Et ta hingamas,
Nuta, et su sugu
On ta mõrtsukas ;

Nuta, et su rahwas
Lapsi ilma loob,
Kes lä'eb ülekäte,
Kodu jõudu joob ;

Nuta, et su pojad
Tülis riiakad :
Isad ehitasid —
Lapsed lõhuvad.

Nüüd ja näed wilja :
Haud ja sügavus !
Seda sulle külwan'd
Kiis ja kadetus !

Taara tammik seisab
Surma vaikuses,
Nutt ja kahetsused
Sinu südamēs.

Ütle, wanafene —
Kostab siit ja sealt —
Kas võib elu-ilmas
Noormees tõsta healt ?

Elu wilja külwab
Uuest surma suu,
Täiel ilul tõuseb
Jälle kustun'd kuu?

Wanafene näitab
Üles sõrmega;
Waatke taewa poole,
Wõite küsida!

Ja siis kaob koju
Taara tammikus,
Gaua ümber asub
Nutt ja kahetjus!

Jälle jõudnud.

Üüid jälle jõudnud kewade,
Lööb lusti-lugu linnuke,
Ja koplis kerkib kanakool,
Suur elu-kölin igal pool!

Mu süda, miks ei sina ka
Wõi kewadele hõisata:
Kas sa ei näe, kuis looke
Lä'eb laulu tiiwul pilwisfe?

Külm ohkamine rinna seest
Null' kostab vastu kõige eest —
Ma olen lindu, lille näin'd,
Mu kewade on ammu läin'd!

Uue waim.

Tulewit, täis püha elu pilwi
Seisab warjul meie ees,
Mis meil' jumalad seal küpsetawad,
Singab paksu, halli udu sees!

Tarkus, mõistus, igatsus ja lootus
Püüdwad süna sisse waadata,
Aga jääwad fiiski ifka enne
Uja-müiri taga magama.

Waim-wald ei salli päif'se poegi
Seal, kus elusaatus sündimas,
Seal, kus alles õnnetuse pilwi
Taewas kohisedes kasvatas;

Seal, kus alles noorused ja rõõmud
Mäng'wad mustas riigis mõtteta,
Seal, kus alles inimeste waimud
Ehitakse elufleidiga!

Sealt, sest pime'st warjuriigi rüpest,
Kus neil' elupiiri panneti,
Toob üksainus waim meil unenäos
Tume wiirastuse teadusi.

Muistne waim-wald siin päif'se paistel
Sündis jutust ja on jamp's mine,
Aga unenäo-ingli tööfid — — —
Mõista feda ise, inime!

Emajärwe kaldal.

Oh Emajärw, su kalda peal
Ma mötlen mõnda weel,
Su muistse kuulsa kalda peal

On imelik mu meel! —

Su laene kohiseb ja keeb

Nüüd taewa tormiga,

Mis on, mis mulle hirmu teeb,

Mind paneb mõtlema? —

Oh palju oleks sinule

Mu pöues pakkuda,

Sa aga ütled armuga:

Sing, oota, kannata!

Ma mõistan sinu mõtlemist:

Arm, tere! — taewaga

Mul on weel walust mõtlemist —

Sing, oota, kannata!

Kui kuuled kella kõlinaid

Mu pime põhja seest,

Siis uppun'd kirik tulema

Saab üles Ema weest;

Siis kirja Tanime kalda peal

Ju mõistab iga mees,

Mis üksi aimad, kuuled sa

Nüüd laente laulu sees.

Järw, sinu kuulsa kalda peal

Su kõnet mõistan ma,

Järw, sinu kuulsa kalda peal

Ma mötlen himuga:

Kus kohisejad metsad jäid

Su kalli kallastelt,
Mis sinu pinnal sõudjale
Lõid filma finifelt? — —

Aeg lendes käis su kalda peal,
Wiis ära sooja suid,
Torm tõufis ehast ilusast
Ja murdis warikuid;
Pilt tuli tuule tiiwuga,
Wiis ära wärsket wett,
Nii riisus ilust, õnnest sind
Maailma — taewa pet'! —

Nüüd jälle, järw, su kallastel
On kill ja linnu huul,
Nüüd jälle, järw, su laenetel
Ju mängib muistne tuul,
Ei siiski kella kõlinaid
Mul kuule kõrwad weel,
Sest kõnnin sinu kallastel
Ja kurb on minu meel!

Oh Emajärw, su kallastel
Weel kaua kõnnin ma
Ja punun pärjaks mõtlemist:
Sing, oota — kannata! —
Su sini laenid lennule
Wiib wesi-neitsi mäng —
Kül wõid ja olla minule
Ka niiske surmasäng!
Ja kui see tuleb, tuleb, siis
Sa kella kõlista
Ja kannu kõla fangele

Mu üle isamaa!
Su kallastele astub uus,
Uus mõnus mõtleja!
Siis talle jeda seleta:
Hing, oota, kannata!

Died.

Tuul puistab toome õisi
Mu kambri akna alt,
Nad lend'sid ühest teisi,
Kui hirmu värinal.

Ma waatsin faua aega,
Kui keerfid kadudes,
Ja katsusin neid käega —
Oks puhtaks püdenes!

Kui pilved — tõusid tasa
Mul mõtted südamest!
Ma nägin eluõsa
Kord walges õiedes.

Ja walgem weel — oh walge —
Kui toome, katsid mind
Need noorepõlwe õied
Ja hella neiu rind.

Tuul aga, oh sa ime!
Tuul tõusis waljust seal
Ja lõõtsus, läbi pime,
Mu eluõsa peal.

Ja öie vihma sadas
Kui laia lumet nüid ;
Ta wainu walgeks fudas,
Kui walge furnu rüid !

Tuul kaita puhus, kale, —
Ta puhus pehmeste,
Mu hingel oli hale,
Et — öis nii örnate !

Sõbrale.

Sõber, ärgu tehku see sulle tusku
Et mul ei olegi ebalikku usku,
Sest ilm ei olegi muud, kui jampsimise tuba,
Kus nõtrus ja effimised igawesti juba.
Mis sina mulle seletad põhjast ja puhast,
On tolmuke, toore ilma tegude tuhast,
Ja wõimatunud, lentsakad kuulduse kujud,
Mis määramata maalinud luuletuse tujud.
Sest, sõber, ärgu tehku see sulle tusku
Et mul ei olegi ebalikku usku !

Kutse kannel.

Kuis kuldne õhtu eha kaob,
Kus taewas ilutule loob,
Kus ehataht ju alla waob,
Kui öö maailmal rahu toob :

Sealt kõliseb üks kutse kannel
Me hinge maale armisaste,
Et saame Paradiisi rannel
Kord igawese rahule.

Kui selge taewa sini meres
Ju kuldjed tähed hiilgavad,
Kui walged pilwed, päikse weres,
On roosi-karwa ämarad
Ja pehme õhtu õhk weel kiigub
Mu mõtte ümber hellaste,
Ka kõrge tammik tasa liigub,
Tad wärwib eha kullane.

Siis minu waim ei wiibi enam
All, kurwa kärinate sees,
Üks ijamaa, mis kaunim, kenam
Tal särab, hiilgab silma ees,
Ja unde ilma, noorusel,
Ta linnu kombel soowib siit;
Ei kõrge pilwe kinkudele
Weel löpe igatsuse sõit.

Ja ah, kui armas mõte sinna,
Seal kaunis, kallid kõndida!
Hing soowib igaweste minna
See õndsja maale hingama,
Kus läbi kõrge lillemetša
Käib elujõgi kohades,
Seal Jumalate trooni otša
Kõik ümberringi helduses.

Sealt lahke ilma ime ilust,
Sealt kauge, taewa kodudest,
Sealt püha palmipunde wilust

Ei tuleks waim mul igawest,
Oh aga mullaline wõimus,
Mind alla hüidwad elu wäed,
Sest tunnen nõtrust omas waimus
Ja õnnetuse küttes käed! —

Ei taewa kandle kõlin jõua
Mind tõsta surma sügawast,
Ei igatsuse siiwad jõua
Mind rahumaale mürinast:
Tee läheb läbi muldse haia,
Tee — läbi külma kaljude,
Õnn wirwendab su waimus kaa,
Et sa ei wäsiks, inime!

Elu hällipaik.

Paul wiis mu waated sinna randa,
Kus seisis lord mu hällipaik,
Paul kinnitas mind kurba kanda,
Sest uinusin seal kaa waik.

Oh mis mul paistab kurwal fujul
Siin kauge elumere peal?
Kõik minu soowid surma-ujul
Ja uppun'd igatsuse heal!

Kus jäänud lootus', lusti laewad,
Mis koidul kiiksid laen'te wäel
Ja elutormi wastu jaiwad
Kül ehitatud kindlal kael?

Ei paista waates wastu eha,
Mull' kaugel lipu, purjupund —
Kõik neelan'd möllaw maru-wiha,
Kõik matnud lootsiw laine-haud!

Waim ainu üffi peasnud ära,
Siin rööwli rannas kurb ja waiß,
Ta kuuleb kaugelt laente käre —
Siin seisjõs fõrd mu kätkipaiß;

Siin seisin röömsas, läik'jas laewas
Ma suure õnne hulgaga,
Mu ümber waißne ilm ja taewas —
Kõik näitas õndsalt puhkama.

Müid kõik on tuul ja maru matnud,
Ei enam röömu, seltsilast,
Ja tormipilwed taewast katnud —
Kes keelab loodust määsamast!

Üht aga unustus ei kata
Siin rööwli rannas muiste waiß —
Mu elumere haud ei mata:
Siin seisab fõrd mu hällipaiß!

Mõllemine.

Mis võimatu, seda ei ole mitte sündinud,
Mis võimalik, on tulewiku sülle matetud,
Sellepärast pead sa, oh inimene, m õ t l e m a,
Muidu paneks sind paari lojussega ;
Ja tõsidust ei leia ilmaegi sinu silm,
Sest walet armastab ka kõige õndsam ilm.

Minu mõrsja.

Nunades ju õhtu päife
Lääne rannas looja läab,
Minu mõrsja leinaline
Pime ööde hõlma jääb !
Kaugelt kuulen armu heli,
Udumäedelt ulvamist :
Seal ta kutsub, kallid süda,
Achstufest abilist !
Kuula, wiimne walutisa —
Igapõlste kadund mõit !
Kes sealt läbi uhke udu
Talle abilitseks sõit ?
Kuningas on tulnud alla,
Alla tulnud taewa jõud,
Nüüd mu armukene peaseb,
Tühjaks jäänud surma foud !

Süda, jaada talle vastu
Hõiskamise helinad,
Vaata, kuidas Lääne laenil
Kuldseid õnned kiiguvad.

Minu armukene astub
Mööda kallast maha mäest —
Taewa jõud on teda peastnud,
Armetuma surma käest!

Päikene.

Heal tõuseb ta ruumi suures, finises saalis
Mäed ja metsad paistavad purpuri-puna maalis,
Ja taewas jumestab tema peiuliku palge ees,
Tähed kahwatavad häbelikult tema kuldse sära sees.

Ta on näinud Jumalat ja ennemuistsed ajad,
Tema koidupuna on kullatanud Taara altariid ja majad,
Ja tema kiired kuulsiid Wanemuise laulude helinat,
Kui nad Taara metsa tihedat latwa kuldama tuliwad.

Kui tema peiulik film ilmade otja waatab,
Kui tema oma armastust lume sügavuse sisse saadab,
Siis ärkab pikalisest unest loomade liid,
Ja surma õõ seeft tõuseb üles naeratades lilledes riid.

Oh inimesed! tundke tema armastuse suurust ja jõudu,
Tundke tema kallast ilu ja sinise merelist sõudu,
Tundke üle kõige tema tegijat, armsat ja suure,
Ja igatsege siit sügavusest waluga kõrgema päikese juure!

Elu-sõit.

Hewadise koidu walgel
Läfsin lustil laewaga —
Õnnelikud, rõõmsad palged —
Elumerde mängima.

Peegli palgel waitne wesi,
Punas kaugeft kuldne maa,
Tõtsid sinna tafakeft
Soowid igatsustega.

Aga kui ju kuldne lüha
Lätkis ligi silma ees,
Tõusis hirmus lange lüha,
Mäsfamine mere wees :

— Paksud tormipilwed tõusid
Kauge taewa kaaretest,
Üle maa ja mere luusi'd
Eksitasid laewakeft!

Walges wahus mõttemeri
Lõõtsus, müriſes ja lees,
Ja mu rõõmsa ranna wari
Wilkus sügawuse sees.

Igatsuse idadesse
Ei mind toonud tuulehoog!
Külma kalju rahnudesse
Weeretas mind laentewoog!

Pinnuke.

Kuldne koidufuma, kaugelt
Ärata mu lindu sa,
Ärata ta taewa laugelt
Uuest jälle hõiskama!

Alles õitseliste tuli
Wagal õhtul wilgub nüid,
Aga künnilinnu heli —
Ammu wiimast korda hüid!

Alles kiigub koduilmast,
Eha paistel pärnapuu,
Aga tema haljast hõlmast
Lahkund tuttav linnu suu! —

Wagad — wainud, metsad — koleb,
Ei siin keegi tröösti meid,
Pinnukene, kus sa oled?
Unustasid ära meid?

Kaugel halli udu süles,
Taewa piiril tudub ta!
Kes ta äratab veel üles
Elu wainul wõitlema? —

Kuldne koidu kuma, kaugelt
Ärata mu lindu sa,
Ärata ta taewa laugelt
Uuest jälle hõiskama!

Eha ajal.

Ju päike weereb, waob,
Ja kuldne ilu kaob
Siit taga taewaste:
Weel wilgub paiste-wari,
Ja hõbe tähte-kari
Ju tuleb taewa wainule.
Jlm oota, ole waga,
Seal taewa piire taga
Sul rahu-riides öö;
Ja lendes tuleb üles
Ja kiigutab sind süles,
Siis löpeb waew ja ilma töö.

Hing, nõnda üksford kaob,
Su elupäike waob
Siit surmariigisse;
Öö, hirmus öö sul jõuab,
Sind igaweste nõuab
Siit paksu, pime unele!

Oh kallis ohtupäike,
Laf' wirwenda su läike
Weel minu waimu-maal;
Laf' kõige kõrgem mõte,
Et öö mul tuleb kätte,
Siin meeles seista eha a'al?

Themise töö *)

Kui jumalad weel hallis udus
Maailma rajal riidlemas,
Kuu päil'sel' kosja-kindaid kudus
Ja igaweste kahwatas,
Ning maa ja taewa tule-wägi
Üht hirmust sõda alustas ;
Sõ tähte hiilgw'aid filmi nägi,
Mis sünd'sid tulepisaras.
Siis tõusid kustumata kaibed
Ja palwed pime ruumidest,
Et Themis tõmbaks wahel waibed
Ja lahutaks neid igawest.

Büha palwe lendab
Paksu pime sees,
Wiimaks kindlast seisab
Kohutjärje ees.

Seal ta, Themis, istub
Oma trooni ees,
Kurwalt, üfspäini
Ilma nurga sees !

Tema kõrwal tekid
Märja mulla peal !
Esimeses — õigus,
Teises — wale-heal.

*) Õiguse jumalanna muistsel Greetamaal.

Kui ta äkist kuuleb
Loomu' ulunaid,
Lahutama tõttab
Tüüts jumalaid.

Kaugelt sinna sõuab
Tuuletiive sees,
Aga, oh mis hirmus
Pilt tal paistab ees!

Tulepilved käivad
Keerus, kohinal,
Murdwad hirmsa wäega
Suitsusamba all;

Pisarate puistus
Tähte-riiki teeb,
Sügavus ja kõrgus
Tulemeres keeb.

Ruttu Themis tõmbab
Laia tekifest,
Laotab ta läbi
Tule-jõgedest:

Hele paistus pimets
Suigub selle ees,
Jumalate kisa
Kõlab udu sees.

Aga oh, kuis teda
Täidab ekslik hüid:
Ta on wale-waiba
Wahel' tõmban'd nüüd!

Ilm on wait ja waga,
Aga pime ka —
Kogemata efsil
Saalest nutab ta.

Nüid warjab waib, mis wainu üle,
Mis lahutas seal jumalaid,
See waib on must, on must ta süle —
On — mis sa usuks nimetad.

Kõik hinged waiba pimes püues
Nüid saamad osa pettussfest
Ja rändawad ta wale-üues —
Kas rändawad seal igawest?

Elumere peal.

Mu kaunid, kallid, kuldised päewad,
Kus läh'te lendes nüid mu käest?
Kus elutorm wiib lustilaewad?
Kus ruttab noorus kõigest wäest?
Kes saugel punab õhtu eha
Kuld wiirud taewa sõrwadest,
Wist sinna randa tormiwihha
Mul juhüib laenilt laewukest!

Zu heledaks läin'd lahke pale,
Ei läigi lusti tema pealt,
Ting loidutäht läin'd langewale,
Ei mõttemäe peal rõõmuhealt.
Külm argtus seal, kui furnu wäli,

Mu õnneläike lõpetan'd
Ja elutalwe külmarwali
Mu waimustused wangi pan'd!
Kül laagle kumbel lendab läbi
Laew laente kõrgeist mägedest,
Sest teda sunnib seisu häbi
Ja tormiwägi ülewest;
Waim, noorus ist'wad tüiril waga,
Neid ehmatab nii lendaw käik,
Ja paksu pilwemüri taga
Su ammu kustun'd päikse läik!

Sit waates tagasi weel sinna,
Silm öö ja paksu udusse
Näeb maha jääma noorus' linna,
Ta kuldsed tornid kaugele!
Weel kostawad sealt kaugele kõrwa
Mull' armu mängid magusad
Ja kustuwad siis taewa kõrwa,
Kus kõik mu õnned hingawad.

Ah kui weel alles rõõmsal rannal
Ma kõndsin koidu-paiste kääs,
Kui alles õitsid minu rinnal
Kõik armud, ilud wagas wääs,
Siis arwasin, et igaweste
Mu ekulaew ei liigu siit,
Et foil weel kumab armsamaste
Ja õit'wal õitel õhkub niit!

Kui aga rõõmsa ranna wilu
Mind hüdis, kutsus kaldale,
Siis paistis silma suurem ilu

Mull' üle laente-mägede:
Sest alustasin suiša sõitu,
Mis ilusama ilma kâis;
Nüüd marumänd on saanud wõitu
Mul end'ne rand weel üksnes näis!

Elu haawad.

Kui effiline elusaatus
Su hinge sisse haamu lööb
Ja tulewiku õnnetaewas
Kõik auu ja hülget ära jööb;

Kui fuldset lootus' koidukuma
Su walupilwed warjavad
Ja taga pilwi, häbiorus,
Sa seisad, valgil pijarad —

Siis jälle ennast uuesti heida
Sa elusaate sülesse
Ja niiskeid, nutu-filmi tõsta
Weel igatjedes ülesse.

Seal näed ja, kuidas kõrgel kätel
Aeg häbipilwi ära a'ab
Ja sinu surnud, walus süda
Lut õnne, rahu, rõõmu saab.

Siis jälle õnnetuše orgu
Sull' sinab taewas tähtega,
Ja pimedamas hinge põhjas
Lööb fuldne leef sull' loitama.

Ja nõdra inimeste naerud
On wäsin'd, otšas, hingamas,
Sest sinu efsituse süüdi
Aeg — kõrgem käsi — kustutas.

Kas igaweste kust'sid ära
Nad tulewiku taewastes? —
Oh küsi kõrgelt, ma ei mõista,
Ma wastaks sulle unistes!

Korsika.

Ja sünnitasid poega,
Oh kuulus Korsika,
Kes oma fuldse mõega
Wiis üle ilmamaa.

Ta laias taewa wõlwis
Wõit' taja tõusjeda,
Lõi wälku wainupilwis
Ja — tuli rutuga.

Kes julges nüüd su poega
Weel wiita wõiduteel,
Kui raske, raudse käega
Käis Gallilaste eel? —

Ta fuldse mõega järel,
Kust läbi lõikas ta,
Jäid riigid, linnad warel'
Ja meri kohama.

Kül püüdsid vastu panna
Tall' mitmed miljonid,
Kus aga tõstis kanda,
Seal surma uinufid.

Ja laial, walgel lipul —
Kõik riigid hulgani —
Mis seisis torni tipul
Tall' rahust räägiti ?

Ja muistsed Rooma pojad
Tal laulsid õnne-wiit,
Ei jäled were-ojad
Neid hirmutanud süit,

Seft mustal wäljal weres,
Kus juifun'd sõjasõit,
Seal õitses priius järes —
Oh õnnis — õnnis wõit !

Korsika kalju kaldel
Nüüd laened leinawad,
Ta riigis, linnas, waldel
On mõtted amarad :

Kas peaks kaljupõues
Weel waimu õhkuma,
Kes terwes taewa õues
On ära wõitmata ? —

Nüüd Bahemeri mõttes —
Ta kuulab tafaste
Ja laene weereb tõttes
Gallia rannasfe.

Buuri sõda. 1900—1902.

Seal lõuna maadel, Aafrikas,
On Buuri rahwas wõitlemas.
Kus pilwe-fõrged rahu mäed,
Seal werest tilguvad ta käed!
Kes rikkus rahu meie a'al
Seal wanal wabaduse maal?

Ta kodupinna rikkus — fuld
On sütitanud sõjatuld,
Ta warandust ja fullamäed,
On rööw'ma läinud ahned käed,
Müid waga weri woolab seal
Ja ilmas liigub leina-heal!

Salk laewu sõuab mereweel —
Seal sadatuhat sõjateel,
Nad sõudwad sinna Britti maalt
Ja ristiusu rahwa ra'alt,
Neil wabadus on keele peal
Ja südames on rööwli-heal.

Müid woolab weri, raiub raud —
Seal rööwijal on surma haud!
Sa langed wõera pinna peal,
Sul wiinne oja — wande-heal,
Ja seda kingib läikiv fuld,
Mis sütitanud sõjatuld!

Kül walitsed ja mered, maad,
Su käsku ilmad kuulewad,
Kuid wabadus ei karda sind,
Tal terasest ja rauast rind;
Ei õigus kohku ilma sees,
Ei kohku Britti trooni ees!

Nüüd ära kiitle, ilma-riik,
Et wõitmata su oda, piik:
Sind peksab Buuri talumees
Et oled püsti häda sees —
Waat', siin on wabaduse jõud
Ja nägemata waimu nõud!

Oh Buuri rahwas, wõitle ja,
Sull' wõitu soowib ilmamaa!
Sa wõitled wabaduse eest,
Ja lähed läbi tulest, weest;
Sa langed oma rahwa ra'al,
Wõid surra wabal isamaal!

Trooja waretel.

(Greeka-Türgi sõda.)

Kas näete Trooja suitsufambad,
Mis üles tõuswad taewani?
Kül häwitafid ajahambad
Nüüd leegib, loitab unesti.
Maailma rahwad seisma jääwad
Ja wangutawad kurwalt pead,
Ka laewnifud, kes merel lä'awad,
Ei suuda talle soowi head!

Su õnnetäht on langen'd maha
Ja uppun'd aja meresse,
Ei muistne kuulsus tõusta taha
Kui ilumärk maailmale.
Kus enne sinas Helle-meri
Ja kullas koitis kodupind,
Seal woolab waba rahwa weri,
Ja toores rahwas rõhub find!

Miks lõdwaks läinud fanged käed,
Kes olid jumalate tõust?
Kas kõrged kapitoli mäed
Ei jutusta sull' muistsest jõust?
Sul on ju õigus, kindel kohus,
Oh hüia appi jumalad,
Sa oled suurel surma-ohus,
Miks wägilased magawad?

Oh kuidas see mu südant koidab,
Mu waimu walus keema a'ab,
Kui kawalus ja kurjus koidab
Ja ülekohus wõitu saab!
Kül oma riisujate süles
Ju aastasajad ohkad ja —
Nüüd maa ja taewas tõusku üles
Sull' tulgu õigust tegema!

Ja kui ja nüüd ka langed alla
Ning aastasajad suigud weel,
Sa peased ükskord ikka walla
Ja õitsed tulewiku teel.
Nüüd koidetakse sinu käed
Kül ahelasse aegadeist:
Su eennemuistseid pühad mäed
On siiski sinu igawest!

Oh kallis rahwas, kallis sugu,
Kui raudne süda sull' ei löö,
Sind tõstab siiski ajalugu,
Su määramata tarkus, töö.
Ka minu waimu kutsub kaugelt,
Kaastundmus, kaugelt kutsub ta,
Sest soowin sulle eha laugelt:
Oh kosu, kaswa, kallis maa!

Soowid.

Teil tulgu õnne ülewest
Ja armu-wihma pilwedeest
Et elu lustil, lendes lä'äks
Ja kewade teil' festma jääks.

II.

Kui sõprus sigis südamest,
Siis festku tema igawest.

III.

Õits'wad öied õits'ku kallil kaasal
Glu kuldsel, kewadisel kuul,
Ja su armu lehisewal aasal
Laulgu lahkest' iga linnu huul!

l. 1771A

VII. osa.

U s u d.

Kõit usklikud siin ilma sees
Du nagu kalad merewees:
Seal seltsid üle tuhande
Ja meri on üksainuke!

Mad sinna täna ujawad
Ja kõikidel on õiged kaad —
Kuid meri kohab tajakest,
Käib üle kõigist kaladest.

Uff — meri, sina — kalake,
Kes effib lainest lainesse —
Kuis võid sa kää õiget teed,
Kui ääreta on mereweed?

Merel.

Paevnik, kuhu sa mind jõuad
"Mäsfulise mere peal?"

"Sinna, kus sa randa jõuad,"
Kostab vastu kipri heal.

"Aga rand — kas ta veel laugel,
Mis mind seal on ootamas?"

"Bilk mul viibib taeva laugel —
Kaljud sala sügavas."

"Pööra ümber koju poole,
Meri mäsfab maru-hoos!"

"Anti elus sind mu hoole,
Võime surra ühes koos."

"Koidu piire juba puhas,
Taevas selgib pilve all?"

"See on ainult ühes kuhas,
Mitte meie ligidal!"

"Tõstame nüüd tänus käed
Beastja poole ülesse?"

"Kaugelt alles randa näed —
Weel on meri mäsfune!"

K u i.

Kui mõistaksin ma mõelda,
Mis elu sees saab juhtuma:
Kas tallan rada lillelist,
Või astun läbi ohatist.

Kui mõistaksin ma mõelda,
Kuis eluots saab olema:
Kas kodu-mulda maetakš mind,
Või jahhtub võersil wäsi'nd rind.

Kui mõistaksin ma mõelda,
Kuis waimuilm saab olema:
Kui palju tõe luuledest
Ma leian eest ja ülewest.

Ku mõistaksin — ei mõista ma,
Waid pean lep'ma luulega,
Sest tulewiku wärawad
On luffu pandud, tumedad!

Igawene aeg.

Kus on mu igawene kodu —
Ma küsin seda eneselt —
Ei tule mulle kindlat kostust
Mu meelest ega huuledest.

Kus on mu igavene kodu,
Ma küsin kuu ja tähte käest —
Nad on nii wait ja käiwad kindlast
Ja hiilgawad Jehoowa wäest.

Kus on mu igavene kodu,
Ma küsin päik'selt särawalt —
Ta piirab põhjamata kaugel
Ja leegib taewa wärawalt.

Kus on mu igavene kodu,
Ma küsin loojalt Jumalalt —
Ta kostab : rändaja, miks nõuad
Sa seda nõnda sõgedalt !

Su hingeõht läis minust wälja,
Su waim on minust osale :
Oh tule tagasi mu juure
Ja ühenda end uueste !

Müüd mõistan ma, et Isa juures
On minu taewas, kodumaa !
Maailmad täidetud on temast
Ja täidetud on taewad ka.

Asjata !

Ei jõua küsimisi sõita :
Kus kohta hing jääb elama,
Ma süski tahaks kindlast sõita,
Siit kõrgemale lennata.

Igawene aeg.

Igawese aja pimel piirel
Suured ilutsused säravad,
Aga minu mõtted, igatsused
Ei sealt leia uft, ei wärawat.

Ütle mulle, inimene, kesse
Räägid tulewiku taewasteft;
Kas weel kangel surmariigi süles
Veietakse usu-tähekest?

Kas weel igawese aja õues
Teretawad elumõtted mind?
Kas weel külmas hawa siiskonnas
Hakkab tult' ma ära mädan'd rind?—

Oh ma oleks õnnis, ütlemata õnnis,
Kui weel lõpeks haud ja igawus,
Kui weel usu kuldjed unenäod
Oleks enam kui üks jampsitus!—

Igawene aeg ei lõpe otsa,
Igawene aeg jääb igawest,
Elu kasuks — seda mõtlen mina —
Betetakse palju inimest.

Ära wõta.

Ära wõta usku ära
Terwe toore ilma käest,
Siin on alles wäga wära
— Peasta wana kombe wäest.

Las' weel lend'wad aastasajad

Taha selja, surmasse,

Eiis wast tulewad ju ajad,

Lõpe muiſtſe mängile.

Olgu usku rumalatel,

Teadus targa tundjale,

Ilma — ilm on jumalatel

Jgawene wõlglane!

Paradiis.

Raugel, aja-rüpe esi-rajal,

Seisab õnnis, püha paradiis,

Seisab Adam hõiskades ja nuttes,

Runi ingel teda wälja wiis.

Wennad, need on nooreilma mängid,

Mis on sündin'd muiſtſel jutumaal,

Tõsitudse tagaotsimised

Rahwa lapsepõlwe pimel õõl?

Jumal — waim, sel pole luud, ei liha,

Ei ta põrmus aeda ehita,

Ei tal ole inimlikka kása,

Millega ta tegi Adamale.

Rõrge Jumal, kes kõik enne teab,

Teatufi ei otsi nõdra käest,

Ei ta ütle kadelt Adamale:

Hoia ennast, hoia kõigest wäest! —

Peaks muisteilma jutud jääma
Kindlaks taewaliku tõe ees,
Siis ka tark ja wägew ilma Dooja
Dleks nõder, efsiline mees.

Aga tema töööl ei parandusi,
Sest et meister — waim ja täielik,
Ei ta kiusa nõtre proowitusel,
Sest ta teadmine on lai, pikk.

Rahwa noorus, ilma lapsepõli
Selle põlwe püha, waga wiis,
Seda usu palawiku jamsus
Nimetab nüüd püha paradisi.

Minu mõtted.

Ma püüdsin õigeid mõtteid luua
Ja tõe ilmal' ilmuta,
Mis luulewäljal wõisin luua,
See sündis kawaluseta.
Maailm ei mõistnud minu aimu,
Ei mõistnud minu luulekeelt,
Ta külwas mulle lausa laimu
Ja mõtles, et ma efsin'd teelt.

Ja siiski minu südamesse
Need mõtted jääwad mullani,
Mis palmisin ma ridadesse
Ei lahku minust surreski:

Ma tõstan kõrgeks tõetaewa
Ja üle kõige jumalust,
Ma põlgan kombelikku waewa,
Ma wihtan pettust, rumalust!

Su rajad udulisel wäljal
Du keerulised, kõwerad:
Seal ränd'ja ekkib tõe näljal
Ja otsib selget hallikat.
Sealt aga tõe kadun'd suutu,
Kus omakasu luningas —
Kes julges komba külge puutu,
See ekkinud on Jumalas!

Mu usk on armas Isa taewas,
Mu hüie ilmas — isamaa!
Need trööstigu mind elu waewas
Ja saatku mulda magama!
Taj' sajataada wale-huuled —
Ma püüdsin käära tõe teed —
Mu haul nut'wad taewatuuled,
Neil pisaraleks kaste-weed!

Reede in kassuafes lüde
 Kinnib Soojä lüde
 III. Kriisi Kriisi Kriisi
 Kriisi Kriisi Kriisi

VIII. o s a .
 Kriisi Kriisi Kriisi

Õunesoowid.

Õnn on nii muutlik nagu tuul,
 Kui ilmad kewadisel tuul;
 Soow seisab meie huuledel —
 Kõik wõim ja wägi saatusel:
 Kui soowid õnne sõbrale,
 Siis saada palwed ülesse.

Õnne x. x.
 Kriisi Kriisi Kriisi
 Kriisi Kriisi Kriisi
 Kriisi Kriisi Kriisi

Keisri Majesteedi Aleksandri III.

Kroonimise pühaks, 15. mail, 1883.

Kuula, kuidas pühalikult kiik'wad
Kellad kuldseis kirjuis tornides,
Waata, kuidas rahwalaened kiik'wad
Moskwa poole usu kartuses:
Weneriik on täna pulmaehtes,
Kihlab ennast uue Tsaariga,
Sest on Kremli tornid lipulehtes!
Rahwast woolab sinna otsata.
Hõiska, wõitmata Wenemaa:
Huraa, huraa, huraa!

Weneriik on rööwli häbiks saanud
Jälle Tsaari oma järele,
Ilma Looja, walitseja a'anud
Omad asjad wäga targaste:
Rahus seisab kõrge taewa-süle,
Rahus rändab rahwas mulla peal,
Rahupilwed Weneriigi üle —
Kuldne rahu lehwib siin ja seal!
Hõiska, wõitmata Wenemaa:
Huraa 2c. 2c.

Hõiska, Wenemaa, — ju muistsel järjel
Istub noor ja wahwa, wägew Tsaar
Wii tall' tänuohwrid kuldsele järjel --
Nüüd sind walitseb üks kallis paar!
Selle Keisri paari külwi-kätel
Saawad riik ja rahwas õitsema,

Nende elu kofutawal lätel
Kingib Looja lõikust olfata!
Hõiska, wõitmata Wenemaa:
Huraa 2c. 2c.

Wene Keisri kuldsel trooni jalgel
Kummardawad põrmus rahwad, maad,
Algmisest ei ole taewa walgel
Tõusnud riiki suurt, nii wägewat:
Tsaari päralt terwed uhked ilmad,
Mere sügawused, kõrged mäed —
Oh kui walwsad olgu tema silmad,
Oh kui wahwad, kindlad tema käed!
Hõiska, wõitmata Wenemaa!
Huraa 2c. 2c.

Silm on wäsin'd püha Moskwa läikest,
Tundmust, hinge matab imedus:
Kremlis paistwad tuhat tule-päikest,
Peletatud öö ja pimedus.
Ilma kuningad on ehmatuses
Sadan'd Tsaari ette põlwili,
Toowad talle andeid alanduses
Koidu piirelt kuni ehani!
Hõiska, wõitmata Wenemaa:
Huraa 2c. 2c.

Rešet kihinat ja kulla sära —
Kuule, Gesti rahwas, rõõmusta —
Majesteet ei unusta sind ära,
Mõtleb sinu peale armuga.
Sest sa oled truu, ja Gesti veri
Jookseb rõõmsast kalli Keisri eest,

Kui ta wästu pime põrgumeri
Kutsub wõitlusele wahwat meest.
Hõiska, wõitmata Wenemaa :
Huraa 2c. 2c.

Kremli tornist kustub kuldne sära,
Moskwa uinub rõõmsa rahusse,
Milionid sõit'wad jälle ära
Rauge kodu taewa kaartele.
Siin ka lõpeb minu laulu-lugu
Südamliku õnnesoowiga :
Ela kõrgest, kallis Reisirifugu,
Ela, igaweste elaja!
Hõiska wõitmata Wenemaa :
Huraa 2c. 2c.

Professor Köhler'ile.

Kui sulle eluhommil toitis,
Sa sünd'sid kuulsas Sakalas,
Sind eite õrnal rinnal toitis
Ja hellal kätel kiigutas,
Siis hingas alles udumöödes
Ja unehõlmas Gestimaa,
Ei julgen'd keegi orjaöödes
Su rahwast unest ärata.

Seal kandis elusaate-süle,
Õnn tasafeste tõstis sind,
Koit kumas kõrges sinu üle —
Sind kaisutas ju wõeras rind.

Sul siiski seisid kodukohad,
Su wen'de walu südames,
Su Sakala maa õits'wad luhad
Ei kadunud sealt iganes.

Sa astsid tulist rahwatööle
Ja wahwast wõitlesid ta eest,
Ei iial jätnud wõitu ööle,
Sa armastasid Eesti meest.
Ei selle juures elus nõudnud
Sa waewapalgaks tänukeelt,
Ei ole ilmas pöördä jõudnud
Maailma marud sinu meelt!

Kell' on nii puhas, waga nõue
Nii ilmasüita elukäik ?
Su elu woolab Eesti õue
Nii tasafest' kui taewa läik ;
Sa oled truu ja oled waga
Su isamaale, Keisrile,
Ei ole sinu hinge taga,
Mis alandaks sind põrmusse.

Et meie rahwa hulgast mõned
Sull' tänupalgaks laimu loon'd
Ja nende kirjad, nende kõned
On hullustusi ilma toon'd,
Sest ärgu sinu kallid meeled
Weel sajatagu Eesti werd :
Mill' lõp'wad ilmast kurjad keeled ?
Kes juhib hullustuse merd ?

Mu Eesti rahwas rinnus kannab
Su nime hiilg'wa tähtega,
Sull' hinge põhjast tänu annab,

Sind laiseb kõrgeft elada,
Jah, ela, õitse, kaswa kaua,
Sa Taarapinna tammepuu!
Sa ait'jid murda orjaraua
Sind kõrgeks kiidab rahwa suu!

Emajõe ööpikule.

Mu linnuke, miks leinal hüiad
Seal kauge koidu kaisu sees,
Kas koju tagasi sa püiad,
Kui sageft ohkad filmavees?
Kas ida-taewa kuldised kaared
Sind magusast' ei meelita?
Eks rohelised mere saared
Sul ole armas kodumaa?

Ma kuulen leina-laulu halet'
Nii tihti kõikwat taewa all,
Ja elusaate waga walet
Siis sajatatud sügawal!
Need healed rõhuvad mu rinda,
Mu südant otse surmawad,
Need healed kostwad kodupinda,
Kui hauakella helinad!

Oh linnukene, miks sa wõtsid
Siit kallist kodust lahkuda,
Miks mullalise sülle tõtsid
Kui taewa päralt olid sa?
Sa jätsid maha kodukohtad,

Su tähtis taewa iluga,
Kõik Gesti mäed ja orud, luhad,
Ta murmed nukralt leinama!

Koit alles puistab puna kulda
Siin kewadisel diekuul,
Kuu külwab oma kollast tulda
Weel Gesti Emajõe suul,
Ja Taaratammil liigub lehtes
Nii waifne, püha, tasane,
Sind ootab ennemuistses ehtes —
Kus wiibid, wäsin'd linnute?

Oh et weel korra koduõues
Su taewa-toonid tõuseksid,
Siis kannaks tuhat õnne põues
Nii palju Gesti südamid!
Sind aga kõidab kange fida,
Mu linnukene finni seal,
Kus tihti kuldne pilwerida
On punetawa taewa peal!

Wirtu laulinule.

Kalewite laste kodu!
Kaua seisid kõlata:
Laulu olid ajad wiinud,
Hirmsad ajad hingama!

Palwetades taewa poole
Waatas waga rahwa filmi:
Oh et hakkaks meile jälle
Koitma läinud laulu-ilm!

Kalju laste pühad palwed
Tõusid peale pilwede,
Tõusid üles Taara kotta,
Seal neid kuuldi heldeste.

Sulle, laulikule, anti
Kõrgest kodust käsku siis,
Anti kätte kuldne kannel —
Wanemuise enda wiis.

Siis sa män'gsid neile lugu
Ennemuistse iluga,
Lapsed ligidalt ja kaugel
Tulid kõla kuulama.

Kalewite kodus lauldi
Enne kül ju mitu wiit,
Aga neid kõik kaswatanud
Oli wõeras õhtu niit.

Sulle, suure laulikule,
Wõerad wainud tundmata,
Laulu hallit sinu hinges
Ühendud on taewaga.

Sest ka taewalikud healed
Tõusewad su kandli seest,
Sest ka sinu suured mõtted
Jääwad warju mitme eest.

Tulew põlw saab kätte saama
Ütsford kõik su saladust,
Saab sull' auupärga andma,
Kiitma sinu jumalust.

Laula siis sa, kallis laulik,
Laula palju, palju veel!
Ärgu iial waiki jäägu
Sinu kuldse kandli keel!

Professor Dr. M. Weskele.

Raasani ülikooli peale minnes,
25. Aug. 1886.

Ära lä'äd ja isamaalt,
Ära äit'walt Eesti ra'alt,
Elusaatus kutsub sind —
Veinama jääb kodupind!

Meil' ja palju laulu löid,
Waimuwara ilmsiks töid,
Harisid siin emakeelt,
Elustasid Eesti meelt.

Ei sa puhkan'd päewal, ööl
Wäsimata olid tööil,
Meeles seisis isamaa,
Higistasid palgata!

Ei sa teadnud uhtusest,
Armastasid inimest,
Riusest, wiha laimdusest
Läksid mööda tasakest.

Mine, kallis laululind:
Kõrge keiser kutsub sind,
Kutsub auu ja armuga
Oma rahwast harima.

Kui seal kangel wderal maal
Kuldse koidu, eha a'al
Kuju poole waatad ja
Põhjatuma armuga,

Tuleta siis meele sa :
Wenad oot'wad armuga,
Saatwad sulle terwisi
Taewa pilwil alati !

Õnne laulgu linnuhuul,
Terwist wiigu taewatuul
Kuni jälle kodumaa
Teretab sind rõõmuga !

Koidulale.

Jä särad päikse paiste eel
Ja õitsed kewadisel teel,
Kus loodus lugud laulaks loob,
Seal juwi tõeste wilja toob.

Sul Wanemuine astub ees,
Ja õnnistas sind hälli sees,
Sest waitib laanes linnu heal,
Kui sinu kõla kostab seal.

Kui teised luusil Taaramäel,
Siis hoiskad sina taewa wäel,
Sest waba tiirul tahan sind
Ma kiita, kaunis lümmilind !

Ma olen kurb ja unine,
Kui sinu heal ei helise,
Ei jõua vota, kannata —
Oh laula ilmad õitsema!

Sakalale.

1878.

Ma teretan sind, Eesti päike,
Ma teretan sind, Sakala!
Sa saadad oma kulla läike
Nüüd särades ju üle maa.
Ja sinu soojus, ime ilu
Du tungin'd musta taewasse,
Ta peletab siit ööd ja wilu,
Kõik udupilwed kaugele.

Oh wäga kaua kodu-öues
Sind, päike, ootsin tõusema,
Et omas igatsewas pöues
Sind hellast wõiksin kaisuta.
Ei kerkin'd taewa kaarel koitu —
Külm, pime igatsejal ilm,
Ei näinud taewas tuleloitu,
Waid ööd ja udu minu film!

Siis kuulsin kõla kodu-öues,
Et päike tuleb, tõusemas
Ja nägin, kuidas koidu pöues
Kuu lumi-walgetš kahwatas.
Nüüd sinu wabal, soojal walgel

Näen sood ja orud särawat,
Sest omal jumalikul palgel
Sa lõhud ööde wärawad.

Kül suur on, päike, sinu wägi —
Ka põrmu paned elama;
Su hauakalju, surmamägi
Nüüd õitseb uue iluga!
Ja surma öö seest tõuseb üles
Noor elu ehtes, hõisates,
Käib kõrgel teedel taewa süles
Ja naeratab seal kõrguses.

Oh Sakala, kas ise tuuled:
Su wana linna warmetel
Nüüd kahjeward jälle tuuled
Ja muistsel kalju kangusel.
Seal tõst'wad waba rahwa waimud
Pead unistades ülesse
Ja mõttes lend'wad nende aimud
Siit üle muitsse mägede.

Nad waat'wad wana wõitlus' koha —
Seal rahu-lilled liiguwad,
Ei ole kuskil surma ohte,
Puu okstel linnud kiiguwad.
Nad näewad wõimust, tarka rahu,
Ja kuidas wana lipu teel
Me pojad wõitnud talwe kahu,
King ühendau'd end Eesti meel!

Sull' soowin elu, soowin sõudu,
Sull' soowin õnne, Sakala!
Oh andku taewas sulle jõudu

Su waenlastega wõidelda!
Kell' sala fihwti odas, noolis,
Neid talla maha wägewast,
Kes waletawad kõrges toolis,
Neil' anna witsu walusast!

Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi maja

nurgakiwi panemisel, 26 Junil 1881.

Mis teewad Sakalamaa pojad
Sii lausa laia taewa all!
Neil rinnus wabaduse ojad
Näis keerutama kohinal;
Neil filmis särab hõiske-hüie
Ja rohked rõõmupisarad,
Üksainus mõte, ainus püie
On ühendanud rahwast, maad.

Sakalamaal on fihlatunnid,
Tall' mõrsja kosja-kindaid toob,
Siit ära lõpmas orja sunnid,
Siin priius uusi aegu loob.
Siin ühendus ja truudus kandwad
Maailma ette enda wäed,
Ring seltslik arm ja sõprus pandwad
Siin juures rõõmul kofku käed.

Ju wäga wanal hallil ajal
Seis' mõrsjapõlwes Sakala,
See aga lõppis katku f ajal
Ja ta jäi leseks, leinama.

Ja aastasajad lese toitu
Ta võera nurgas nuttes söi,
Nüüd jälle ärtab talle koitu —
Kas ta ei rõõmus olla wõi?

Siin, kus nüüd seis'wad wennad, ded
Lut elujõudu, julgust täis,
Siin jooksid wabaduse jõed,
Siin rahwas muiste seltsis käis,
Ja seltsi läbi Eesti rahwas
Sai kuuljaks üle mere, maa,
Kus kõlas Kalewite wahwas,
Seal kõlas auuga Sakala.

Kui aga pimed pilwerümfad
Meil' läänest tuld ja tõrwa tõid,
Kui kodupinna murukümfad
Ta laste werd ja jõudu jõid,
Siis ühendus ja truudus peitsid
Ka une rüppe enda pead,
Ta kindlusega warmeks heitsid
Kõik rahwa leegid, lõffed, head!

Kõik isa-isad panid mulda
Pead jelle mure-mõttega,
Et wabaduse koidu kulda
Ei lapsed iial saa nägema,
Ja waata, nüüd ju päife pead
Meil' tõstab pime pilwewõõst,
Ta saadab meile õnne, head
Ja särab läbi orjaõõst!

Jah, Sakala, su elupäife
Du ime juurelt ärtanud,
Su waenlased ta laente läife

On kahetsedes märkanud :
Ei laula üksi hallid wainud
Su wabadusest tuulehoos,
Waid Eesti lapsed, Eesti kaimud,
On ühel meelel ilmsi koos.

Su Põllumeeste Seltis ja maja
On hiilgwaks täheks tõeste
Et rahwas tunneb, mis tal waja
Ja lesepõlw jääb kõrwale.
Sest Seltsimaja nurga kalju
Ei unusta ma elades,
Kui kül on aja-torm ka walju
Ta seisab rahwa südames.

Ja seda elutähte pannud
On A l e x a n d e r hiilgama,
Su orjaõõsje walgust kannud —
Oh täna teda, Eestimaa!
Weel saawad ida taewatuuled
Su pühal pinnal lehwima,
Sest hüidwad rõõmsast minu huuled :
Oh õitse S e l t s ja S a k a l a !

**Ünnesoowitus kuulsale Wiru laulikule
Dr. F. R. Krentzwaldile**

seitsmekümnenda sünnipäewa puhul, 14. Joulukuu päewal, 1873.

Huur pühapäew, mis idas hiilgas täna
Ei walges taewa-pildis piirab ju.
Kes noor ja siiski igawesti wana —
Tõi isamaale rõõmsa hommiku:

Et wana kofkast, förges õhus keerul,
Me täna waitfelt wõime tereta,
Tall' õnne soowi wiimfel päi'fse weerul,
Ta kotta tulle kuuma tänuga
Weel enne, kui meil õnn saab ehama.

Sa oled palju walguft wälja külwan'd,
Oh meie waimupõllu peremees,
Eht kül on hirmsad tuulemarud ulwan'd
Su ümberringi hullu meele sees :
Sa ifamaa ja Gesti laste ija,
Meid jootsid puhta waimupiimaga,
Sest tõttab täna laulikute lija,
Su laste arm sind see eest tänama
Ja tahab oma rõõmu tunnistata.

Me waimupõld ei enam wilja kannud,
Sest ija-õues õitsen'd hirmus õõ,
Ei pühad pilwed wihma-piiska annud,
Waid nuttu kandis Kalewite töö ;
Sest põgenesid põllult Gesti pojad
Ja saiwad sakfaks ümber muudetud,
Neil kuiwasiwad rinnust armu-ojad,
Mis kõrgeft taewa-taadist kaewatud,
Ei enam oma sugust hoolinud !

Ja laululinnud panid pea puhke,
Eht tõusid taewasiniis tiirlema,
Sest waimulaiskus lendas ümber, uhke,
Kui kataks põrgu pime unega ! —
Ei keegi pannud tähel' päikse tõusu,
Mis koidutuli taewast kuulutas,
Ei julgen'd sõnakefta sellist lausu,
Mis Uffu laugelt ilmast kõneles
Ja taewa maalta meile tulemas.

Alg pärib oma tütre ehtid taga —
Ta küsib seda laulikute käest ;
Ei Wanemuise muistsed filmad maga,
Ta ootab pulmapidu Taaramäest ;
Siin aga norgus seisis neiu palge,
Ei tulnud teda keegi kosima,
Eht kül ta näost noor ja lumri-walge,
Ta siiski teistest taga ehtilla
Ja kõndis harimata kimbega.

Laul waimustatud, waikse wiisidega,
Siin laia linna-laande ekjunud,
Laul, oma uhke, kuulsa kangusega,
Sai püha petjatest süin paelutud ;
Sest õues õitses taewas must ja tume
Ja helin seisis, suitus filmawees,
Ei paistnud ainsa tähefese jume,
Ei läif' mud laia, pime taewa sees
Seal Wanemuise kuldse trooni ees !

Seal sündis, seitsekümmend aastad täna,
Üks Gesti pojukene pimel a'al
Ja kui ta juba willand oli wana,
Siis aimas kurba järke kodumaal ;
Nüüd nukraks löi tal süda noores eas
Ta õe ja wenna õõsid waadata,
Sest läks ta wälja, targad mõtted peas
Neid halwaks peetud loomi aitama ;
Kõik seda selgest armust tegi ta.

Ja et nüüd esmalt halasti neid nägi,
Sest hakkas kirja-kangast kuduma :
Sealt laiad, pikad laulu-tel'id tegi
Ja jutu-knued kuldse äärtega ;

Sest nõeras maa, kui Eesti waimu waatis,
Ta tütre siidi veale filmad löi,
Maailma otsadele kiitust saatis:
Ei ilusamat enam olla wõi!
Kõik seda isa hool ju meile tõi.

Nüüd kallil kottal kullakarwa juled,
Ju tapetud on elu tuulega,
Eht filmist kül weel paistwad taewa tuled —
Ju õhust jõudu otsib huulega,
Ta siiski walitseb weel laulu-walda
Ja waimutöö on tema püham püüd,
Sest tänu, kiitust tema sülle kalda —
„Ea elagu!“ nii kõlab meie hülid
Nii ligidal, kui kangel täna nüüd.

C. R. Pinnutajale

tema pulmapäewaks, 10. talwek. p. 1874

Hõige ilusam ja kaunim pidu
Meelitab mu kannelt mängile!
Pinnutaja kaendlas armuidu,
Tema kuulsas kaendlas, mõtelge!
Eks see pea mu kandle keelte heli
Lennutama üle laia maa —
Hamaa ja laste armsam weli
Mängib lustil juba mõrsjaga,
Elu rahulise rannalla.

Kes siin suures ilma keerus
Leiab ainust armukest,
Selle päike igawest
Paistab, punab elu weerus!

Oh kui alles wara, toidu walgel,
Pätsid armumerde mängima!
Päike paistis ilusamal palgel,
Laew see liikus õrna tuulega;
Neptun oli kuldseid teesid teinud
Läbi laente mustast mägedest,
Sest ju film ei hirmutusi näinud,
Büüdsid õnne elukaugusest,
Purjetaks ehk laew sul igawest.

Armumäsjud, nii kui meri,
Mürisewad hinge maal,
Elu saadab noorus' a'al
Koerustiku waimu kari!

Uga ehk ja wäsitasid enda
Pikal waimu tuiskamise teel,
Ilmasgi ei koitnud kuldist randa
Sinu igatsewa filma eel.
Elu jumalad on jampsi lugul
Noorus' armastuse roosi ra'al,
Kade meel ja mure nende sugul,
Et nii ime õnn on ilmamaal,
Kellest jagesti tühi taewa saal.

Mis siin maa peal, tähte ilmas,
Elu keerul käima a'ab,
Waimu wõrgutusjeks jaab:
Pimedaks jääb meie filmas!

Laew see lendas. Südamete sibe
Oli Pillekaare katkestan'd,
Uga üksford, üksford tuli pide —
Kaugelt sinas soowimiste rand!
Hella film ja palge puna-jume —

Armas Emiline Juuli Tahl —
Seal sull' ütles healekene kume:
Lõp'ku sõit, siin oled rahumaal,
Kuhu igatsefid õit'wal a'al!
Inime lä'eb lustilinna,
Õnnemaale õhtuni,
Leiab lage kaugusi,
Ilmasgi ei saa ta sinna!

Kaldal nüid, ja kaugel selja taha
Laened lafsutawad kurwaste,
Jääwad, igaweste jääwad maha,
Taewaliste kiusud teistele! —
Wagaste sa oled wälja läinud
Pillertaare pühast pallastist,
Noorus-waim on naeratades teinud
Pärga sulle walupisarist,
Kui ta kuulis sinu lahkimist.

Peab elu suurel sihil
Ütsford lõp'ma lusti lend,
Inimene mõistma end,
Wana jumalate juhil!

Uga sadamas, kus õnn nüid koidab,
Teretab sind Taara hõiske-hüid —
Jumalad on kiusul, kumbas wõidab,
Wanemuine kannel kõlab nüid.
Tõsidus on täna wõitu saanud
Glu magusamast märkidest;
Tuhanded kõik selja taha jäänud,
Süles hoiad ühteainukest,
Kes on kallim, kaunim kõikidest.

Õnnis, kes siin suurel sõidul
Kätte saanud sadama!
Seal ta hingab rahuga
Igapäeval armu võidul.
Aga kesse teinud Pärnu pulma
Täna tähtjaks kaugel Kalsjumaal?
Kessee kannud hõiskamise ilma
Ümberringi muist'isel Runu ra'al?
Sakalas ma kuulen lusti-lisa,
Taaramäe peal mängib mõtte tuul,
Kostab õõpikute laulu liisa
Kuni Emajõe viimsel suul,
Keset külma, kurval tormikuul?

Pakub ilm sull' tänu panti
Tõsiseses targaste,
Wõta vastu julgeste —
Taewast mõistust meile anti!

Sinnutajat, Wanemuise lasta
Tõstab kuulsaks, kõrgeks kodumaa,
Tulnud on ta oma wende wasta
Jlusama armastusega;
Surmanud siin Germania madu,
Mis ju näris Runu roosipuud;
Kõõmsalt nägime ta kurba kadu,
Wiimist lõhna warjas ida haud —
Eks su wennad pea sull' andma juud.

Taewa pöue pakub wiha
Maa ja wende waenlastele,
Kustumata kaugusele,
Lõpeb kättemaksu iha.

Päite paistab. Taemas kõrge, walge
Glukölinal on kodumaa!
Seisust toonud meil' ja esialge,
Mõtteid laiendanud lauluga,
Wõlga maksab nüüd ka Wanemuine,
Lämmeküine kuumas leekides,
Glupärga ehib Ilmarine
Armu waikses, wiimses sidemes,
Kurwas, pimes ilmapõhjades!
Jumalate wõim ja wägi
Peaks ta palka maksama?
Mängib meie õnnega,
Kaugemal kui pääl'se mägi!

Ela siis! Ja õitse tõstis korda
Mõrsja hellal rinnal, roosi suul!
Glutorm: ta häbeneb ka murda
Kahte laia toome lillekuul. —
Õit'wad hinged, ma ei mõista mitte
Mõista teile mingit soowida,
Kõik ju olete nüüd saanud kätte,
Puhtaks riisund rõõmu-jumala
Wiimse ühenduse paelaga.

Ringitage lillewaasid,
Tõstke klaasid: Elagu!
Peig ja mõrsja: Elagu!
See peal jooma wiina klaasid.

Leinamine Keisri Aleksanri II. järele.

1. Märtil, 1881.

Heewa kaldalt kõlab kurblik lugu
Kiigist riiki, ilmast ilmasse,
Põlastust täis inimesesugu
Pöörab selga pörgu wõidule :
Põhjätäht on taewast langen'd maha,
Miljonite keskelt kustunud,
Läbi ilma lendab leina-laha :
Wene Majesteet on tapetud !

Kõrge taewa Looja, miks sa lased
Kurjust, õelust ilmas hõisata ?
Miks su päike kuldab surma aset,
Tsaari hauda suure murega ?
Wõid sa pisarate paljust waata,
Mis nüüd walus nutab Wenemaa ?
Eks sa taha meile õigust saata,
Wõta õelust, kurjust nuhelda ?
Oh su mõtted on kui sügaw meri,
Ilma ääre, ilma põhjata !
See meid troostigu, et süita weri
Pidi ülekõhtul woolama !
Mis wõib ussikene põrmus teada,
Kuis su heldus jubib ilmafi ?
Et kõik targaste ja wõtad seada,
Seda usume kõik ometi.

Aleksander Teine, riigi-isa,
Oli kuulus, hea ja õige mees,
Sest ka kadetus ja kuri fiisa
Leekis pime pörgu põhja sees.

Tema hõlmas õnne, rahu, head
Leidis Wene-, weike Cestimaa —
End'sed hirmsad ajad, hirmsad wead
Pidiid rahwa keskelt kaduma.

Otsata on Weneriigi wäed,
Suurem, kuulsam on ta algusest,
Kui ta põhja piirei lume-mäed —
Lehtab lõuna piire lilledest;
Kui ju idas ammu tõusnud päike,
Seisab läänes sügaw, pime öö —
Põhja-taewa wirmaliste läike
Waewalt aimab lõuna tähtewöö.

Selle ilma walitseja annud
Ülekõhtu hirmsal surmal' suud,
Põrgu tormid wärisema pannud,
Maha murdnud tema elupuud!
Elumarud mürisedes lä'awad
Üle tema hauaküngastest,
Iisa, Keiser, head teod jääwad,
Käiwad sinu järel' igawest!

Leinamine Keisri Aleksandri III. järele.

Jälle rõhub kurbtus sinu rinda,
Walust wäsiind, wägew Wenemaa,
Jälle sinu suurt ja püha pinda
Rastetakse pisaratega!

Reisrifojas surm on wõderaks läinud,
Üles tulnud igawesest ööft,
Tsaari waim on üles taewa läinud,
Kõrgemale tõusnud tähte wööft.

Keiser, Sinu suurust nutab taga
Laulik leina-kandli kõlaga!
Suur ja kõrge, kannatlik ja waga,
Kuulus olid üle ilmamaa!
Sest ka ilm nüüd kohkumisel käed
Paneb risti Sinu hana ees,
Keisrid, kuningad ja kõrged wäed
Palwetawad waikselt filmawees.

Sõjad, katkud ammu läilaks läinud,
Rahu järel jänunenud ilm,
Süüta werewalamist on näinud,
Algmisest ju inimese film.
Sellepärast Looja saatis alla
Taewast targa waimu Sinule,
Et sa peastaks sõja-küttest walla
Inimese sugu õrnaSte.

Oh kui hirmus on üks sõda ilmas:
Wennal wenna mõel on südames!
Rööwli leegid lõkendawad filmas
Kel ei wiha olnud elades.
Kurja würsti tujud wõiwad saata
Surma ilmasüüta hingesid;
Naerdes wõib ta werepõllul waata
Kuidas tapetakse miljonid.

Sa ei armastanud were-tüli,
Hirmus oli sulle tuli, raud,
Sinu eesmärk oli rahu-tüli —

Püha oli meile Sinu haud!
Alma rahu seisis Sinu wäel,
Kõigel Sinu walitsuse a'al,
Hinga, õnnis, Jsa paral käel,
Hinga paradiisi rahumaal!

Nagu kottas kõrgel kaljutipult
Jstusid Sa Wene troonile,
Wõim ja wägi liikus Sinu lipult
Üle ilmamaa ja merede.
Oh kui kergelt oleks sõja-kisa
Alma wõinud panna põlema!
Waigistades ütles aga Jsa:
„Ma ei luba rahu rikkuda!“

„Weneriit, oh kaswa, kosu rahus,
„Kaswa fangeks siemisel jõul!
„Ühenda, mis alles seisab lahus —
„Ehitagem koda ühel nõul!“
Need on, Jsa, Sinu rahumõtted,
Keda ilmas kõrgeks kiideti,
Need on Sinu suured ettewõtted,
Mis Su põrmule toob pärgasti.

Müid Sa kannad kuldsel rahupalmi
Uues ilmas, uue riigi ra'al,
Inglid laulwad Sulle püha salmi,
Jgawesel, õndsas isamaal:
Õndsad on, kes ilmas rahu nõudwad
Õndsad on, kes puhtad südamest,
Kui nad Laewa-Jsa juure jõudwad
Kõõmustaske neid seal igawest.

Rahu soovib inimesesugu
Sulle, kadun'd Keiser, wägewus,
Rahu kirjutab Sull' ajalugu,
Rahu palub ristifogudus.
Rahu said Sa jelles ilmas näha —
Rahu laulab minu kandli feel —
Rahu pärga paneb Isa päha,
Rahu — palgaks Sulle taewas weel!

Isa, anna ahastuses abi,
Tröösti Keisri kaajat kallimat,
Soia tema kõrgeid lapsufesi,
Pähi nende silmast pisarad!
Anna uue Tsaarile ka jõudu
Rasket muret wõita südames,
Ringi talle taewalikku jõudu
Käia õndsä Isa jälgedes!

A. Kunileid'ile.

Wanemuise muistsed meeled
Taewast alla tõi su rind,

Tema kuldse kandli feeled
Elustasid wara sind.

Waimu-riigi taewa sõrwas

Läikis ilus laulu foit,

Armsad healed minu kõrwas,

Kuis nii wara jäite wait!

Kuulge! keskel koidusära

Ustus ingel ülesse,

Tema käsul kustus ära

Taewa kaarelt täheke.

Wainud taga tähte taewa
Kadestasiid kurjaste,
Zuhtisiid su elulaewa
Kustumata förgele!

Muusik? — seisab wait ja waga,
Zumalate kallim fink!
Kaugel Taara-hiie taga
Lukus laulu-taewa lirk! —
Taara tammikute keskelt
Kadusiid sa, kallis taim!
Uidab nüid siin ümber keskelt
Gesti laste laulu waim!

Igaweses rahu ilmas,
Waim'e waike piiri peal:
On sul pisarad seal filmas?
On sul rinnus hõiske-heal?
Kes su kodust kannab leina,
Mis mul tõuseb südamest —
Wäraw taga tähte seina
Lukustatud igawest.

Kui fiis waime rõõwli riigist
Hing mul sõnumit ei saa,
Dotab suurest taewa liigist
Teisi koite tõusema.
Kaugel, ida kaare taga,
Kuldseid kiired kiiguwad,
Laulu õõ — ta uhke, waga —
Hing, mis mõttes liigutab?

Ei! oh ei ma enam kuule
Igawest su hinge healt!
Sind ei leia ükski luule

Rusiki ilma wälja pealt!
Mälestus on mulle püha,
Igas tuule ulumas,
Lihiselt kõneleb mul kaha!
Surelik on hingamas!

Ema haual.

Hiiu seisjan palwes waifsette,
Mul tunnistujeks ristite
Et selle mulla-mätta all
Truu süda jahtun'd sügawal!

Mu filmist jooksj'wad pisarad
Ja niisutawad püha-maad —
Ei hella ema kuule sealt
Ea lapsukeste nutu healt!

Ma waatan walus ristile
Ja tõstan pilku taewasse:
Sealt waatab helde ema filmi,
Seal igavene armu-ilm!

Minu armsa wenna, „Birmalise“ toimetaja

Jaan Reinwald'i mälestuseks.

Surnud 28. mail 1900 *)

Wend, su mälestuseks tahan laulu luua,
Tahan kirjutada sinu elust, surmast weel,
Ginge kahetsust ma jõuan üksi tuua :
Miks nii vara suikusid sa surma teel!
Sinu armas kuu seisab ifka minu meeles,
Sinu healt ma kuulen igas tuule kohinas,
Kuulen seda igas laululinnu keeles,
Kui nad kewadel on kaugelt koju ruttamas.

Wend, sa olid ilmajüita, puhas waga,
Kõigist meist sul oli maapeal parem päid,
Ennast unustasid, nõudsid teiste õnne taga,
Isamaa ja rahwas olid sinu ülem hüid.
Nende kasuks wõitlesid sa ööd ja päewad,
Neile kirjutasid, laulsid juba lapse east —
Kas nüüd rahwa armastused sinu järel käiwad,
Kas ma kuulen kurbe kahetsust rahwa seast ?

Zial weel ei jõua usku minu meeled,
Et sa oled kadunud meilt igawest,
Kurwas südames mull' kõnelewad keeled :
Tema waim weel lehwib alla tähte hiilgusest.
Kurwalt waatan mina ifka koidu-maale,
Kust sa sage'st tulid rõõmustama mind,
Pööran niisked filmad kuldse eha-raale —
Kusagilt ei leia, armastaja süda, find !

*) Narwa jõe uppunud. Narwa kabelise maetud.

Dr. Krentzwald.

Paulu-isa, kõrgel ülel
Kõnnid ja nüid taewa nurmedel!
Meile waimu-kulda külw'sid ja,
Arataſid unest isamaa,
Kinkisid meil' kalli Kalewi —
Auu jääb sulle põlwest põlweni!
Laulu-isa, ja
Puhka rahuga!

Koidula.

Tuumakas on sinu waimutoit,
Nendes särab meie laulukoit,
Seal, kus kost'wad sinu helinad
Wõerad linnud kurtes waikivad.
W a i m u leian sinu laulu jeeft,
Kunstiid põgenewad selle eest —
Maga, Koidula,
Taewa rahuga!

Dr. Weske.

Üsna lihtne sinu laulu-wiis,
Siiski kõlab terve Taara-hiis,
Kui ju laulud kodus laksuwad,
Mustawad Gesti isamaad.
Selgus, lihtsus, laulu ilu, jõud —
Nendest meie luule-põllul põud.
Maga, Weske, ja
Gesti mullasja!

Kunder.

Lõid ilust laulu, tublit näitemängi,
Siis heitsid wara unustuse sängi,
Su waim weel oleks teinud kallist tööd —
Head, ööd!

Jõgewer.

Sinu lahked laulu-tiivad
Kõrgele mind üles wiivad,
Seal mull' ütleb Wanemuine:
„Tema laul on soe ja suine!
„Oma kandli talle andsin,
„Taara mäele laulma pandsin —
„Kuule siis ja, Eesti sugu,
„Minu muistsel kandli lugu!“

A. Grenzstein.

Selged mõtted, puhtad riimid —
Nõnda sõnu lauluks liimid,

Tamm.

Mis tuleb sealt nii mehine,
Ta sütitab mu südame,
Sest seal on waba luulewõim
Ja sugurahwa armu-hõim;
Ei kõida meest seal kammitsad,
Kus laulu leegid miilawad.

Luiga.

Siin riimid puhtad, mõtted selged,
Nii meile kulda külwad sa,
Ja seisad esimeses reas.

Williandi.

Nii tasane kui õitsetuli
Su waimu-lõke leekimas,
Ma tänan wana Taara tarkust,
Kes luulega sind õnnistas.

Sööt.

Su kannel kõlab kenaste
Ja meeldib wäga minule.

Lipp.

Ei taha mina salata,
Et loodud laulik oled sa,
Kül läh'wad lahku mitmed teed —
Su luulest leian pärlisid.

Eisen.

Kuulda wõin su laulu-lugu,
Sütitab mu waimu sugu,
Parem pisut omeli,
Kui ei mitte midagi.

Bergmann.

Ma ei nõua mitte palju,
Aga seadus olgu walju :
On sul luules ettevõte,
Olgu puhast riim ja mõte !

Dr. Alwer.

Weel alles noor su luule-maa
Ja juba õisi kannab ta,
Sealt nupud nopin õrnaste
Ja punun pärjaks sinule.

Piiw.

Sa laulad nagu loofe,
Ei lenda aga pilwisse,
Heameelega ma kuulen siit
Su ülilabket lauluwiit.

Kennit.

Su alustus kül weikene
Müüd astud sammu jõudjaste,
Ma soowin sulle õnne-maad,
Kus luule-krooni kätte saad.

Jürw.

Seal olemas on unistus —
See ülistelge tunnistus,
Et tuum ja terad olemas —
Kes aga teda tuulutas ?

Hansson.

Peas sul kaunis luule-tee,
Sõua, jõua edasi —
Külap warsti jõuad minna
Ditfewasje luule linna.

Dr. Hermann.

Kül weeretad sa kullast wiit,
Et kajab wastu nurm ja niit,
Kuid luuletuste sõnades
Sa pole kuulnud põrmukest :
Kui tahad neid ja armustia,
Siis tapled õrna tuulega.

Anna Haawa.

Kui tohiks õrnasugu pahanda,
Siis awalikult sulle ütleks ma
Et — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Elise Ann.

Su lauludes on iludust
Ja Wanemuise jumalust,
Seal õrnus wõitleb eluga —
Oh laula palju, palju sa!

Elsa.

Sa oled Wanemuise kätkis liikun'd,
Su rinnus luule-laened kõrgelt liikun'd.
Kõik seda matab maha kartlik meel —
Mu Elsakene, laula isamaale veel!

Tundmata „Anna.“

Miks warjad küinalt waka all?
Sa laula julgest kõlinal;
Sul on ju andi, osawust,
Sest sala-salmil iludust.

Martha Pärna.

Su luule-mõtted meie ees,
Kui pärlid mere põhja sees,
Neid matab sõna-paljusus
Ja meil' jääb mere sügavus.

! oi ujqoq ujqoq oluol dC

Gausson.

Head sul kannis luule-tee.

Sõna, jõua edasi —

Kõllep warsti jõuad minna

Õitsewasse linnu.

Suulil ililil õnnemõnõ ole oS
õnnilil õnnil õnnil-õnnil õnnil uS

— õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil õnnil

Et lajab wastu nurga ja niit,

Kuid luuletus lei jõuab eS

Sa pole hulinud võrnatel:

Kui tahad neid ja aravada,

Õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil õnnil

; õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

õnnil õnnil õnnil-õnnil õnnil

.ipmiltõd.

Tõdasti antud! Suli õige nõu
 tõdasti antud! Suli õige nõu
 tõdasti antud! Suli õige nõu

XI. o s a.

Pinnadele.

Peterburg.

Sa warjad omas külmas hõlmas
 Suurt wõimu, wäge, mehist meelt
 Ja lahke rahwas sinu süles
 Ei raatfi lahku rahu teelt.
 Su raske rajakiwi kandjal
 Ma soowin õnnist, õnnist und,
 Sest tema läbi laulikule
 Sai eluaegne rahutund.

Heilsingi.

Sa oled ilus! Sinu ümber
Näen mina muistseid ema-maid,
Kui mötlen armastes su peale,
Siis nutan rõõmu pisaraid.
Su lastel wormaliste walgel
On kaljukindl mehe meel,
Oh ela, kaswa, õitse ifka
Sa wäga palju, palju weel!

Room.

Sa walitsefid ilma üle
Ja andsid käsku rahwastel',
Nüüd tühjaks jäänud sinu süle,
Ei koidu tähte tõusmisel.
Su lillepõõsas puhkab madu,
Kes sinu suurust, jõudu sööb,
Ma näen su wäe ja wõimu kadu,
Kes selle mao surnuks lööb!

Amsterdam.

Sa wõitled wete-laentega,
Ei mõega-tera tarwita,
Sest kindel on su tulewik,
Sind toidab sinu madalik.

Wiin.

Toob tulewit ka teistel seda,
Mis on su tibe kannatus,
Kui isamaa arm meeli märkab,
Ka kõrgeks kaswab rahwaus.
Ma palun: lasje lahti ohjad,
Mis armsad ilmad ootawad,
Mu wennad saawad sulle laulma
Suurt tänu-hymnet ilusat!

London.

Üks terve element find tõstab,
Sind jumal, Nepton, julgustab,
Sest sinu suurus, ilu, wägi
Maailmadele juttu a'ab.
Nüüd küttele linna laiaft wäest,
Ei mitte riigi rajadest:
Sest suurem osa sinu käest
Saab kaduma ju igawest.

Paris.

Küll oled werepulme pidan'd
Ja hirmu-aege ilma toon'd,
Sest kõigest paistab selgest wälja,
Et taewas sulle tarkust loon'd.
Kes palju komistab ja ekfib,
See palju püiab edasi,
Kes aga kõigest sellest kangel,

See suigub ilmas otsani. —
Gallia riik ja kallid sugu
On ees maailmast aegades,
Ma soovin muudel järgijõudmist
Heal, lahkel meelel, tarkuses.

Berliin.

Sa laulad kiitust laia suuga,
Tood heali ette hõiskades!
Ei auusta sind mina muuga:
Räid kõigest üle ahnuses.

Stokholm.

Su suurus heitis une-sülle,
Ei näe ma teda tõusewat,
Siis üksnes saab veel abi sulle,
Kui kaarlit kutsud, äratad.

Konstantinopol.

Su rüpes fures kallid sugu,
Mis sugust ilm ei sünnita,
Sest mõeldakse ühtelugu
Su peale põlastusega.
Marmori mere wande-laine
Müid rullib sinu rannale,
Kas näed ja nendes wiha-waime,
Mis kõnnivad su kannale?

XII. o s a.

Sädemed.

Kas nägid tulesädemid,
Kui ahjust wälja keerlesid ?
Nad suitsu-pilwes särawad,
Ehk kül on leegist lahkujad.

Eul olgu möte tulufe,
Mis saadab wälja sädeme,
Siis rutem siju kätte saad,
Kui kuuuagised segajad.

Õnnemäel.

Sest ära riid, tüli-wood —
Mu isamaal on rahu lood,
Kui wennad käiwad käfikäel,
Siis seis'wad warsti õnnemäel.

Ühendus.

Kus on mu rahwal rahupait,
Ja elab õnnes, rahus waik?
Seal, kus on ühenduse linn —
Ja wärawal ju nutaffin!

Tõde?

Oh ütle mulle, uskuja,
Kus on sul tõsiduse maa?
Ja sinab kaugel, kaugel ees
Ja wõerad elawad seal sees!

Miks?

Kust sai madu kõne-keele
Gewat saates ekfiteele?
Teati, et on Adam maias,
Miks ta'd lasti uita aias?

Ära kiida.

Ära laula taewa mõitu,
Kui ja lükkad põrgu-sõitu,
Ära kiida usu nime,
Kui su elu must ja pime!

Lambad.

Mis, sõber, hakkad arvama
Ja tunned seda tõega:
Et kallistatud karjane
Wiib lambakesed jõesse
Ja pärast willad mõtab ta
Ning sarwed kõige nahaga!

Pea suu!

Kui nõuad õnne elu sees,
Siis ole rahuline mees
Ja sulu kinni oma suu,
Kui tõuseb, kasvab, langeb puu!

Walelik.

Mis walelikul kasu sest,
Et kord saab petta ligimest?
Ta petab iseennast ka —
Ei keegi teda usalda!

Põrgu.

Kui oleks põrgu sügawas
Ja luule-ilmas miilamas,
Siis põgeneks sa usu wael
Ja peaseks õnnistawal käel.
Oa aga põrgu kurjuses
Ja leegib sinu südames:
Kus põgened siis, waene mees,
Kui kannad kohut rinna sees?

Kawalus.

Su süda hoiskab jalaja,
Et kawalusel wõitsid sa:
Seesama furi kawalus
Oa põhjamata sügawus,
Kus edasi weel astud ja
Ja — langed kõige foormaga!

Eluteed.

Kül noorus mõtleb lapsena,
Et eluteest tunneb ta,
Sai wanal päiwil käidud teed,
Siis pole mitte enam need —
Sest halli pead auusta sa:
Sa lähed, kust ju tuleb ta.

Sarnadused.

Kui usu-pegli waatad sa,
Siis paistab püha luule-maa :
Seal põhjamata sarnadust
Ja luulelikku jumalust
Üks lugu teist seal tähendab,
Nii wõrdlemisi tõde saab,
Mis jutustakse julgeste
Siin rahustuseks rahwale !

Meister.

Kes meister mitmes teaduses,
Jääb lapseks igas osades,
Ta siin ja seal on sonimas,
Kui laps, kes laanes käperdas.

Keeletargad.

Meil palju keeletarkasi,
Kes ülikoolis käinudgi,
Neil igal mehel ise wiis,
Ei otša peale jaa nad siis :
Kas wõidus wõidab mõlgendi
Wõi fuje tõrjub tõlgendi —
Nii jägelewad järgeste,
Mis meie muud, kui — naerame !

Keel ja meel.

Saksakeelt ma armastan,
See laiendab mu teadust,
Saksa meelt ma wihtan,
Ta häwitab isamaa headust.

Eluviis.

Rumal elab iseenejesele,
Tark elab kõige aegadele :
Kuidas nõuad sa siis,
Et ühejugune oleks inimeste eluviis ?

Usk ja teadus.

U s k ja t e a d u s hallikad
Ilma kõrbes jooksewad,
Esimene eha r'aale,
Teine kuldse koidu-maale,
Suur on nende wõim ja wägi —
Wahe peal on kõrge mägi.

Ilutsemised.

Kui ilutsed sa taewaga,
Siis ära luulet korda sa :
Sa oled õnneline mees,
Kui taewas sinu hinge sees.

Alustelu

Kõik need asjad on in
 sul loomuliku mõttega
 ja mõistusega.

XIII. o s a.

Mõistatused.

Kõit mõistatused mõtte ees
 On sõlmekesed paela sees —
 Sul olgu näpud teravad,
 Kui sõlme lahti arutad.
 Kas pählil pole kõwa foor?
 On aga hammas terav, noor,
 Siis koore katki purustab
 Ja tuumakefe kätte saab.

Kõik need asjad on in
 sul loomuliku mõttega
 ja mõistusega.

Kõik need asjad on in
 sul loomuliku mõttega
 ja mõistusega.

Mõistatused.

Rui hakatusest loed mind,
Siis soojendan ma majas sind;
Rui tahad tagant lugeda,
Siis pärast päewa paistan ma.

2.

Rord kõnnin öösel üleval,
Rord taja halli taewa all,
Rord maadlen maa peal meestega,
Rord lind mind lõhub lõpmata.
Rui hingad woodis rahuga,
Siis tare taga tantsin ma
Ja nutan, nuntsin halesi,
Ehk kül mind ise polegi.
Rui nüüd sa veel ei aru saa,
Siis võta tagant lugeda;
Seal olen wirga piiga kae'
Ta tarvitab mind igapäe'.

Gest — sind oma kufil kannan,
Tagant — märga wälja annan,
Saad sa mu jeeft, mis on paha,
Maksad müial kasu- raha.

4.

Ma olen ofalt mulla sees,
Mu päris paik on suure sees,
Rui tagant loed, siis olen ma
Üks raua-sepa aitaja.

5.

Geft olen selle aitaja,
Kes wana, wäeti, lonkaja,
Kui tagant loeb mind põlumees,
Siis olen tema aida sees,
Kus perenaene juures käib,
Sealt jagab, kellel anda täib.

6.

Kui öösel woodis hingad sa,
Siis saan ma pisut puhata,
Kui iial toas näen sind,
Siis sage'st ifka rõhud mind.
Loe tagant mind, siis poodi sees
Ma olen auus ja õige mees,
Seal kaalun õige weibike,
Teen õigust saksa, saudile.

7.

Kui estimest sa lugen'd saad,
Siis olen pikk, kolm jalga maad,
Saad edasi veel lugenud,
Siis naistest üks on nimetud.
Kui tagant finni wõtad sa,
Kats järku loed forraga,
Siis olen majas elajas,
Kes elusalt ju nülitas.

8.

Geft olen iga nime kandja,
Ja tagant elu, nime andja.

9.

Ma olen neljanurgane
Ja saadan walgust sinule,
Kui tagant lugema sa pead,
Siis lõhud mu'ga talwel ead.

10.

Olen tuttav weike kala,
Minust saab üksainus pala,
Loed tagurpidi jala,
Olen suur ja kuulus kala.

11.

Loed mind eest, siis minu järel
Keritakse teha warju,
Tagant lugebes ma ditsen,
Kannan pärast muste marju.

12.

Eest lugebes purustan puud,
Tagast walgustan, teen mõnda muud,

13.

Kardsepp tarwitab, kui loed mind eest,
Tagant leiad tige't looma õue seeft.

14.

Ma faitfen loomad kahju eest,
Et nad ei pease õue seeft,
Kui wastupidi loed sa,
Siis oled rumal minuta.

15.

Sa tarvitad mind heina-lool
Weel peale selle mitmel pool,
Kui tagurpidi loed sa,
Siis olen kiski anniga.

16.

Sa paned asju minusse,
Et seisaks seal nad ornaste.
Kui aga tagant loed sa,
Seal seisjan sees ma kõigega.

17.

Geft lugedes ma olen koht,
Kus lapsepõlves leian sind,
Kui aga tagant loed sa,
Ei saa ma sõita finuta.

18.

Geft olen suure linna nimi,
Mis unustusse uinumas,
Kui tagand loed, siis toidu-wiki
Su nurmel ifka laenetas.

19.

Mu sees on sinu warandus,
Mis sügisel sa sinna kannad,
Kui küsin: mis sul teadmata?
Siis selles sõnas wastust annad.

20.

Sind tihti külma warjuks kannan,
Teekäimisel sull' märga annan.

21.

Mul pole mingisugust kanti,
Eest lugedes mind teinud lind,
Wast wedeliku sinna panti
Mul mitmetsugu suurus, hind.

22.

Kui lõigud otša wahedaks,
Siis seisjan pärast sirgelt püsti,
Saab elutuba walgemaks,
Siis enne minu ošta kästi.

23.

Mind sündimisest surmani
Sa kannad ihu ligidal
Ja esimisel kinkjal --
Sell' seisid furd ja rinna all,
Ei lahku na'd just elu sees —
Nüüd mõista, naene, mõista, mees !

24.

Sa auu sees
Ja rikas mees,
Kui on sul nõnda palju raha.
Kui kehwad ööd
Teed seda tööd
Ja laastud jääwad maha.

25.

Eest elumaja minuta
Dn poolik ja ei pea sooja —
Kell' paistab taewas päifene
Ja kellel lähed õhtu looja ?

26.

Geist olen tuttav metsja puu,
Mind tunneb iga tark ja rumal,
Kui tagurpidi loed sa,
Siis olen muistne ebajumal.

27.

Sa kaebad piima puudusest,
Ei süidista sa lehmakest,
Kui teispidi oleme,
Siis kogub toitu lehmale.

28.

Loe kust küljest — oh ja ime —
Jffa tuleb ainus nime,
Minus kannad tuld ja tuhka:
Döselgi ma waewalt puhka.

29.

Olen jõe eht oja aru,
Piiran ihu nii kui waru,
Wõtad tagurpidi haaki,
Kannad kodu ränka saaki.

30.

Rinkudel on minu ase,
Ei ma külma ligi lase,
Du sul paha õuna sugu,
Parandan neid ühtelugu.

31.

Geist ma annan wihma warju
Tagurpidi iwa marju.

32.

Ma eluaja toidan sind —
Ja lendan wee sees nagu lind.

33.

Meelitades kassi hüiad,
Kui ja teda finni püiad —
Näitad sõbral õiget rada,
Wõtad mind siis nimetada.

34.

Lä'ed sa sõbra seltsis reis'ma,
Keelad ruttajat siis seis'ma —
Tagurpidi olen mees,
Tema mõistatus su ees.

35.

Geist teen head ja palju kurja,
Tagant wiskan wana nurja.

36.

Geist olen jõe kalda wees
Ja tagant laulan wälja sees.

37.

Heinamaale jään full' taha,
Kasele ma laulan kaha.

38.

Ei rätsepp õmble minuta —
M'us talwel liha oiad sa.

Seisuse kriitika.

Tehke ruttu raamat valmis,
Olgu kõnes ta ehk salmis,
Kui ta tuleb meie kuruft,
Peab leidma sõpru turuft!
Kas on raamat hea ehk paha,
Selle jätan selja taha;
Mul on ise omad mehed,
Kelle pärast kiidu-lehed.
Korra kullusin kül wette:
Kiitfin wäga wara ette,
Raamat ilmus alles pärast,
Aru saadi wale-käraft.
Mõned kõhutasid naeru;
Mina kiitwat karu-kaeru,
Aga rumal rahwa jugu
Peab minust ikka lugu,
Usub, et ma asjapärast
Safin lõnga igast kerast.
Ei ma hooli ilma juttu
Usum jälle tööle ruttu —
Tunnete mu tublii julge?
Selle peale olen julge!

Juba jälle!

Juba jälle hakid wäljas,
Jälle nõgi-tikkad näljas,
Nii kui lõpeb nurmelt liisa,
Kuulen nende kurja kisa!
Mis ma neile ette kannan,
Nälja kustutuseks annan?

Annafsin neil mati teri —
Sellega nad pole peri,
Laseks wiia wälja rokka —
See ei läha neile nokka,
Wiifsin neile taari-raba —
See neil' olla lihtne, laba.
Nemad nõudwad fuffe, kana —
Seadus olla kindel, wana —
Mis ma waene tahan teha —
Pagan täitku hafi feha !

Kewade nad läfsid ära,
Kõrwust kadus kole kära,
Aga nii kui jõuab tali,
Külm on wäljas wäga wali,
Siis nad parwes jälle töt'wad,
Talu õues aset wo'twad,
Sirwiwad ja teewad tüli,
Kaswatawad kurja küli :
Mis siis muud kui wõtan malga,
Saadan metsa hafi salga,
Mingu, söögu mõisa teri,
Sellega on asi peri ;
Herra põhjamata ritas —
Sealt ei nõua nõgi-fikas !

Seal, kus lendab hafi fugu,
Sureb rahwas ühtelugu,
Õnnetusi nemad hüüdwad,
Kanapoegi finni püüdwad !
Nõnda mõtlefin ja waatsin,
Mustad linnud metsa saatsin.
Tuleb lepinklinnu fugu,
Tühjake on tema pugu,

Neid ei taha mina lüia,
Wiskan wälja pisut süia,
Aga hakid, nõgi-kiffad —
Need on isegi ju riffad :
Kaigas neile paras kana,
Olgu kombe uus ehk wana !

Kohtu otsus

Wesi kaebas wiina kohtu,
Et ta sünnitab siin ohtu.
Teeb maailmal' palju kurja,
Ujab mitme elu nurja,
Tõudis, et tall' witsu antaks,
Sgaweste wangi pantaks.

Wiin see nõudis : kostku tema,
Kas ta pole minu ema,
Kas ta pole minu loonud,
Kõõmustajaks ilma toonud ?
Nüüd ta ajab hullu juttu —
Wifake ta wälja ruttu !

Kohus muris asja läbi,
Ütles : kaebajal on häbi !
Wesi tõest on wiina ema,
Miks ei ütle rahwal' tema :
Ärge jooge palju wiina,
Minu poeg teeb teile piina !

Pea parandus.

Jaani päeval sõitis linna,
Ütles, olla asja sinna,
Aga suurem asja-idu
Oli wiin ja kõrtsi-pidu:
Sõpradega õlut juua,
Sinikaela koju tuua!
Linnas tuttav joogimaja —
Wastu kostis rõõmukaja;
Seal ju oli sõpru palju,
Nende keskes Jaan kui ka Iju.
Kõik nad teda meheks kiitsid,
Hilja õõni aega wiitsid,
Jõiwad Jaani seltsis potti,
Kiitsid tema rahakotti,
Mis on punnil täis ja raske —
Seal on kulda, hõbet, wäike.

Teisel päewal polnud hea:
Kurjast kahas Jaani pea,
Habe, juuksed läinud sassi,
Peas näusid kümme lassu.
Seft ta wõttis jälle minna
Pead parandama linna.
Mõtles: nüüd ma wotan wähe
Muidu hakkab jälle pähe,
Mikub terwist, raiskab raha —
Joomine on hirmus paha!
Kui ta trahterisse astus,
Oli wanad sõbrad wastus,
Tõstsid rõõmu pärast kisa:
Tere, kallid, kuldne isa!

Eila tegid meile head,
Tule, parandame pead!
Jaan siis maitset klaasi siju,
Järjest kaswas joogi isu,
Rõõmul hõiskas sõbra-kari —
Päew see kadus nagu wari.

Hilja õõsel jõudis koju,
Puru wigane kui roju —
Müts ja laubad kadun'd ära.
Naene tõstis nutu-kära,
Laskis teda woodi tassi,
Nagu wäin'd, haiget kassi.
Oh ma nõder, oh ma siga,
Ise tegin endal wiga!
Hirmsast walutab mu ihu,
Maha pole pungas pihu!
Naene nutab praegu wäljas,
Lapsukesed kurt'wad näljas,
Sawil söögu õllekoda —
Wiin on päris põrgu-oda!

Rõnda Jaan end mõistis hukka,
Riskus jalga sooja sulka,
Mõtles: jätan joomist maha,
Laenan naabri Matsilt raha,
Ostan silku, joola, jahu,
Siis on naesukene rahu.

Naabri juurest sõitis linna,
Tahtis kõrtist mööda minna,
Sõbrad jooksid teele wastu
Hüüdsid eemalt! tere, trastu!
Tule, sõber wanakrist maha,

Täna on meil kõigil raha,
Tule, maitse elutikka, äh
Salwa peale kilu-filka, ni
Wõid ju wiita poole tunni —
Ega sind me ostma sunni.

Jaan siis tegi suu seal maole
Nustus jälle wana waole; äh
Hakkas sõpradega jooma,
Unustas, mis pidi tooma,
Unustas, mis kodus waja,
Maese, laste nutu-kaja —
Wiinal, õlles põrgu wägi,
Seda mees veel pärast nägi.

Wiimaks kandis keegi hoole,
Saatis teda koju poole:
Tühi pung ja tühi pugu —
Eks see ole wana lugu!

Teel ta pööris Pori kõrtsi,
Sattus seal kui kala wõrtsi:
Kõrtsmik tegi tüli, kära,
Nõudis — maksa õlu ära!
Wanderid seal õlle jõiwad,
Jaanil näo lõhki lõiwad,
Ja kui lõppes tüli-kära,
Oli hobu wiidud ära!
Burjus mees ja paljad käed —
Kas siin kõrtsi-wilja näed?
Naabri mees wiis Jaani koju,
Seal ta põdes nagu roju,
Wõitles elu, surma wahel,
Aga nüüd ka kattes ahel:

Sai ta lõpetanud piina,
Ei siis võtnud tilka viina,
Ei ta waat'nud kõrtsi peale,
Kuulnud lahe-koerde heale;
Tegi tööd ja pidas maja,
Muretses, mis elus waja —
Joomine ja sõbra-kari
Jäiwad maha nagu wari!

* * *
Kindel meel teeb ikka head —
Ära paranda ja pead!

Üllikmüsi

Üllikmüsi

XV. Osa.

Rahwalaulude riismed.

Rus rahwalaulud — wana fuld —
On sütitamas elutuld,
Seal südamed on sulamas,
Ja põue põhjas sügawas
Sul liigub Wanemuise waim
Ja wanaaegne õnne-aim.

Kiitlemine.

Lõuna Wiljandimaa keelemurdes.

Waat' kui hakkab Wanemuine
Wiru kannel weeremaie,
Harju kannel harjumaie,
Lääne kannel laulamaie,
Järva kannel kaagutama,
Wiljandi wilištamaie!
Siis ma petan pilli heale,
Saksa laste sarwe heale,
Wenelaste wilespilli,
Katan kandlite kõlina;
Laulan ilma laste wastu,
Üle mere meeste wastu,
Üle Poola poiste wastu.
Kui mina hakkam laulamaie,
Laulamaie, luulemaie,
Kül siis küla kuulamaie,
Wald tuleb wälja waatamaie,
Sõda jääb serbi seisamaie,
Hõbe mõdeka mõtlemaie!
Alles mu laulud tulewad,
Sõnad kõhtus kõpitsewad,
Mul saab öös üteldagi,
Mõneks päewaks mõteldagi —
Ma laulan mere murusse,
Mere weered witsifikusse,
Mere põhja põrmandusse,
Mere lained laagedesse!

Käole.

Kuffu, kuffu käofene,
Helgi hele liinufene,
Kuffu kuiwale juwete,
Helgi helet' heina-aega,
Kibedata fiini-aega,
Palawata parmu-aega!
Helet heinu tehtanesja,
Kuiwal kuhja loodanesja.
Kägu ei kuffu kuuse otjas,
Ega ei karga kannu otjas,
Kägu kuttub kuhlapuula,
Sarapuula sirgeella,
Dunapuula õigella.
Astub tare harja pealla!
Tule wälja, mu isada,
Tule wälja, mu emanda,
Tule wälja, wellefene,
Sõua jüa, sõsarake!
Emal' anna helme kõrra,
Sõsarake suure sõle,
Isale kuld'se kübara,
Wennale kardsse kasuka.
Siidi rätik tal käessa,
Pühib otša eest higida,
Pühib pattu palgeelta.

Orjas.

Mlin mina orjas, käisin karjas,
Olin Ollardi sulane,
Tillermanni teenistuses.
Ollardil olid suured ruumad,
Kõrged kõrvid, paksud paadid,
Need tahtsid suwel sugida,
Talwel raudharjal harida.
Olin weike poisikene,
Es jõua suwel sugida,
Talwel raudharjal harida :
Pidi mind piitsul peksetama,
Raud roosal ropsitama —
Saien, waenemees, walama !
Walasi, mina walasi,
Jooši peitu peenart mööda,
Kuude küla kopelt mööda ;
Peasin kui soe-suusta,
Hawi hammaste wahelta,
Lõwi lõugade peralta.

Naene.

Mõti noore naesekese,
Käharpeaga piigakese,
Ilus oli heina niitemaie,
Kena oli kaari käänamaie.
Tuli talle tõine aasta
Wõtt' ta põlwista põdeda,
Labaluuista lüia laiska ;

Miitis heina nifa, nafa,
Jättis kaarid karwendama,
Lee weered willendama.
Siis kui uppust ojasse,
Katte ära kasteesse!
Läffin tarfa taga ot'sma,
Saien Pärnu piiri peale,
Darf seal mõistis, köhe kostis:
„Mäleta, meesi, mäleta,
Kus te kaffi kaklesite,
Tõine tõista tõmblecite?
Mine kodu, meesi noori,
Pane linnasjed leosse,
Odrad otseti ojasse —
Siis saab naene terweesse.“

Waenelaps.

Mul on ätti ära surnud,
Mul on nänni muiste surnud,
Muretsesjad mulda läinud,
Hoolekandjad kalmudesse!
Jäijen üksi itkemaie,
Kanapoega karjumaie,
Ilmale imeteosse,
Peale ilma pärdikusse!
Kui wiidi ätti wäratist,
Armu jooks alta wäрати,
Nänni wiidi teeda mööda;
Armu jooksis aru mööda,
Kui wiidi kirkuaeda,

Armu ammu hauasfagi!
Oleks mu isa elanud,
Oleks mu ema elanud,
Ma oleks wafja walgembagi,
Ma oleks förra förgembagi,
Öleförrestiki öigemba!

Ärka üles, ättikene,
Tõuse üles, taadikene,
Tõuse maale wihtumaie!
Sauna kütšin köömenilla,
Gibe tei mee pisarist,
Keresse kana munešta,
Tawa laasif pakkelist,
Wiha willa-tätterista.

Ärka üles, nännikene,
Tule tütteri tööle,
Weimewakfa walmistama;
Tõuse jukke mull' jobima,
Tõuse kindaid firjatama!
Ei wõi tõusta, tütterike
Ei wõi tõusta, ei töota!
Muru kaswab mulla pealla,
Kullerkuppuud fulmu pealla,
Ristikheinad rinna pealla,
Sinililled filmadella,
Jaani-lilled jalgadella!
Kaks mul katki kaela luuda,
Kümme katki külje luuda,
Seitse katki selja luuda!
Eh! kus oled enne kuulnud,
Wale juttu enne waalin'd;

Ei on maita maasta tõusnud,
Kaibe hauasta harenud ?
Paas on alla, paas on pealla,
Kivi külma külle alla,
Tõine jahe jalutsinna,
Kolmas kole päetsinna.
Aja fari hana pealla,
Sööda muru mullikile,
Ristitkeina ristefile,
Sinililled sigadele,
Siis saad saafi nänni käesta.

Ei wõi tõusta tütterife,
Ei wõi tõusta, ei tõota,
Jumal sull' sukke sobigu,
Maarja kindaid kirjatagu,
Weimewaffa walmistagu!

Tõuse üles tandifene,
Ärka üles nännifene !
Kus ma istun, seal ma itken,
Kus ma nõrgu, seal nõreta :
Sinnap tiigi tekkinesja,
Sinnap hallikad asuwad!

Ei wõi tõusta tütterife,
Ei wõi tõusta, ei tõota !
Kuule aga, kulla lapsi,
Hõlmas kandja õpetušta :
Käi kena kirjiku teeda,
Walge käi küla wahella,
Kena küla keskella,
Ära kõnni kõrtsi teella,

Ära lae saada teella,
Ära juhtu joodu mailla,
Siis su hüwas üteldasse,
Targa naese tütterisse.

Küla naene, naesekene,
Pina-põllu linnufene,
Ära mõnita minuda,
Et mul põlle pakelista,
Ame halvasta linusta,
Kaelaräätik kanepista.
Mullas mu mure-pidaja,
Viivas mu lina-tegija,
Kalmus hoolekandijada!
Maha jäin ma marja suuru,
Tee äärde tilga suuru,
Põrandale põrmu suuru,
Läwe peale läätse suuru!
Oh Jumal, Jumalufene!
Oh Maarja, madalafene:
Wõtke ära waenelapsi,
Ilma pealta itkemašta
Wõtke rikaste rijusta,
Talu tüttereri tülistä,
Talu poege tapelusta!

Karjane.

Pätsin karja saatemaie,
Saatsin karja kauwetale,
Jõe suile, järwe maile,
Mere mustale murule,

Kala järwe kallastele ;
Tiges sai linikusi põlle,
Kastelle karda põlle.
Söö, söö, karjakene !
Söö seni seda heina,
Kuni kasvab karja heina,
Tõuseb üles tõrva-lille,
Pistab üles pilliroogu,
Ujab angerjas jalule ;
Söö jõudu söödistagi,
Laku laanesta rammuda !

Karja söie kallasjaares,
Ise istfi ellasaares,
Leie fullasta kunida,
Leie karrasta kadsada.
Kõhu kuni kuffinesja ?
Kuramaale kuusifusse,
Harjumaale haavifusse,
Sakala suure salusse !

Soldatisse minnes.

Emakene, nännekene,
Mis said sina minusta ?
Silmawetta, meele kurba,
Silma märga mähtimasta,
Iffa said imetamasta !
Nüüd mind viiakS Wenemaale,
Saadetakse Saksamaale,
Wene püüsi pühkimaie,
Rootsi rauda rookimaie !

Emakene, nännekene,
Wiinud mu meelel meresse,
Randan küla kaewuesse,
Lasken latse lainetesse!
Süles mind hoidsid süieessa,
Kaelas karja saateessa,
Rüpes rükkid lõigatessa:
Mitu sööki jäid söömata,
Mitu und jäid uinumata!
Tuidutanud turbaida,
Mängitanud mättasida,
Kiigutanud kiwifilda,
Ennegu kaswatid minuda!
Ema hella wastanesa:

Kuidas wiin were weele,
Lase lapse laineessa,
Sind ma mähkfin mähkmeila,
Linatfile, lõuendile,
Willatfile walgile.
Nüüd sa saad sõtta minema,
Kes mind aitab, armsakene?
Wend on alles weikene,
Sõsar alles sõrme suuru?

Läksin aita ehtimaie,
Ema järgi itkemaie,
Dõtsutades õpetama:
Näe jelsa surma ame,
Beale kardane kasukas,
Bane jalga surma sukad,
Selga raske rauda särki.
Ära sõida ehen sõa —

Esimesed helbitakse;
Ära tammu taga sõa —
Tagumised tapetakse;
Keeruta keset sõdada,
Sigi lipu kandijata —
Keskmiised koju tulewad.
Kui sa saad koju tulema:
Ära marsi mere kaudu,
Meri oli täisja meeste päida;
Ära tule ranna kaudu:
Rand oli täisja raipeida;
Tule oma tehtud teeda,
Oma raiutud radasi,
Kust su isa enne käinud,
Enne käinud, jäljed jäänud,
Kulda jäänud jälje peale,
Höbet sammule sadanud.
Jumalaga, poega noori:
Nutta rootu usinaste!
Toris juba tormamaies,
Riielus on Riia alla,
Tapelus Tallinna alla;
Rootsi ruunad seal hirmuwad,
Wene leerid leikut lööwad!

Hellakesed.

Päh'me kuuske kullumaie,
Kase latwa laulamaie,
Ema-leppa helkimaie!
Kust me, kullad, koku saame,
Kust me, hellad, ühte saame,

Kullad kofku kuffumaie,
Hellad ühte helfimaie?
Kuusifud meie kohala,
Warikud meie wahela.
Wõta firwes, firju warfi,
Tapper see tera tafane,
Raiu kuusifud kohalta,
Raiu warikud wahelta,
Siis me, kullad, kofku saame,
Siis me, hellad, ühte saame,
Kullad kofku kuffumaie,
Hellad ühte helfimaie.

Oma kiik.

Weli, hella wellekene,
Tee meil' kiigu kiitus-maile!
Ära tee oja otsa peale,
Ära tee wee weere peale,
Ega kaewu kaldale.
Küla neiu katsub kiiku:
Mõtleb ojas uppuwata,
Mõtleb wette weerewata,
Mõtleb kaewu kalduwata.

Kiigutaja, kufutaja:
Ära wisaku wihaSte,
Ära tõmmaku tõeste!
Siin on hauda alla hälli,
Siin on hauda rauda põhja.

Suhtub kuljus kufsatama,
Ristifheina rihwatama,
Kes siis kuljusse koguse,
Kesse risti maasta riisub ?

Kiigu, kiigu kõrgeesse,
Üle örde, pealta parde,
Üle wastsede warade,
Üle tammiste talade !
Mis sealt kõrgeest näisje ?
Näisje kolme uibukesta,
Igan okjan on ubina,
Igan tipun on tigase,
Igan ladwan laulu-linnud !

Küla kiik.

Pä'eme küla kiigu peale,
Lä'eme aita ehtimaie,
Üle õue uusti aita !
Selga a'an ame linase,
Lumi-walge luige karwa,
Rinda panen suure sõle,
Kui see kuu taewaenna,
Jalga panen suured sukad,
Kui need pimed pilwe-pangad,
Laon ette laia põlle,
Kui see uusti aida ukse,
Wööle panen suure wöö,
Kui see wihma wikerkaari.

See kiiku sea lihasta,
Kabla tal kanamunasta,
Lana latifa kalasta!
Wõti perra fulda foera,
Kauda lõuga rakafese;
Sõi kiigu sea lihasta,
Kabla sõi kanamunasta,
Lana latifa kalasta —
Nõnda lõppes nende lusti!

Kosilane.

Jaanikene, wellekene,
Kui sa hakkad naista wõtma,
Kutsu minu kosjuelle.
Mina tunnen tuima neiu:
Tuimal tutjakad juuksed,
Wihasel filmad wesiised,
Pahasel pale punane,
Kurjal mustad filmakulmud,
Laisal laiad särki siilud.

Kus sul nõu on kosja minna,
Seal on kodus kolmi neiu:
Üks on Ellu, hõõru hända,
Teine Raie, keeru kenga,
Kolmas laia laudjasega.
Jaanikene, wellekene
Wõta laia laudjasega,
See lõbus laudile minema,
Ilus aset ehitama.

Märdisandid.

Paske sisse märdisandid,
Märdi küined külmetavad,
Märdi warwad walutavad.
Märdi tulnud kaugeelta,
Ümbert see ilma ümera,
Ümbert see kuu kumera,
Tagant taewie punase.
Tuhat näinud tuleessa,
Sada jita saieessa:
Lumi mul riffus looga kirja,
Sadu mul riffus saani tefi,
Härmatus hea hobuse,
Kivi mul kiskus kinga paelad,
Painu juured pastla paelad.
Peretütar, kulda kinga,
Pikil juuksil pääsufene,
Sirgu siidi jängiesta,
Pardi kirja padjadesta,
Puhu nüüd tuli tubaje,
Löödsu löfe põrmandule!
Peretütar, kulda kinga,
Wõta peergu pistusasta!
Kui ei ole peergu pistusasta,
Wõta halgu ahju pealta,
Kui ei ole halgu ahju pealla,
Kui ei ole lömmu lõhna pealla,
Wõta seinast sammelida,
Kui ei ole seinas sammelida,
Wõta roogu rästaesta:
Puhu ju tuli tubaje,
Löödsu löfe põrmandule!

Tamm.

Minu isa, taadifene,
Andis muile muida tööda,
Sulastile suuri tööda,
Mulle andis halba tööda :
Andis mulle hanid hoida,
Linnu-karja kaitseeda.
Tuli kotkas, kurja lindu.
Wiis ta hani mul weesta,
Laglefese laenetelta.
Läksin hani otsimaie,
Laglefesta luuramaie,
Tulid vastu kümme kündjat,
Sada saadu-roofijata,
Tuhat tuki-forjajata.
Wõtsin kündaja kübara,
Saadu-roofija sadula,
Aestaja hea hobuse,
Sõitsin sinna mõisaesse,
Kus olid ristid riida peala,
Armid aia teibiesja.
Walati, mina walati :
Kus mul ase antanesja,
Parem pinki pandanesja.
Ase anti ahju peale,
Pinki panti parte alla.
Walati, mina walati,
Mis mull' süia antanesja ?
Anti oma hani liha,
Juua anti hani werda.
Liha pitsiti peasse,
Were lääni kaitjesse,

Wiisi kodu ätti ette, —
Ätti ette, nänni näta —
Liha lastfin laua peale,
Were wiiji witsikusse,
Sealt siis tõusis tammefene,
Sigis suureks filma eessa :
Tamm taht' taewasta laota,
Oksad ilma uputada !

Sõrmus.

Mis seal kiwi külje all ?
Meri kiwi külje all.
Mis seal mere ääre peal ?
Tamm seal mere ääre peal.
Mis seal tamme oksa peal ?
Kull seal tamme oksa peal.
Mis seal kulli tiiva all ?
Kirwes kulli tiiva all.
Mis seal firwe filma otsas ?
Säng seal firwe filma otsas.
Mis seal sängi ääre peal ?
Neitsi sängi ääre peal.
Mis seal neitsi põlwe peal ?
Põll seal neitsi põlwe peal.
Mis seal põlle firja peal ?
Kann seal põlle firja peal.
Mis seal kannu kaane peal ?
Sõlg seal kannu kaane peal.
Mis seal sõle telje otsas ?
Sõrmus sõle telje otsas.
Kust see sõrmus süia saanud ?

Läbi Riia riieldessa,
Läbi Tall'na tapeldessa,
Läbi poe pureldessa,
Läbi maa maadeldesa.

Käskiwil.

Kiwifene, hallifene,
Weere, weeki witsafene!
Ura tee mull' terweida,
Ega heida erneida:
Plust tahab meie isandi,
Walget tahab meie wanemba,
Puhast meie poisikesed.
Mis sa kiitsud, kiwifene,
Laksud ala, laudifene?
Kiwi kiitsub kindaida,
Kiwi witsad weimesida,
Kiwi laudi lain rätte!
Kül on meil mehi taresa,
Kähär päida põrmandulla:
Ei wiisi kiwi sagada,
Kiwi witsu kiisutada!
Kiwi rifub neiu rinna,
Käsi puu käe kulutab.
Kiwifene, hallifene,
Woinud sa meres mürada,
Mere põhjassa põrada;
Woinud sind wesi wedada,
Woinud sind lained laota
Enne, kui mina sind wea,

Hoolan orja neiuene :
Berenaesjel piiraskida,
Beremehel peenikesä.

Isse ma rapšin rapatsida,
Korjan kuiwe kooruksida.
Berenaine, pörguline !
Reedab pastlid mull' paasä,
Kinga kontse katelesä —
Kül ta põleb pörguesä,
Tuli alla, turwas peala,
Isse kiinub keskeella ;
Kül ta kõnnib taewaesä,
Kanga-paagid fandelesä :
Tule orja, wõta oma,
Tule waene, wõta waewa !

Arwustajatele.

Gi oota mina, et sa kiidad
Mind ülistad maailma ees,
Si kardad, et weel peale kiidad
Mull' sajatuft elu sees.

Su tarkused ja kriitifikused
On minu meelest tühi tuul,
Su mahedamad meelitused
On nagu lumi suwe-kuul !

Mu waim siin wanaduse wangis
Weel andku tööle tunnistust,
Ta leekigu weel lume hangis
Mu isamaale palawust !

Lõpetuseks.

Ma laulaksin veel isamaal'
Kui õnnepäivil õitea'al :
Kuid kadun'd kuldne kewade,
Mu elutee on tuisune !

Mu sõbrad, laulikud, on läin'd,
Ma üksi tormis, marus käin'd ;
Nüüd lume pilwed ligidal
Kui luiged lend'wad taewa all !

Ma olen õnnetuši näin'd,
Mu üle mitmed marud käin'd —
Und näen veel kuldsest kewadest,
Kes ära lendas igawest !

Oh waike sa siis, luitun'd lind,
Kell' jahtunud on luule-rind, !
Lag' teised linnud laulda veel,
Kell' roosid õit'wad eluteel.

Mu üksik heal ei helise,
Ei kosta kodust kaugele,
Sest kannel waike, waike sa,
Ma uinutan sind magama !

Ado Reinwaldi elulugu.

Ado Reinwald sündis Wiljandi maakonnas, Luusna wallas, Juurika talus 25. talvekuu päeval 1847 a. Tema isa — Juurika talu peremees — Jüri oli Ado ja Kadri ainus poeg ja ema Ann, sündinud Paulmeister, oli Tarwastu metsa-ülema Johann'i ja ta naese Liisu tütar, kes Tammelane koha peal elasivad. Mõlemad kohad, Juurika ja Tammelane, seisivad kõrvustikku, kaugel kõigist küladest ja taludest, sügawas sinises metsas, kohiseva laane sees, kus nende põllud ja majad nagu saarekesed rohelise mere keskel olivad. Seal seisis lauliku Reinwaldi hällipait, seal särasivad talle filma õnnest õhkuwad died ja kostiswad ta kõrwu lindude laulu imehelinad, mis teda pärast nii õrnal ja waimustawal toonil laulma paniwad:

Ma tihti seisan mure mõttis,

Kui waatan noorus' nurmele,

Kus õhtu õhk mind hõlma wõttis,

Kus koit mul kumas kätkisese,

Kus õõpik hõiskas õit'was dues,

Ta healed kambri kostiswad,

Mu südant äratasid põues, —

Nii üliõrnad ilusad!

Kui lõin ma lahti sinifilma
Täis süita naeru, süita und,
Siis aimasin üht' öieilma,
Mu hinges liikus taewa tund.
Ütt oli hälli ehitanud
Ju wara õhk'wa õitega,
Mu uinu-paiga lehitanud,
Et tema armu märkaks ma !

Kui Udo Reinwald wiie aastaseks sai, siis jättis tema isa, Hüri, Juurika talu maha ja tuli Tarwastu walda Ilisja talusse elama. See talu oli küll lagunud, ja mõisa orjus raske, aga tal oliwad paremad põllud, sest et ta kõrgemal maisel maal seisis. Talu ümber kasvawad ilusad metsasalgad : sinasivad saarikud ja kabisesivad kaasikud, millede wahelt, kui ka läbi talu õue, ilus ojake keerledes oma wett kolm wersta kangel olemäse Wirtsjärwe wiis. Siin käis Udo karjas, õppis ema käest lugemist ja mõne targema mehe juhatusel suure isuga kirjutust. Koolisa õppimise waral sai ta nii kaugele, et juba Wanemuisega wõis tutvust teha. Juba kahe ehk kolmeteistkümnne aasta wanaduses luuletas ta oma esimesed laulud, nagu : „Minu jüda,“ „Kullerkupp,“ „Lauliku isamaja,“ ja mõned muud, mis tema esimese sõbra Dr. Kreuzwaldi nõuu ja abiga I. Wiljandi laulikus pärast trükitud sawad. Neljateistkümnne aasta wanaduses saadeti Udo Tarwastu Soone kooli, kus tema onu, Johann Paulmeister, kooliõpetajaks oli. Seal koolis käis tema wiis kuud, ja see on tema ainukene kool, tema „Suur kool“ olnud, kus ta pingi peal oma püksa on kulutanud, nagu ta ipe wahest naljatab. Koolist wälja astudes tegi Udo wõeraste teenijate seltsis rasket põllutööd. Kui sõõma wahel teised künnipoisid puhkama heitsiwad, asus tema aita ema riidefirštu kaane peale kirjutama. Tarwis oli „Perno Postimehele“ midagi uudist teada anda, mida wana Jannsen poisitse käest hea meelega wastu wõttis, nagu seda „Perno Postimehe“ kirjawastused tunnistawad.

Isa, Jüri, kes kanget tööd ja parajat puhkust nõudis, keelas kirjutamise viimaks ära ja sundis Adot söögi wahetel ja õhtutel magama. Adole jäiwad siis ainult pühapäewad ja kešköö tunnid järele, millal sulge peosse wõis wõtta. Seda tegi tema ka kõige suurema hoolega, sest et see tema suurem rõõm oli. Nõnda saiwad siis laulud kirjutatud, mida kahes esimeses Wiljandi laulikus leiame.

Kui Adole teisi wendast ja õdest juurde sündis, — temal oli ülepea wiis wenda ja kaks õde — siis oli isal nõuu esimest poega, Adot, kooli panna ja kõrgemini koolitada. Niipea kui mehikene sellest isa nõust märku sai, oli tema rõõm otsata. Ta kujutas enesele' ette, kuidas ta kõrgemates koolides käib, wõeraid keelesid õpib ja siis pagana-maale missjonäriks läheb. Ta ostis omale „Land-kartaadid“ ja uuris pagana-maid ja mere saarest, niisamuti ka „Geographiat“ ja „Missjoni lehti.“ Mida enam ta luges ja uuris, seda kindlamaks läks temas mõte: „Minust saab missjonär!“ kuid saatus tahtis teisiti: Tema kare käsi tõmbas kriipsu luuleplaanidele peale ja jättis meile meie lauliku.

Lauliku isa, Jüri, oli parajasti fillakubjaks walitud ja pidi taga Wiljandi teetegijate ülewaatajaks minema. Sel ajal seisis kõik wägi ja wõimus baronite ja rüütlite käes, fillakohtu herra oli „Zumal ja kirat,“ nagu ta ise wahel wihatunnil suurustas. Kui Jüri teetegijate juures oli ja kõik hoolega lastis korda seada, sõitis „fillakubjaks,“ N. mõisa herra, tõllaga tema teejao otsa, kutsar pufis, lambur kõrwal ja soldat tõlla taga püsti, kuhu keppis ja teine witsu tõlla taga astme peal. Saks oli pahas tujus, lõi silmad tee tulba peale ja karjus: „Kuuskümmend kepi hoopi!“ • Soldat kiskus Jüri riided maha ja ladus temale 60 kepi hoopi piha peale. Jüri, kes orjapõlwegi ajal oma wirtuse pärast ainuistgi kepi hoopi ei olnud saanud, langes minestusesse ja toodi wantris pool jurnult koju. Kui Ado oma pool-tapetud isa waatas, siis tahtis ta walu ja wiha pärast peaaegu hulluks minna. Isa jäi woodisse pödema, waewles aastate wiisi ja suri siis ära. — Siit näeme, miks pärast Ado tänapäewani fakte wastu waenulik on ja miks ta

Wene keisrifi ja riigivalitsust nii wäga ülistab, kes rüütlite lepid meie maal katki on murdnud. Ei ole ime, kui laulik seda surmani meeles peab ja hüiab:

Ma peaksin seda unustama,

Mis kannatafid, isamaa?

Oh ei, su möödaniku pörgus,

Beel kannatan ma sinuga!

Ma näen su piina, were wermeid

Beel täna selge filmaga!

Su ahastus ja hädakisa

Mu kõrwu kostab otsata!

Ei lepita mind ajalugu

Su riisuja, su rööwliga;

Kes pörgut walmistafid sulle,

Reid näeks ma pörgus põlema!

Isa surma järele jäi talu ja perekond kõik. Adu hooleks kaduma läkšiwad kõik koolitamise ja misjioni-töö mõtted, ader ja äke sidusiwad meest kodupinna mulla külge finni. Nõnda pidi siis laulik talupidamise hooled, mured oma kanda wõtma ja omakste eest hoolitsema, mõisa teopäewad ja tingi-tükid tegema, mis segarendi kõrwale oli tellitud. Laulab nüüd laulik mõisa teoorjusest ehk jutustab kurbja kurjusest ja walitseja waljusest, siis on tema ise need ajad läbi elanud ja teab seda wäga selgesti.

Kui 1870 aastal Tarwastu walla talufid müüma hakati, siis ostis ka Reinwald Jliissa talu ära. Käfiraha sai sisse maksetud ja lootus jäi Jumala peale. Ühes talude ostmisega tõusis Tarwastus ka uutmoodi põllu- asjandus elule. Dru talu ostja, endine mõisa kärner, Jaak Ungerson, häwitäs wana kolme wälja pidamise wiisi ära, ajas oma talu nurmed nelja wäljasse ja hakkas rohkel arwul linu kaswatama. Esite naerdi „kärneri kommetit," kuid kui Jaak linade eest ühe aastaga sadafid rublasid

sai, siis hakkasivad ka teised tema eesmärgi järele oma nurgesid seadma ja linu maha tegema. Esimene, kes Ungersoni järele tegi, oli Udo Reinwald. Sellepärast sai temal ka võimalikuks Jliissa talu mõisa-wõlga aegamööda tasa maksta. Ta aputas omale juure õunaiaia, parandas põlduist ja hakkas tubliste elama. Seal aga tuli uus õnnetus. 1881 a. kewadel, kui Udo ise kaugel Tartumaal pidu peal oli, põlesivad tema talu hooned maani maha. Nüüd pidi ta raha laenama, et ta uued hooned ilusaste wõis ülesse ehitada. Enne seda oli tema wend, Jaan — ajalehe „Wirmalise“ toimetaja — trükimafina ostmud; Udo oli wennale oma talu obligatsiooni wastu raha laenanud ja wõlgu andnud, mida wend aga tagasi ei saanud maksta. Sellepärast tuli Udol rahast puudus kätte. Kooli direktor cand. Hugo Treffner, kes alati Reinwaldi laulusid „taewani kittis,“ Reinwaldi kodus wõersü käis ja keda Reinwald Tarwastu ja Udo õpetajaks soowitas, ning kelle pärast tema pärastpoole kohut käis, laenas Reinwaldile niipalju raha, et kõik wõlad tasa makstud saiwad.

Niipea kui Treffner need obligatsioonid kätte sai, müis ta nad Jurjewi sadulsepale Tentz'ile ära. Tentz kuulutas obligatsioonid ülesse, ostis Jliissa talu 1893 aastal omale ja andis talu hinnaks ühes protsent-protsentidega ka need obligatsioonid, millede wastu Reinwald raha ei saanud. Nõnda pidi Udo Reinwald ise oma rahaga oma Jliissa talu teistele ostma ja see kõik tuli sellest, et ta oma sõpru uskus. Sellepärast on ka laulikule pärastpoole need sõnad juhtmõtteks saanud: „Znimene, ära otsi truudust inimese juurest, otsi seda oma koera juurest!“

Jüripäewal 1894 a. lahkus laulik omast talust ühes perefonnaga kõige sügawamas kurbuses. Mõni aeg pärast seda andis sifemisteasjade minister mõne Wiljandi kreisi wallawanema palwe peale luba, Jliissa talu Reinwaldile tagasiostmiskes awalikult raha korjata, kuid, nagu teada, ei ole sellest nõust midagi wälja tulnud. — See on nüüd lauliku majandusline elu külg. Nüüd aga heidame pilku tema kirjanduslike elu peale, ühtlast neid mõtteid puudutades, millede peale Reinwald ennast omas kirjanduslikes töös ja tegewuses tähtsal määdul on toetanud.

„Perno Postimehesi“ hakates on tema — peale kirjaste ja ebalehtede — igas Eesti ajalehes tegew olnud. Jannseni „Eesti Postimehes“, „Sakalas“, „Wirulases“, „Olewikus“, „Uus Tartu Seitungis“, „Walguses“, „Dma-Maas“, „Wirmalises“, „Rahwa Lõbulehes“ ja teistes on tema juhtkirjasi, laulusi, Rahja-Märtisi jne. kirjutanud ja nende wõitlustes kaasa wõidelnud. Jannseni, Hurti ja paljude teiste haitlastega seisis tema kirjawahetuses ja lahkus neist suure südamewaluga, aga jäädawalt, kui Hurti ja Jakobsoni tüli tõusis. Kui wastumeelt see tüli temale oli, näeme tema lauludest: „Arge riielge!“ ja mitmest muust, nagu:

Ei ole seal mul isamaad,
Kus wemmad wenda mihtawad,
Kus iga mees end targaks teeb
Ja sala kiusust üle keeb!“ jne.

Dr. Kreuzwaldiga sai Reinwald juba noores põlwes sõbraks. Isamaa asjus, kirjanduses ja luule põllul on Kreuzwald tema esimene ja kõige parem koolmeister olnud. Kui suur ja südamlif nende sõprus oli, jeda tunnistab nende kirjade hulk, mis Dr. Reinwaldile saatis, millest cand. Hugo Treffner 118 õpetlikku kirja Klisjal wäljawalis ja „Eesti Kirjameeste Seltsile“ lubas annetada. Kas need kirjad sinna aga sawad, ehk kus nad praegu peaksiwad olema, jeda pole nende ridade kirjutajal ega luuletajal eneselgi teada. Nendest kirjadest paistis wäga selgesti wälja Dr. Kreuzwaldi mõtte seisupail, mille üle tänini on waieldud. Näituseks olgu siin mõned üfsikud laused:

„Kõige paremaks tunnistuseks, et laulu looja „L o o d u d l a u l i k“ on, on see, et tema enese teadmata laulu sõnade etteotsa „a l l i t e r a t s i o n i d“ figinewad, nagu Koidula lauludes leiame. Kellel need puuduwad, selle fätkit ei ole Wanemuine kiigutanud.“

„Jääwad meie koolid ka edaspidi „k a r j a s t e“ hooleks, siis ei saa neist muud, kui „k a r j a l o o m a d e“ kaswatajad. Sähardusi armastawad „w i l l a n i i t j a d!“

„Ei kannaks herra Surt mitte „m u s t a m a n t l i t,“ siis oleks tema kõigeheledam tüinal isamaa altariil.“

„Päikest ei jõua meie „n õ g i - k i k k a d“ mitte taewa küljest ära kustutada, kui aga rahvale filmi pähe kaswab, mis walguft jõuavad kannatada.“

„Mina ei taha ennast mitte wõera fulgedega ehitada; ma tunnistan, et Kalewipoja laulud Eesti rahwa liha ja luu on; kes neid minu sule sünnituseks arwab, ekshib furjaste.“ jne.

Kui M. Reinwald, Holstre koolmeister Adamson ja Minson Wiljandi Eesti Põllumeeste seltsi saadikutena Wõru linna Dr. Kreuzwaldi 70 aasta sünnimise päewa pidule ilmufiwad, siis nägi Kreuzwald noort laulikut esimest korda, pigistas kaua tema kätt ja pühkis pisaraid filmist. Pidu-
lauul seadis ta lauliku oma kõrwale istuma ja ütles need tähtsad sõnad, mida Reinwald wist oma elu juhtnõuiks on wõtnud: „Mina poen põrmu põue, aga Teie jääte järele. Kui teie elus näete, kes papi musta kuube kannab, see on ikka isamaa waenlane!“ Pärast pidu kinkis Dr. Kreuzwald oma kirjutatud „Kalewipoja“ käsikirja Reinwaldile ja andis „Lembitu“ käsikirja temale kodu lugeda. Reinwald ei wõtnud „Kalewipoja“ käsikirja mitte wastu, arwas sellest wanaraugale kahetsust järgnewat; pärast õndsa lauluisa surma oli see käsikiri kaduma läinud. Lembitu käsikiri ei käi aga Reinwaldi tunnistuse järele trükitud raamatuga mõnes asjas kokku, nimelt usulitkudes asjades.

Dr. Kreuzwaldi läbi sai Reinwald ka Soome kuulsama lauliku professor Dr. M. Ahlquistiga ja prof. Köhleriga tuttawaks ja asus neidega kirjawahetusesse. Professor Ahlquist seletas palju Soome laule wiisi oludest ja saatis sõpruse tunnistuseks Reinwaldile 1877 a. oma päewapildi kingituseks, kuna prof. Köhler tema sõbraks oma surmani jäi. —

Roidula tegi Reinwaldiga tutwust oma neitsipõlwes; kirjutas temale palju kirju, iseäranis luule üle, ja igatšes wäga tema kodu käima tulla, Kirjawahetus kestis ka weel Kroonlinnast edasi. Wiimse kingitud päewapildi külje peale oli kirjutatud:

Gesti leib, mull' üffi magus maitseid,
Gesti piir, mind üffi kindlast fattsed,
Gestimaa oh, taga kaeban sind,
Siin ma wõeras kaldas wõeras lind. —

Dr. Weske otsis kohe noore lauliku tema kodus ülesse, niipea kui ta Saksamaalt suure kooli pealt koju jõudis. Ja kui naljakal wiisil see weel sündis! Udo oli perega kaugemal nurmel ristikeina kuhja tegemas. Weske, Runder ja Quif said kodus Reinwaldi ema käest seda kuulda, tuliwad nurme, teretasiwad, ja tegiwad endid tuttawaks. Weske rääkis elawalt oma sõpradele: „Mehed, wiskame rätikud oladelt, awitame Udo kuhja walmis teha, muidu ei ole tal aega meiega juttu ajada!“ Ja kõik kolm herrat wõtsiwad wiglad kätte ja pildusiwad heinu, ülesse, kuni kuhi walmis sai. Sellepeale jäiwad nad mõneks päewaks Udo poole ja läksiwad selfis kolm wersta kaugese Wirtsjärwe waatama. Järwe äärest mõni wakamaa kaugel seisab Adamantsu talu heinamaa peal kuulus Kalewipoja kiwi, nagu „popsi mehe saunakene.“ Suure waewaga ronitakse kiwi otja, Weske peab seal waimustawa kõne ja kõik kolm herrat joowad seal kõrge kiwi otjas Reinwaldiga „sina-sõprust.“

Nii lihtsalt ja südamlikult ei ole küll keegi sõpradest üksteisega ümber käinud, kui Weske ja Reinwald. Reinwald finnitab, et Weske südames uhtuse põrmulestgi ei ole olnud, et ta isamaad ja sugurahwast kõige palawamine armastanud. Näinud ta uulitsal ehk selfides mõne tuttawa ehk teise maanurga inimese, siis olnud jutt, kõne kohe lahti, sellepeale waatamata, missugustes riietes inimene olnud. Kord sõitnud Weske ja Reinwald Jurjewis woorimehega; Weske küsinud woorimehelt: „Kust kihelkonnast sina oled? Woorimees wastu: „Kodawere!“ Weske: „Ütle weel!“ — Woorimees: „Kodawere!“ — „Ütle weel.“ — „Kodawere!“ kostnud mees ja waatanud lohkunud näoga tagasi, kas ehk mitte narrisi wõi lollisi ei sõiduta. „Ei saa kätte, ei saa,“ kirunud Weske. Reinwaldi küsimuse peale seletanud Weske, et ta Kodawere nime tähendusit tahtnud kätte saada, aga woorimees polla

ei „wereft“ ega ka „weereft“ ütelnud, waid selle wahpealt. — Weskega läbikäies wõis Reinwald palju õppida ja tähele panna, nimelt ka seda, et inimese üle mitte tema wälimuse järele ei tule ära otsustada, mitte muna koorega ära wahetada, waid inimese tõlise wäärtuse järele. —

C. R. Jakobson sai prof. Köhleri läbi Reinwaldiga tuttavaks ja otsis teda kirjateel ülesse, kui ta Tallinnas „Kooli lugemise raamatut“ kirjutas. Ka nende wahel sigines südamelik sõprus ja truudus. Jakobson kaebas kibedaste, kuidas sakslased ja papid teda kiisawad ja „Sakala“ lubasaamist takistawad. Kui siis „Sakala“ 1878 a. ilmus, oli Reinwaldi ja kõige rahwa rõõm pii-rita, nagu see Reinwaldi õnnejoowist „Sakalale“ 1878 a. „Wiljandi laulikus“ wälja paistab. Reinwaldi tunnistuse järele polnud Jakobson mitte nii tuim ja uhke, kui mõned seda mõtlewad. Oma meeleliste wastu mõistnud ta külalt lahke ja sõbralik olla, Need, kes teda uhkeks arwawad, pole teda sellejärele siis kodusel koldel ega sõprade seas näinud, waid seltsides kõne toolis, kus tema baldlaste wastu üles astus, kellede üle tema alati leegiks tõusis. Reinwaldi tunnistuse järele ei olnud Jakobsoni silmis mitte wäärtust seisustel ega hariduse kõrgusel, waid suuremal waimuandel, isamaa armastusel ja Eesti truudusel. „Mis mina teen üliõpilaste ja studeeritud herradega,“ ütelnud ta alati, „Sakala“ toimetuse ei tarwita mitte advokaatisti ega pappi, waid kaastöölist; minu professorid elawad külades! — Reinwaldi wõttis Jakobson alati lahke meelega wastu ja nad pidaswad wahel pooleni õõni aru. Oli mõni keeruline asi ees siis saatis Jakobson woorimehe Reinwaldile tema kodu järele ja kirjutas talle: „Reinwald! Tule ruttu minu poole: baltlased ja papid tahawad meid kotti pista ja jõe wedada!“ Oma pulma kutsus ta Reinwaldi ja lisas juurde: „Kui sind seal ei ole, siis puudub mul midagi, mis minu täielist rõõmu rikub. Tule kindlaste!“ Ilmusid siis ka alati nimeta ja nimelega Reinwaldi kirjad ja „Nalja-Märdid“ Sakalas, nagu lugejatel see isegi teada on. —

Selle kõige järele ei ole fiis laulik Reinwald mitte ainult „Soomo ülikooli õpilaseks“ jäänud, waid temal on elus teifi kooliõpetajaid olnud, kellede surm teda sügawaste leinama on pannud. Peale selle on Reinwald ennast ka Eesti kirjanduse abil harinud, mida ta praegugi kõige suurema haolega loeb ja mille edendamiseks ta ise väga tähtsalt kaasa on aidanud. Tema sulest on ilmunud neli annet „Wiljandi laulituid.“ Siis weel „Ditsi ööpik,“ „Mälja kannel,“ „Seletus Kalewipoja laulu süüst,“ „Sakala kalender“ (esimene suur kalender), „Lindanisa kalender,“ ja palju muid wähemaid lisadega, „Bagdadi Kalif,“ j. m. m. Mitmed käsikirjad on alles weel pooleli. Keel ja kõne kõigis Reinwaldi töödes on ladus ja rahwalik, oma luuletetes on ta palaw isamaalane, tema isamaa laulud on täis elu ja wõimu, kuid aga ka teistest lehwib päris eht luulewaim wastu: kõigeparemaks tunnistuseks on käesolew raamat, kuhu Reinwald suurema jao oma endiseid laulusid parandatult ühes hulga uutega on paigutanud. — Terwise poolest on laulik weel väga tubli. Terwes elus olla ta ainult mõne üffiku päewa haige olnud. Noores põlwes tegi ta tubliste tööd, oli kaua aega mitmetes walla ametites, kus ta mõisa ülekohtu ja witsa nuhtluse wastu wõitles. Jaani päewal 1875 a. heitis ta Wooru walla talu tütre Anne Lipuga abielusse, kellega temal kolm tütart on sündinud, kelledest üks noores eas ära suri. Üks tema tütardest, Liisa, on ka laulust wälja annud, nime all: „Koidu kannid.“ —

Praegu elab Reinwald Nõo kihelkonnas; seal pühit- ses tema ka 1897 aastal oma 50 aasta sünnipäewa, mis päewal temale ligidalt ja laugelt õnnesoowisi saadeti. —

Lõpetan meie lauliku eluloo kirjutamist Eesti Alek- sandri kooli kaswandikkude sonetti sõnadega, misga need kõr- geandelist luuletajat tema 50 aasta sünnipäewal terwitasiwad:

Sind, kuulsam laulik, täna terwitada

Müid tahame kõik tänumeelega

Ming hällipühaks õnne soowida:

Meil isaks olid poole aastajada.

Sa wäsimata wõtsid õpetada
Meid kodu-kollet kalliks pidama ;
Meid käsid rääki emakeelega
Ja ratsutada oma rahwa rada.

Mis mõttel märkasid Sa waimuilmas,
Kõik helil heljus Sinu kandli peal
Ning rõõmupisar säras kuul'ja filmas ;

Mis istutasid isalikult rinnalt,
Mis külwi kandis Sinu kandli heal —
Si ial häibu ära Gesti pinnalt.

Auuwäärt lauliku enese jutustuste, kui ka muude kindlate
ja austawate hallikate järele kirjapannud.

A. P.

Kale pan	11
Enlah ma	12
Wõitlaja waim	13
Wõitluse W-õõla wõitluse wõitluse	17
Wõitluse	19
Wõitluse	19
Wõitluse	20
Wõitluse	22
Wõitluse	24
Wõitluse	25
Wõitluse	26
Wõitluse	27
Wõitluse	28
Wõitluse	29
Wõitluse	30
Wõitluse	31
Wõitluse	32
Wõitluse	33
Wõitluse	34
Wõitluse	35
Wõitluse	36
Wõitluse	37
Wõitluse	38
Wõitluse	39
Wõitluse	40
Wõitluse	41
Wõitluse	42

